

ABDUSAMET YÎGÎT

DESTANA KAWAYÊ HESINGER

Weşanên Sara'yê

DESTANA KAWAYÊ HESINGER, ABDUSAMET YÎGÎT – Destan. Sala li çapdanê 2009, Stockholm, Swêd. Mafê berhemê: Abdusamet Yîgît & Weşanxana SARA'yê. Wêneya bergê: Êlên Kurd Ji Çem Derbas Dibin 1885 (Antique Ethnographic Print: *Kurdish Men and Costumes of Kurdistan - 1885*).

Weşanên SARA'yê

FOUNDATION FOR KURDISH LIBRARY & MUSEUM

Dalag. 48

S-113 24 Stockholm SWEDEN

info@saradistribution.com

ISBN 978 91 87662-59-0

PÊŞGOTIN

Dema ku ez şeş yan jî heft salî bûm, min destana Mem û Zîn'ê jî guhdar kir. Her şevên me li malê wilo diçûn. Di gundan de wek têt zanîn berê televizyon tune bûn. Min hingê xwe nas kiribû. Ta ku ez giham 12-13 saliya xwe jî, bawer bikin ku min çî pirtûk derbarê dîroka kurdan ne xwandibûn.

Lê dê û bavên me, ez û xwuşkên min, em tev bi hev re, ji me re weke em pirtûkekî bixwînin welê dihanîne ser zimên. Ji ber ku bavê min di medresa li Cizîra Bota gelek sal xwandibû û ji me re, dîrok û çanda me kurda, bi vî awayî dihanî ser zimên.

Li bal wî gelek pirtûkên kurdî hebûn, lê nuha, yek jî ji wan li holê nîn e. Li rojgariya dîroka nêzîk, li ber xezeb û tofanên dagîrkeriyê tev jî ji nav çûn û win bûn.

Ji ber çi ez vê dibêjim? Ji ber ku ez rastiya xwe li welatê xwe, li mala xwe fêr bûm. Pişt re ez tevlî têkoşînê bûm. Hê jî ez di nava têkoşînê de me.

Yê ku ez dibêjim, î roj dem ne dema li berhevbûnê ye, dem dema ji bo parastina nîrxên me kurda, li hevber dewletê rawestan e. Tu jî û ez jî em tev dizanin ku kurd wê bigîjine armanca xwe. Fêra ku em ji çîroka têkoşîna li nav Destana Kawayê Hesinger ji xwe re derxînin, fêrekî têra xwe mazin e.

Bi vê têkoşîna azadiyê, em ê li ber xwe bidin û em ê tev bi hev re bi serfirazî herin û bigîjin armanca xwe, azadiya xwe.

20.10.2009

Abdusamet Yîgît

MÎTRA

Ro ber bi êvarî ve diçû. Mirovên ku sewalên wan li çolê bûn, hêdî hêdî sewalên xwe dihanîne malê. Ber bi êvarî re mirovên ku ji ber germê di hundurê de bûn, êdî ew jî derdiketine dervê. Bi derketina dervê re êdî lebatî li dervê jî çê dibû. Bi lebatiyê re êdî jiyan geş dibû. Mirovên ku sewalên xwe ji çolê dihanîne malê, dibirin û dikirine koxan de. Lê berî ku dikirine koxan de, pêşî

sewal dihatine dohtin ji aliyê jinan ve. Ber bi êvarî re êdî jin bi kar û barên xwe ve dibezîn û diçûn û dihatin. Her weha ber bi êvarî re geşbûn û çûn û hatin pîrr dibû. Bi pîrrbûna çûn û hatinê re êdî jiyaneke gelekî geş dest pê dikir.

Ro ku dikete ber çûna roavê de, êdî nîgar û dîmeneke gelekî xweşik li ber çavan çê dikir. Dunya bi wê roçûna ber ava re, bi rastî jî gelekî spehî dibû. Ro li ber azmana ber bi sorahiyekê ve diçû. Her weha ku sorahî li azmana bi roçûna ber ava re çê dibû, hêdî hêdî ew sorahî ber bi reşbûnê ve diçû. Lê ku ro diçû ava jî, di wê demê de zêde reş ne dibû. Hinekî rohnî dima. Ew rohnî jî dibû rohniyeke şevê. Ew rohnî, rohniya tavaheyvê bû. Mirov di bin rohniya tavaheyvê de diçûn û dihatin. Rohniya tavaheyvê, ji wan re dibû weke sedema çûna nêçîrê jî. Gelek nêçîr di wê demê de dibûn. Weke nêçîrên kewan û sûskan û hê gelek ajelên din. Lê ku dibû êvar, êdî şiv dihat xwarin û pişt re yên ku çûbana nêçîre diçûn. Di nêçîre de pezkûvî, hespên beyer, sûsk û kewên qaqba, beraz û gelek ajelên çolê dihatine nêçîrkirin. Mirovên herî xurt ew bûn ku yê ku herî pîrr di nêçîrê de xurt bûn. Ji aliyekî dî ve jî ew mirovên ku di nêçîrê de xurt bûn, mirovên şivan bûn. Gava ku diçûne ber sewalên xwe bi wê yekê re çol û ajelên çolê jî nas dikirin. Bi naskirina wan re gava ku diçûne nêçîre êdî bextên wan hê behtir bû. Mirovên şivan mirovên xwedî taybetmendî bûn. Mirovên ku şivan bûn hê mazin dihatine ditin. Hawîrdor naskirin û ajelên çolê naskirin bi şivanan re baş û qenc bi cih dihat. Yên ku şivantî kiribana, dihatine naskirin, ew weke şivanekî ku baş be dihata naskirin. Şivan bi çendî ku şivan bû, ew çend jî xwediyê kesayetiyeye xurt bû.

Gava ku sewal ji çolê dihatin û diketine hundurê hewşê de, karê wan şivanan tamam ne dibû. Divî bû ku ji serê sewalan ji bo ku bihatana dohtin, bigirtana ji jinan re. Ji ber ku yên ku baş ji wan sewalan fahm dikirin şivan bûn. Yekî dî girtibana dibêt ku xwe êşandibana. Yan jî wê sewalên ku wê girtibana, wê

êşandibana. Gava ku sewal kete hundurû de, bizin û nêrî bi hevdû re bûn. Ew nêrî jî di wê çolê de bi serê xwe mazin dibûn. Gava ku ew nêrî bi serê xwe mazin dibûn jî, êdî dibû poçker. Nêriyê ku mazin bû, ji şivanên wî pê ve mirovekî dî pirr ni kari bû nêzîkî wî bibêt. Zor bû. Zorbûn ji ber poçên wî bû. Poçên nêriyan car bi car dijwar bûn. Bi vê yekê re jinên ku diçûn ku wan sewalan bidoşin, ku şivan ne bi wan re bana, pirr ni kari bûn, ku bikevine nav sewalan de ji ber poçkirina nêriyan. Jinên ku didohtin bi şivanan re diçûn, ku wan sewalan bidoşin. Her weha ku şivan bi wan re ne çûbana jî, hebû ku sewal bêdohtin diman. Ku jin û şivan bi hev re diçûn û sewal didohtin, êdî pişt re kahrikên wan sewalan diberdane ber wan ku wan hinekî bimijin. Lê kahrikên ku bû bûn gîsk jî êdî mana wan ji şîr dihata kirin. Ew jî êdî bi sewalên mazin re diman. Ku bûna gîsk êdî sala pişt re dizan û dibûne sewal. Lê dema ku kahrik dihatine berdan, li ber sewalen jî, êdî weke resî yan jî kayê ku ji genim dihata hildan didane wan. Demên ku paleyî dihata kirin û dayîhevdan temam dibû, êdî bi çûn û hatinê re hûrkirin û ji hev veqetandin çê dibû. Bi wê ji hev veqetandinê re genim û ka, ji hev diveqetiya. Êdî genim dihata hilandin. Ka jî dikete kadînan de ji bo ku ji bo sewalan bêt dayin. Mirovekî ku xwediyê gelek sewalan bû, kadînek tijî ka jê re weke sandoqeke zêr bû. Bi çendî ku genim ji bo savar û bersavarê û nan bi kar dihate hanîn, her weha ka jî ji sewalan re ew çend baş û girîng bû. Kayê genim şîr pirr dikir bi sewalan re. Gava ku şîr pirr dibû û mast û penirê wan jî pirr çê dibû. Bi şîr re firhê wan jî çê dibu. Rûnê malê jî bi dest dixistin. Mirov mast ji xwe re her şev dimeyand. Di şevê de şîr dihata germkirin û heyvana wê dihata xistin nav de û di pişt re li ciyekî ku pirr ne germ be dihata hiştin ta ku dibû sibeh. Ku sibehê, êdî diçûn û dimeyizandin ku wa ye mastê wan çê bûyê. Her weha hinekan ji ku mastê wan çê dibû êdî dikirine kîsan de û dibirin û dikirina kêzînên avê de, daku hê behtir hişk bibe. Her weha mast di kîs de wast digirt. Bi

wastgirtinê re hem lezeta (teja) wî xweş dibû û hem jî ta demên dirêj dima. Teja mastê kîs gelekî xweş bû. Li ser we tejê re çî teji pîrîr ne dihatine naskirin.

Her weha ku sewal dihatine dohtin û karik jî dihatine berdan li ber wan û di dalavên wan de êmê wan jî dihatine dayîn, êdî pişt re bi reşketina erdê re dikirine koxan de. Bi kirina sewalan koxan re, êdî xelk jî di malên xwe de diketine westberdanê de. Piranî jî piştî ku sewal ji aliyê şivanan ve dihatine xistin li koxan, pişt re dest bi xwarina şîvê dihatine kirin. Şîv, yê ku ehlê malê bûn, gava tev li ser amade dibûn, dihatine xwarin. Tev digihan ser hev û bi hev re li ser sifra xwarinê dirûniştin û xwarina xwe dixwarin. Di malê de berî ku xwarin bihata xwarin, li quncika ku quncîka Mîtra bû, lê dihatine meyzandin û li ber niyaz û dua dihatine kirin. Pişt re dest bi xwarinê dikirin. Mîtra sihrojê wan xuya dikir û pê re 'Hûmata' wan bi 'Huxta' re hebû li hevberê hevdu. Ku xwarin hate xwarin êdî pê de her kesek hinekî ji xwe re dirûnişt. Li nig hevdu dirûniştin. Bi hev re dipeyivîn. Henekan bi hev re dikirin. Her weha jiyana xwezayî hebû.

Di malê de yên ku navserî bûn, li peşiya tevan dirûniştin. Ji mirovan re diaxivîn. Gotin ji hevdu re digotin û li gotina hev gûhdar dikirin. Merivên malê li dora yê ku mazin ku dayika hemûkan bû dirûnişt û lê dihesand. Ew her weha dayika malê hemûkan bû. Tevî wan ji mirovên kal û pîr re rêz digirtin. Ji jinan re rêzeke mazin hebû. Çî gotin û bêjiyên wan ne dihatine ne rêkirin. Lê meyzandin û lê hesandin weke taybetmendiyek, kevneşopîyek bû. Her weha gelek caran ji berdêla bêjeya pîrîtiyê bêjeya 'dê' dihatine bi karhanîn. Bêjeya 'dê' bêjeyê gelekî bi wate bû. Mirov ji wê bêjê re rêz digirt. Mirov li wê bêjeyê dimeyizand. Gava ku li wê bêjeyê dimeyizand jî, weke ku li dayikekê dimeyizand. Ku li gotina 'dê' dihatine meyzandin 'Lipît Îştîr' dîtîn. 'Lipît Îştîr' xwediyê kevneşopîyekê bû. 'Lipît Îştîr' gelekî mazin bû. Wê çê kiribû. Dê çê dikir. Ji ber vê yekê jî

gelekî jê re rêz hebû. Di her malê de Lipît Îştarek hebû. Mirovên ku êdî bi temen dibûn, dibûne weke Lipît Îştar. Ku pîr dibûn êdî bi rûmet û bi navê wê re tevdigeriyan û gavên xwe diavêtin. Ev nêzîkafî jî xwediyê kevneşopiyê bû. Di bingeha vê kevneşopiyê de jî qanûnên Lipît Îştar û yên Eşnûna hebûn. Di malê de zarok tev li (Lipît) Îştar dimeyizand. Wê jî li wan dimeyizand. Jiyan ji wan xuya dikir. Rê ji wan re dida nîşandan. Ku biryarek bihata girtin wê peşî li wê bihata hesandin.

Di malê de her weha di jiyanê de yan jî bi gotineka dî; jin jî bi her awayî li jiyanê xwedîwate bû. Tiştên ku mirov pê jiyanê xwe berdewan dikirin, wê amade dikir. Li malê meyizandin û zarok mazinkirin û li malê rastkirin û xwarin çêkirin, karê jinê bû, jin vê dikir. Ew li jiyanê rojane xwedî serwerî bû. Bê wê jiyanê ne diherikî. Bê wê jiyanê pêşketinê di xwe de çê ne dikir. Her weha ji her aliyê ve, li destê wê dimeyizandin. Ji aliyê dî ve jî, li mala wê çî bibêt an jî divêt ku çî bêt kirin wê diyar dikir. Zad dayîçandin û dayîhavdu wê dikir. Mêr jî li nêçîrê bû. Li ber sewalan bû. Li çolê bû. Yan jî leşker bû. Vê yekê di hundurê jiyanê de wê bi hêz dikir. Li ser jiyanê wê digihande hêzeka mazin. Her weha jinê bi hişê xwe re dikir. Di malê de digot û dida gotin û kirin. Gotin ji devê wê diderket. Gotina ku ji devê wê diderket jî jiyanê diyar dikir. Di bingeha vê yekê de jî hebûna kevneşopiyê Lipît Îştar û Eşnûna hebû. Bi vê kevneşopiyê re pîroziya Lipît Îştar û Eşnûna û qanûnên wan, hebûna xwe mazin dida berdewamkirin. Lipît Îştar xudanokeke li ber çavan bû. Eşnûna jî her weha wilo bû. Mirovan Lipît Îştar didî û li dora wê dirûniştin û lê dihesandin. Ji aliyê dî ve jî diçûne perestgeha wê û li ber niyaz û dua dikirin. Jê re tişt dibirin û rêz digirtin. Ji gelek aliyê ve, wê jiyanê xuya dikir. Bi vî awayî di bingeha hebûna kevneşopiyê Lipît Îştar hebû. Ew kevneşopî ji kevneşopiyê ku gelekî rêz jê re dihate girtin. Lipît Îştar li her malê hebû. Ji ber vê yekê jî ji mirovan zanî bûn ku Lipît Îştar

malê diparêze. Lipît Îştar pirrbûn jî dikire nava zad de. Bi vê yekê re dayika Kûde gelekî û gelekî birêz bû.

KAWA

Dayika Kûde xwedî kurek û sê keçan bû. Kurê wê navê wî Kawa bû. Keçên wê jî navên wan Hebe, Newnîga û Ninjînga bû. Navê Ninjînga di her malê de weke ku dihate rakirin. Ninjînga, navê wê yê dî jî Ilûna bû. Ew jineke mazin bû. Jineka hêja bû. Dayika Kûde mazin bû û miroveke ‘nîn’ bû. Yanê ya herî mazin û pîroz bû. Di nava salan re çûbû. Kurê wê Kawa jî mazin bû û ji xwe re jin hanî bû. Navê jina wî Nînanî bû. Lê jê re Aştî digotin. Nînanî ji dayika keçeke bû ku bi navê Êzîde bû û dayika du kuran jî bû, ku navê wan ji Hîştapa û Êrîpûr bû. Hîştapa û Êrîpûr jî mazin bûn. Xort bûn. Giha bûn temenê jinhanînê. Ku diçûne nêçîrê destê wan vala ne dihatin. Li hevberê xeteran karî bûn, ku xwe biparêzin. Mirovên ku li wan dimeyizandin çavên wan ji wan tijî dibûn. Bavê wan Kawa jî hesingerî dikir. Mirovekî ku di nava salan de çûbû. Navserî xwe dihate xûyakirin. Mirov jê re gelekî rêz digirtin. Mirov ew weke serekekî xwezayî ji xwe re didît. Bawariya mirovan pê hebû. Gotineke wî gotiba, yekî ji wê gotina wî re ne digot na. Kawa bi zanebûna xwe re jî li ber çavan bû. Şûr û meral çê dikirin. Hesin diheland û bi awa dikir. Ev huner ji destê wî dihat.

Xweşika Kawa Newnîga bi zadeganekî re şû kiri bû. Mêrê Newnîga Manûm jî mirovekî xurt bû ji aliyê hêzbûnê ve. Navê wî hebû. Her dem jî diçû perestgeha Mîtra'yê. Ew bi xwe weke keşeyekî bû. Li perestgehê rê nîşanî mirovan dida. Wekî dî jî sexbêriya xezîneya perestgehê dikir.

Manûm û Newnîga dê û bavê du keçan û kurekî bûn. Keça wan ya mazin Zelal bû. Ya pişt re ji Mîra bû. Kurê wan ji Ar bû. Mîra yeka gelekî jîr bû. Bi jîrbûna xwe bala mirovan dikişand. Ji

ber vê yekê jî ji bo wê digotine ku wê bibe qîza Mîtra ku di rîya Ahûra Mazda de ye. Mîtra rohnîya xwe kiribû dil û serê wê de. Çavên xwe kiribûn çavên wê de. Wê bi çavên Mîtra didit. Ew dil piçka Mîtra bû.

Kawa bi xwe di jiyana xwe ya rojana de kar û barê xwe dikir. Li malkara xwe karê xwe dikir. Mirovên ku dihatine wir û li nig wî dirûniştin jî, her dem hebûn. Kawa rûdana wî fireh bû. Riha wî ya ku hemû mûyên wê li dahma hevdû hatibûna birrîn jî gelekî bala mirovan dikişand. Pêşmalka wî ya rengîn ku zer bû, bala mirovan dikişand. Her weha wê pêşmalka wilo rengîn, mirovên ku navserî xwe û yên ku mazin bûn didana pêşîya xwe. Kawa mirovekî mazin bû û ku navserî xwe dihate ditin. Mirov li gotina wî dihesand. Li nig Kawa yekî ku alîkariya wî dikir jî hebû. Ew jî Lepûr bû. Lepûr jî gelekî di gotina wî de bû. Kawa çî gotiba wî ne digot na. Wî di cih de pêk dihanî. Kawa jî gelekî jê hez dikir. Kawa ew weke berxîkekî xwe didit. Ew jî berxîkê Kawa bû. Mirovên ku ew didîtin jî her weha digotin ku ew berxîkê Kawa ye. Ji ber ku li nig Kawa bû û Kawa pirr ji wî hez dikir. Lepûr, ku kar dikir mirovan jî bala xwe didayê de. Lê dimeyizandin. Lepûr ji Kawa gelekî biçûktir bû, lê yekî mazin bû û li ser xwe bû. Xort bû. Mirov gelekî li ser hêza wî diaxifîn. Her weha ku bahsa hêza wî dikirin, digotin ku wî hirçek bi gemşê daye erdê û kuştiye. Hêza wî, ji ya hirçekî xurttir bû. Ew berxîkê Kawa bû. Kawa weke zarokekî xwe jê hez dikir. Di ber destê Kawa de mazin bû bû. Mirovekî gelekî sipehî jî bû. Gelek caran ku vala dima diçû perestgehê. Li wir dirûnişt. Li keçikên li perestgehê dimeyizand. Keçên perestgehê gelekî û xweşik bûn. Wan keçikan li perestgehê niyaz li ber Mîtra dikirin. Di gotina de Îştar bi kar dihanîn. Ew, keçikên Îştar bûn. Îştar her dem li nig wan bû. Ew diparastin. Wî Êzîde li wir didît. Dilê wî ku Êzîde didit germ dibû. Dilê wî hê behtir zûtir dihavêt. Êzîde pirr xweşik bû. Pora wê pirr dirêj bû. Pora wê ji noqa wê dibuhurt. Wê pora

xwe girê ne dida. Her dem pora xwe vekirî dihişt. Wê pora xwe şeh dikir û kirasê sipî ku di ser de xatên sor dihatine berdan, li xwe dikir. Laşê wê di cilê ku lê bûn di hate xuyakirin. Singên wê mazin bûn. Singên wê di cilên wê de xuya dibûn. Dest û lingên wê xweşik bûn. Di lingên wê de xelekên xamilandinê pê ve hatibûn kirin. Ku rê ve diçû wan xalekan pirr baş xuya dikir. Gava Lepûr diçû wir ku ew li wir didît, êdî li nig hevdû dirûniştin. Bi hev re dixivîn û henakan jî dikirin. Lêvên wê sor bûn û stûr bûn. Bi wê rewşa xwe re Êzîde gelekî xweşik bû.

Dê û bavê Lepûr di hinek hêrîşên ku bû bûn de hati bûn kûştin. Êdî Kawa ew li xwe girti bû. Kawa ew bi laven xwe re di mala xwe de mazin kiribû. Lepûr, Êrîpûr û Hîştapa gelek caran bi hev re diçûne nêçîrê. Gava ku diçûne nêçîrê jî, diçûne ta ber daristana mazin ya ku tirs dikire dile mirov de. Mirov ne wêra bû ku pirr bi wî aliyê vê biçûna. Ji ber ku tîrsa wê daristanê mazin bû. Mirovan digotin ku di wê daristanê de gelek ecinî hene. Ji aliyekî dî ve jî ruhê daristanê hebû û mazin bû û xort bû. Ew daristan daristana Reş bû, li çiyayê Reş bû. Afsûna wê daristanê hebû. Gelekî mazin bû. Ku mirovek nêzîkî wê daristanê dibû, wê rihê wan dikişand. Xelk digot ku di nîvê wê daristanê de quleke ku gelekî kûr û mazin hebû. Binê wê qulê agir bû û wî agirî kevir jî dihelandin. Lê heger ku mirov nêzîkî wê derê ne bin, wî çaxî jî wê çî zirara wê ne be. Lepûr, Êrîpûr û Hîştapa diçûne nêzîkî wir û dihatin. Wan xwe diparast. Mîtra wan diparast. Mîtra tîrêja rojê bû. Ahûra Mazda wî çekiri bû. Hêz û rohniya Ahûra Mazda pê re bû. Ahûra Mazda asayê çekirinê dabûyê de. Wî jî pişt re ji bo Ahûra Mazda perestgehên mazin dabûne çekirin. Mîtra riyeye çûna nig Ahûra Mazda bû. Mîtra bi vê yekê re hin bi hin mazin bû bû. Êdî di gelek perestgehan de Îştâr jî cih digirt. Lê mirov jî, pêşî didane Îştâr. Ji ber ku digotin Îştâr ew mazin kiriye. Mafê de Îştâr ye dayiktiyê li ser wî û piştî wî re jî li ser her kesekî heye.

Lepûr, Êrîpûr û Hîştapa ku diçûne nêçîrê û nêçîr dikirin, pîrr kefxweş dibûn. Gava ku diçûne nêçîrê û divegeriyan û ku di riya xwe de rastî mirovan dihatin. Mirov jî ajelên ku nêçîr kiri bûn di destên wan de didîtin, êdî gelekî ji wan diaxivîn. Gelekî behsa wan dikirin. Ku behsa wan dihate kirin kêfxweş dibûn û mazin û serbilind dibûn. Her weha êdî weke mirovên ku bi kirina xwe re li ber çavan bûn. Gava ku diçûne nêçîrê û ku ji nêçîrê divegeriyan, êdî ne mumkun bû ku mirov ew ne dîtibana. Ji ber ku mirov ku li malên xwe bûn, derdiketine ser banên xwe û bi hev re dirûniştin û li dora xwe dimeyizandin. Xaniyên wan hebûn û mazin bûn. Lê ne weke qesra krêl ya ku di devê derî de li aliyê çepê û rastê ku pêykerên krêl yên gelekî mazin hebûn. Qesr bi wan pêykerên kralê Medî yên ku xelekeke tacê jî li ser serê wan bû û rihên wan kralan mazin û mûyên wan li dehma hevdû qutkirî bû û weke pasewanan di cihê xwe de li ber çavan tîk bû bûn. Her pêykerek ji wan pêykerên bi heşt qama bilind bûn û ji ser çar rîman re jî fireh bûn. Di firehbûna xwe de weke ku her pêykerek ji wan pêykerên weke ku ji sê çar qaman bilindir dihatine xûyakirin.

AKBETANA

Mirovên ku li Akbetanê dijiyan xwedî rewşeke baş bûn. Mirovên Akbetanê, piranî jî yên ku xort bûn pîrr diçûne nêçîrê. Gelek ji wan jî, diçûne bi aliyê Çêlê û Zagrosan ve. Çêlê weke rawestgaheke nêçîrvanên Medan jî bû. Çêlê dikete tihêla Zagrosan de. Lê hinekî jê dût bû. Ne pîrr jî jê dût bû. Ji ber wê yekê jî gelek mirovên ku riya wan dikete Zagrosan de, yan jî ji Zagrosan ku riya wan dikete bi wir ve, êdî riya xwe bi wir jî dixistin û diçûn û hinekî li wir jî diman. Çêlê û Noşîcanê, her weha gelekî xweş bûn. Ew malên Çêliyan yên ku di ber çiyê de hatibûn lêkirin û yên ku di çiyê de hatibûne çêkirin jî, ji mirovan

re gelekî bi bal dihatin ji aliyê dîtînê ve. Di rezeke de bûn û ku ji dûrî ve li wan dihate meyizandin, weke keleha kirmanekî bi rêz bûn. Mirov malên xwe mazin lêkiri bûn. Akbetanê jî bi kelehên mazin û bilind dihate parastin. Ji ber vê yekê jî mirovan malên xwe mazin lê dikirin. Wan kelehan, wan û malên wan ji hêrîşên hovane diparast. Gelek caran li ser serê wan hêrîşên hovane bû bûn, lê buhurandi bûn.

Di Akbetanê de rewşeke xweş hebû. Ji aliyê aborî ve gelekî li pêş bûn. Zad ji xwe re diçandin û dihelanîn. Mirovên ku zadegan bûn, xwediyê hebûneka hê maztir jî bûn. Di demê de gelekî mazin bû bûn. Gotina wan jî li gor hebûna wan ya aborî ya wan hebû. Li qasrê jî xwediyê gotinekê bûn. Wan û keşayan bi hev re xwediyê hebûneka mazin bûn. Zadeganan, ji gelek aliyan ve weke keşayan bi rêz dihatine dîtîn. Her weha hebûna xwe didane erêkirin bi mirovan re. Bawerî dikete serê mirov de, ku Mîtra hez ji wan ne kiriba dewlemend ne dibûn. Ev gotin jî dibû bingeha rêzeke mazin ji wan re. Yan jî dihate gotin ku Mîtra hiş kiriye serê wan de û wan ji xwe re dewlemendî çê kiriye. Mîtra mazin bû. Mirovên dewlemend jî li nig cih digirtin. Lê Mîtra li nig hemû mirovan bû. Mîtra mirov jî jî dikir. Mîtra mazin bû. Hin bi hin bûbû yê sereke, ku li ser hemûkan re bû. Li nig Ahûra Mazda rûnişti bû.

Çend ku Mîtra jîrî kiri bû serê remildarên (qahînan) wan de ev çend jî kiribû serê wan de. Mîtra bi wan mirovan re şanî mirovan dide. Ew mirov dihezirîn û rê didîtîn ku wê çi bibe. Remildar şanî mirov didan. Çi kesekî bê wan ni kari bû ku gaveke biavêta. Biryarên şer ji ku dihatine dayîn û erêkirin, wan jî divî bû ku erê kiribana. Gava ku wan gotibana ”ne, divêt ku ev şer ne bêt” wî çaxî jî zor bû ku bûbana. Yan jî divî bû, ku wan gotibana ku ew serê ku wê bibe, wê serkeftinê bihêne, ta ku mirov gotibana herê ji şerî re. Krêl jî di qasra xwe de bi wan re dirûnişt û dida û distand. Her weha remildar li qasrê jî bi hêz bûn. Lê di nav xelkê

de bûn. Bi xelkê re dipeyvîn û hizra xwe didane fahmkirin. Wan zanî bû ku hizra xelkê çawa ye. Li stêran dimeyizandin û jimartina xwe dikirin. Stêrên li azmana ji wan re weke ku rê nîşan didan. Li gor stêran jimartin her weha bi wan re pêşketî bû. Jîrbûn bi wan re û bi stêran re her weha xwe didamezirand. Di bingeha wê damezirandinê de di jiyane de jî Îştîr û Mîtra hevdû temam dikirin. Îştîr ji Mîtra kevintir bû. Mirovên ku remildarî dikirin, mirovên ku ji wan re rêz dihate girtin bûn. Hemûkan ji mirovên bi temen bûn. Mirovên ku navserî xwe bûn. Her weha mirov, li wan û li gotinên wan dimeyizand û dihesand. Mirovekî ku dibû remildar, hinekî bi xwezayî dibû. Gava ku kal dibû hingê dibû. Gava ku kal dibûn, Ahûra Mazda wan nêzîkî xwe dikir. Piştî ku nêzîkî wî dibûn, êdî serê wan mazin dibû. Peşiya xwe wan didit, ku ka wê çi bibe di pêşerojê de. Ahûra Mazda bext xuya kiri bû. Mîtra jî li gorî wê baxtewariya mirovan dida jînkirin.

Kawa ji peyayekî navserî xwe bû. Li kar û barê xwe bû. Mirov li ser gelek tiştan ku di nava xwe de dikirin bi wî re dişewirîn. Hizra wî dihildan. Li gotina wî bi bawar bûn. Kawa mirovekî ku destê wî pirr bi huner bû. Ji destê wî gelek tişt dihatin. Awayek dida hesin. Şûr û mirtalan çê dikir. Gelek caran jî, ber bi êvarî diçû perestgehê û ji xwe re dirûnişt. Di ber êvarî de berî ku ro here ava, her weha rewşeke gelekî xweşik bû li ber çavan çê dibû. Roj sor dibû. Ji dîtîne re jî rewşeke ku xweş bû çê dikir. Gava ku dimeyizand jî, gelek caran ji di serê xwe de ji xwe ve diçû. Gelek caran ku ji xwe ve diçû û digot qey Mîtra li nig wî rûniştî ye, wisa lê dihat. Wî Mîtra li nig xwe dihizirî. Wî xwe jî li nig wî dihizirî. Li ser Ahûra Mazda dihizirî. Gelekî li ser Ahûra Mazda dihizirî. Wî digot ku Ahûra Mazda me diparaze. Her welê dihizirî. Tiştên ku werine serê wan wê Ahûra Mazda wê wan jê rizgar bike. Ji ber vê yekê jî hinekî lê bi ewle bû. Ma gelo wê çi hatibana serê wan? Jiyanekê wan ya asayî hebû.

Kawa weke heyamekê li perestgehê dirûnişt û dihizirî. Lê pişt re ji ciyê ku lê rûnişti bû radibû ser xwe û hinekî li ser lingên xwe ji piya dima. Ew ne mirovekî xort bû, kal bû. Lê hê jî li ser xwe bû. Gava ku lê dihate meyizandin, mirov digot qey ku hê xort e. Ew bi xwe yekî dîtî bû. Gelek cih geriya bû. Di ciwaniya xwe de riya wî ketibû bi aliyê Dînewerê ve de jî. Wan deran dîtî bû. Dînewer hingî gelekî pêşketî bû. Gelek mirovên ku pirrgan bûn têde dijiyan. Her mirovên ji malên mazin bûn lê hebûn. Mirovên Dînewerê ji bo jiyana xwe ya qenc, hemû tişt hizirî bûn. Hingî Dînewer jî weke navenda Nûşîcan û li pêş bû. Nûşîcanê ku mirovên tê re diçûn, jê gelekî bi bi bandor dibûn.

Mirovên ku diçûne Akbetanê yan jî ku riya xwe gihandibana, ber bi Dînewerê ve, di wir ve jî diçûn. Li Akbetanê gelek xanî û malên mazin hebûn. Xaniyên ku tê de te digot qey ku ji xwe re qesrek çê kiri bû. Qesra krêl jî hebû û ji hemû qesran jî maztir bû. Li Akbetanê li mala kralê Mediyen gelek di hundurê xwe de diparast. Gerzûbakarta (Botana) li ber *Digrê* (Dicle Ava li navbera du gira: Dicle) jî wilo bû. Gerzûbakarta li ber *Digrê* gelek mazin bû. Nisîbîs jî pîrr ne dûrî Gerzûbakarta bû. Ji Gerzûbakarta ku li ber *Digreyê* ta ku digîha ber Keldan Ur'ê li ber *Euftrat'ê* (Firat: Ava Feratê) û ta ku digîha Vagûsan'ê, li heremê pêşketineke mazin hebû. Ji dema Babîliyan û ji vir ve, bûbû weke navendeke mazin. Çanda wê gelekî li pêş bû. Mirovên wê xwedî taybetmendî bûn. Xudayê wan Mîtra li nig Dê Îştar dima. Perestgehên wan gelekî mazin û bilind bûn. Weke li Akbetanê, wan ji miriyên xwe *mûmiye* dikirin û ji wan re qebrên mazin çê dikirin û ew dixistinê de. Gava ku dixistinê de jî, bi wan re gelek tişt jî dixistinê di qebrê de. Mirovên Gerzûbakarta ji yên Akbetanê bêhtir mal û zêren wan hebûn. Ji ber vê yekê jî di gelek tîrbên wan de zêr hebû. Kawa rabû ser piyên xwe û hinekî ber bi Nînova ve dimeyizand. Nînova di wê deme de xurt bû. Bi hêz bû.

Li ser heremê bi hêz bû. Wan hereman hemûkan bi xwe ve girê dabû. Li wir jî, rêveberî ew demek bû ku hatibû gûharandin.

DEHAQ

Kraleki nû hatibû ser rêveberiyê. Ne mirovên Ninova û ne jî mirovên Akbetanê jê xweş bûn. Ew kral jî Dehaq bû. Dehaq gelekî hişk bû. Mirovan gelekî jê ditirsiyan. Di rastiyê de ne mafê wî bû ku were û bibê kral. Lê wî hinek mirovên ku li dora wî bûn jî ser riya xwe derxist û bû kral. Herêma ji kraliya wî ne xweş bû. Ew bi xwe jî ji mala kral bû, lê ne ji yê yekemîn bû. Yê yekemîn Zabûqadnazar bû. Lê ew di wê deme de hê pirr ne mazin bû û hêza wî jî tê ne digiha ku bibê kral. Vê yekê jî rê li ber Dehaq vekiri bû. Gava ku Dehaq bûbû kral êdî gelek xelk jî li ber rabû bûn û tekîliyên xwe bi qesra wî re qut kiri bûn. Lê hê Akbetanê bi temamî qut ne kiri bû. Ji ber ku ew bi xwe jî li ser Akbetanê dirawestiya. Akbetanê, ji gelek aliyan ve dewlemend bû. Malên wan gelek bûn. Vê yekê jî bala Dehaqî kişandi bû. Xelkê asûrî û Mediyani jî gelekî bi hev re baş dijiyan. Gelek teybetmendiyên wan yên ku weke hevdû hebûn. Ji ber vê yekê jî her dem bi hev re baş bûn. Her yekê li ser cihê xwe azad dijiyan. Mediyani gelekî girîngî didane azadiya xwe. Hizra wan û cihê wan li pêş bû. Wan hizra xwe *dinivisandin*. Bi vê yekê re jî zû pêş diketin. Kralên Mediyani di qasrên xwe de ji bo xwedîna *xwendexaneyan* mazin çê kiri bûn. Bi zanebûnê re heremên li dora jî bi xwe ve girê dabûn. Mediyani bi zanebûna xwe re navê xwe dabûn. Li pêş bûn. Li Navenda Akbetanê gelek xaniyên mazin û bilind çê kirî bûn.

Vê yekê gelekî wan xisti bû ber çavan. Mirovên dora wan her weha ev yeka wan didîtin. Gava ku didîtin jî gelekî lê bi heyran diman. Dehaq jî xwasti bû ku wê herêma bike bin destê xwe de. Xwesti bû ku Xudayê xwe li wir bi cih kê. Ji aliyê şervaniyê ve Asûriyan xurt bûn. Xelkekî şervan bûn. Xudayê wan Aşûr

şervantî xisti bû dilê wan û wan kiri bû şervanên mazin. Lê Asûrbânîpal hinekî vê yekê gûherandi bû. Ew mirovekî zane bû û gelek mirovên zane li dora xwe dabû hevdu. Di dema wî de li Mediya û li Asûr'ê aştî mazin bûbû. Asûrbânîpal pirtûkxaneyeka mazin jî ji xwe re ava kiribû. Navê xwe bi xudatî mazin dikir. Ji navê Aşûr re perestgeheke mazin lêkiri bû. Ji Tiamat re rêz digirt û jê re ji perestgehak lêkiri bû ku mirovên lê jî, jê re dua dikirin. Xudayê Mediyayê Ahûra Mazda jî li wir bi nav û deng bû. Mirov jê re rêza xwe didan nîşandan. Asûrbânîpal li navê Xudayê xwe yê mazin jî Perestgeheka mazin vekiri bû. Têde gelek mirovên zane bi cih kiri bû. Kralê Mediyayê dema wî jî, bi navê Xudayê xwe; Zaratran hanî bû ser zimên û gelek perestgehên mazin jê re lêkiri bû. Wî agirê wî mazin û xurt vêxisti bû.

Her weha ta ku hatibû dema Kawa, bi gelek pêşketinan ber bi pêş ve çûbû. Kawa wan yekan hemûkan zani bû. Der barê diroka wî de hizra wî hebû. Paşeroja xwe zani bû. Gava ku li aliyê Nînova'yê ve dimeyizand, ew diroka ku zani bu di hişê wî de dibuhurt. An jî dibe ku tiştên din di hişê wî de bûn. Lê gava ku li ruyê wî dihate meyizandin, ev yek ne dihate kifşkirin. Kawa mirovekî ku navserî xwe bû. Gelekî zanebûna wî hebû. Piştî ku Dehaq hati bû ser kraltiye êdî leşkerên wî yên ku gelekî şervan bûn dihatine xuyakirin, Hatibûn Akbetanê û vejeriya bûn. Hatibûn ji xelkê re goti bûn ku Dehaq bûye kral. Her weha wî tirs xisti bû dilê mirovan de. Mirov jî dihizirîn ku ka wê ji wir pê ve çî bibe. Ew ji ne xuya bû. Lê gelek mirov jî di cih de rê digirtin û diçûne nig remildaran û ji wan dipirsîn ku ka wê di pêşerojê de çî bibe. Remildaran jî hizrên xwe ji wan re digotin. Lê remildaran di hinek pirsên ku ji wan hatibûna pirsîn de, bersiva wan bitemamî ne bû. Ew jî dihizirîn. Li azmên dimeyizandin. Hêvî ji Mîtra dikirîn ku were û alî wan bike di rewşeke ne baş de. Zadeganên Mediyayê jî piştî hatina Dehaq re ne dilfireh bûn. Ew jî diçûne nig remildaran û hizrên wan dihildan. Car bi car ji li qesra

kralî li hevdû diciviyan. Gava diciviyan jev dipirsîn ka wê çi bibe. Wan jî bersiva vê pirsê ne dida. Di wê kêlîkê de di serê wan de bersiva van pirsan ne bû.

Zadeganên Mediyana pirr dihizirîn. Lê di wê heyemê de weke ku tiştê di serê wan de ne bû. Wan ji dua ji Mîtra re dikirin. Ji wî alîkarî dixwastin. Mîtra Xudayê wan bû. Wan jî ji Mîtra re gelek perestgehên mazin çê kiri bûn. Jê re gelekî dua kiri bûn. Wan bawer dikir, ku Mîtra wan dibînê. Wan bawer dikir, ku wê Mîtra were û aliyê wan bike. Her weha ji Mîtra alîkarî dixwastin û ji hatina wî bi bawer bûn. Piştî ku lev diciviyan êdî derdiketin û bi hev re diçûne perestgehê û li ber agirê ku hatibû vêxistin dirawestiyana û dua dikirin. Agirê ku di agirgehê de hatibû vêxistin gelekî palasotkên dijwar bûn. Çi ketiba ser wan palasotkan wê bişewitanda. Agirekî dijwar bû. Keşeyên ku li perestgehê diman jî bi cilên sipî û kembera sor li piştê wan girêdayî li dora agirgehê diçûn û dihatin. Keçik û kurikên ku her weha cilên sipî li wan bûn û kembera sor li noqa wan girêdayî bûn, di nav hevdû de li aliyê keşe yê rastê dipan. Yê ku ciwan bûn hema bêje hemûkan ji pêxwas bûn. Lê di lingên wan de li ser gûzeka wan xekek hebû. Wan xekekan ji bi tiştên xamilandinê re dihatine xuyakirin. Yê keçik bûn li wan dihatê meyizandin, dihatê dîtin ku porên wan tev vekirî bûn. Porên wan bi pirani dirêj bûn. Tev jî di cihê xwe de dipan û li gorî gavavêtina keşe, wan ji gavên xwe dû diavêtin.

AGIR & AGIRGEH

Gava li perestgehê diketine nava duakirinê de, hemû li hevdû diciviyan. Gava ku lev diciviyan û dua dikirin û duayên xwe ku hew dikirin, êdî pişt re li dora agirgehê weke heyamekê ji xwe re û bi hev re rûdiniştin û pişt re dîsa bi hev re dua dikirin. Gava ku dirûniştin jî keşe li aliyê ku nêzîkî agirê pîzroz bû, dirûnişt.

Mirovên dîn jî li dora wî dirûniştin. Gava ku dirûniştin jî, êdî bi hev re li ser rewşen xwe dipeyîvîn. Wan bawer dikir ku wê Mîtra û bi wî re Ahûra Mazda yê ku kurê Zervan bû, her weha ku ew dipeyîvîn, wan his dikir û li wan dihisand. Agir peyamnêrê di navbera wan de bû. Her weha divî bû ku rêz û hûrmet ji agir re bihata nîşandan. Gava ku rêz ji agir re ne yêr nîşandan, êdî wê karê wan rast ne çûba. Her weha bawerî hebû, bi agir re jiyan nû dibû. Bi agir re jiyan xwe nû dikirin. Agir gelekî xurt bû. Agir gelekî dijwar bû. Tiştê weke êgir ne xurt bû û ne jî dijwar bû. Agir, Ahûra Mazda li dunyayê vexisti bû. Agir, riya ku mirov xwe gahandi bana wî bû. Ji ber vê yekê ji agir bi rêz bû. Di her malê de agir hebû. Ev dihate wê wateyê ku riya çûna nig Ahûra Mazda, li her male hebû. Bi wê agirê ku li malan bû re, Ahûra Mazda li malan bû û li malan dimeyizand. Agir didit. Mirovan divî bû ku li vê yekê bi bawerî bûna. Wî çaxî wê Ahûra Mazda li nig wan bana. Ahûra Mazda ku mirov lê bi bawer bin, wê wî çaxî çî carî mirov bi tenê ne helê. Ew li nig mirovên xwe cih digirt. Li mirov dimeyizand û rê şanî wan dida. Ji bo Ahûra Mazda gelek riyên wî hebûn ku şanî mirovan bidana. Ew çend xwediyê dilê sebiyekî bû her weha jî xwediyê dilê mazinekî jî bû.

Kawa piştî ku çûbû perestgehê, pişt re êdî pê de li wir mabû û li wir ketibû nava civînê de. Kawa mirovakî serwerê xwe bû. Ji ber vê yekê jî ne mumkun bû, ku li wir di wê heyamê de amede ne bûna. Di civînan de piraniya ji mirovên mazin û ciwan tev amede bûn. Kawa jî mirovekî mazin bû. Ji ber vê yekê ji divîbû ku ew li wir amede ba. Di wê heyamê de, gava ku Kawa çûbû wir û hinekî li wir mabû, hinekî rabû bû ser xwe û li ser lingên xwe jî mabû. Pişt re di hundurê perestgehê de jî mirov ku dest bi civînê kiri bûn. Ew jî çûbû û keti bû nav wan de. Piştî ku civînê tamam bû bû, êdî pişt re keşe Yakû ji hati bû nig wî û hinekî jî li nig wî mabû. Bi hev re peyîvî bûn û buhurî bûn hundurû. Gava ku buhurî bûn hundurû, êdî Kawa dîtibû ku wa Newnîga û mêrê wê

jî wa li nig hevdû rawestayî ne. Zarokên wan Zêlal, Mîra û Ar ji li nig wan rawestayî bûn. Gava ku Kawa bi keşe re kete hundurû, êdî peyayê Newnîga Manûm jî li nig jina xwe labitî bû û ber bi Kawa ve hatibû. Gava ku hat, êdî rêza xwe jê re dabû nişandan û pişt re li ber hevdû li dahma hevdû rawestiya bûn û bi hev re dipeyivîn. Manûm ji Kawa re got: "Wa ye barxikê te hat". Bi vê gotina Manûm re, Kawa bi aliyê devê derî ve mayizand û dît ku va ye Lepûr jî tê. Gava ku Lepûr hat, êdî rastûrast hat û li ber Kawa pa. Di wê demê de malkar dihatine girtin û mirov jî diçûne male xwe. Lepûr jî karê xwe hew kiribû û cihê karê li hev dabû hevdû û pişt re ne çûbû ti derên dî, rast û rast hatibû perestgehê. Di wê demê de herkesekî zani bû, ku wê civîn çê bibê. Gava dema civînê çê dibû, êdî her kesek amade dibûn.

Dem ku di kete ber bi êvarê, êdî civîn çê dibû. Berî wê demê jî dema ku roj herî pirr germ bû, civîn çê dibû. Di dema ber êvarî de di perestgehê de alîkarî ji Mîtra dihate xwastin. Dema germ jî ku Ahûra Mazda rohniya wî li dunyayê bû, dema ku dunya herî pirr germ bû, mirovên weke wî xwe nêzîkî mirovan dikir. Ahûra Mazda cihê wî li azmana bû. Têhna rojê ya wî bû. Ew bi xwe gelekî û gelekî bi hêz bû. Wî bi hêza xwe re çî bixwesta kari bû ku bikira. Ew yek jî wê dide nişandan; ku Ahûra Mazda roj ava kiribû ku mirov bijîn. Dewlemendî çê kiribû ku mirov baş bijîn. Bi têhna wî ya rojê re ser ruyê dunyayê germ dibû. Gava ku germ dibû ji, şînahî jî pirr dibû. Her weha ew bingeha hebûnê û bûyinê bû.

Kawa piştî ku Lêpûr hat û li hevberê wî rawesta, Kawa jî li wî meyizend û ji dil kenî. Bi kenê xwe re weke ku bêjê Lûpûr ku 'Tu berxikê min î.' Kawa gelekî ji dil, lê meyizandi bû. Lûpûr jî her weha ji dil li Kawa meyizandi bû û rû bi ken bû bû. Lûpûr, çî carî ji gotina Kawa ne derketi bû. Weke havalê wî yê jiyanê li nig wî bû. Nînanî jî weke Kawa hez ji Lûpûr'î dikir. Wê Lûpûr weke yekî ku ji malê bû didît. Ku weha ku weke heyamekê li ser lîngan

li dahma hevdû mabûn û hinekî li hevdû ji dimeyizandin û bi hev re peyvîbûn. Pişt re dîtî bûn ku wa ye Hîştapa û Êrîpûr jî hatin. Herdûkan jî gelekî li ser xwe dihatine xûyakirin. Gava ku ew jî hatin, êdî ew ji rastûrast hatin nig bavê xwe Kawa rawestiyan. Gava ku hatin û weke heyamekê li ser lingan li dahma hevdû man û pişt re çûn û ketine nava ciwanên din de. Lêpûr jî gava ku ew bi rê ketin û çûn, ew jî bi wan re çû. Lêpûr gelekî û gelekî di rewşa xwe de dihate xûyakirin. Di hinek rewşan de, ku mirov jê tiştêk ne pirsîba, divêt ku wî bêdengiya xwe jî xirab ne kiribana. Her weha wilo di rewşa xwe de bû. Gava ku her weha çûn Kawa jî li nig Manum mabû û ji paş ve li wan dimeyizand. Bala Kawa li ser Lêpûr bû. Lêpûr barxikê wî bû. Hîştapa û Êrîpûr jî zarokên wî bûn. Lêpûr jî zarokeke wî bû. Wî ew ji hev cûda ne dikirin. Ji xwe divî bû ku wilo jî bana. Ji ber ku ne wilo bana, wê wekheviya ku Ahûra Mazda kiribû dilê Mîtra de û wî jî dabû jîndan. Wekhevî weke kevneşopiyeke civakî bû. Di bingeha wê de gotineka mazin hebû. Ew gotin jî ji aliyê tev mirovan dihate zanîn. Mirov her weha xwedî zanebûn bû. Zanebûna mirovan bi hizir bû. Rawîştî, kevneşopî û hizrên wan bingehêkî bi pergal dabû avakirin.

Kawa jî vê yekê zanî bû. Ew bi zanebûna xwe û şewîrtiya pê dihate naskirin re weke serekekî pêşketine bê dihate xûyakirin. Kalbûn û zanebûn di wê rewşê de bi hev re hatibû hûnandin. Rastbûn û şewîrbûnî di wê hûnandine de bi hev re mazin dibûn. Mirovên ku bi temen bûn, şewîrmendên mazin bûn. Mazin bûn jî, ji alîye kalbûnê ve gelekî xwe bi bingeh kiribû. Ew bingeh jî li gorî pêşketinên ku çebû bûn dibû. 'Rastî' di wê deme de weke ku Kawa jî carina dipeyivî û tanî ser zimên, digot ku 'tiştên ku hebûn' bû. Rastî ne dervî jîyanê bû. Rastî tiştê ku dihate jîyinê bû. Yan jî tiştê ku dijiya bû. Lê li her halûkarê de jî rastî li ber çavan bû. Ma ne ji ber vê yekê bû ku Mîtra gotibû ku *'li rastîya*

nav xwe bigerin'. Rastî her weha di jîyanê de bi wate bû. Mirovên ku bi temen bûn ew ên ku herî nêzîkî vê yekê bû bûn.

Kawa û Manûm ku her weha weke heyamekê ku li ser lingan li dahma hevdû man, êdî pê de bi hev re ber bi Newnîga wan ve çûn. Newnîga gava ku wan dit, êdî wê ji bi zarokan re ber bi wan ve çû. Gava ku di wê heyamê de li ruyê Newnîga dihate meyizandin, dihate dîtîn ku weke ku bi ken bê xûya dibû. Newnîga gelekî xweşik bû. Newnîga miroveka ku hinekî dirêj jî bû. Rûdana wê fireh bû. Heniya wê jî her weha bilind bû. Çavên wê jî hinekî mazin bûn. Ji dûrî ve gava ku li çavên wê dihate meyizandin, dihate dîtîn ku çavên wê weke çavên xêzalan mazin bûn. Ew bi xwe ji zirav û dirêj bû. Wê jî ji ber duakirinê kirasekî sipî li xwe kiribû. Li ser serê wê jî weke ku xalekeka gelekî xweşik hebû. Di lingên wê de li dahma gûzeka wê xalekak hebû. Xalak, ji dûr ve ku lê dihate nerîn, weke bazinekî dihate xûyakirin. Di ser kirasê wê yê sipî de ji kembera sor hebû. Pora wê li ba bû. Pora xwe, wê weke ku şeh kiribû wilo hiştibû, dihate xûya kirin. Pora Newnîga gelekî dirêj bû. Pora wê ji noqa wê dibûhûrt. Gava ku ji paş ve lê dihate nerîn jî, dihate dîtîn ku pora wê li ranê wê disekinî. Kirasê wê yê ku li ser wê bû ji laşê wê bi temamî ne diveşart. Xetên laşê wê di kirasê wê de xûya dibûn.

Kawa û Manûm gava ku çûne nig Newnîga û zarokên wê û gahana dahma hevdû û li dahma hevdû man. Êdî pê de bi hev re dest bi axiftinê kiri bûn. Newnîga gava ku gîhabû dahma wan û li dahma wan rawesta bû, êdî pê de li Kawa meyizandi bû û pê re axifî bû. Her weha pêşî jê pirsîbû ku *"Nînanî hê min ne dîtîye. Li ku derê ye?"* Newnîga miroveke ku bi ceger û wêrek bû. Kawa jî jê re got ku *"divêt ku nuha hatibê li devê derî be. Ku hê ne hatibe jî hema wê were."* Ku Kawa piştî vê axiftina xwe re ma, pişt re careke dî dest bi axiftinê kir û her weha jê re got ku *"berî neha bi bêhneke, min zarokan dîtîn. Hîştapa û Erîpûr, min ew dîtîn ku hatin. Divêt ku ew jî bi wan re hatibe"*. Gava ku Kawa peyîvî, êdî

Newnîga jî jê re got ”*Min ji Hîştapa û Êrîpûr dit. Lê min ew ne dit. Nuha civîn jî dest pê bikê.*” Di wê heyamê de ku diaxifîn êdî dîtî ku wa Nînanî kete hundurû de. Bi ketina wê re Zelalê lê meyizand û bi ken û bi dengêkî ku hinekî bilind got: ”*Wa ye Nînanî hat*”. Her weha gava ku Zelalê got êdî wan jî meyizand û dîtî ku wa ye Nînanî kete hundurû de. Nînanî gava ku kete hundurû de û dit ku wa ye Newnîga, Kawa û Manûm bi zarokên Newnîga re li nig hevdu rawestayî ne. Êdî wê jî wan dît û ber bi wan ve çû. Gava ku çû û gîha nig wan êdî di wê heyamê de Mîra xwe da nig wê. Gava ku Mîra xwe da nig wê êdî wê jî destê xwe danî ser xwe sukra wê û ew da hêla xwe ya rastê û li nig wan rawestiya. Gava ku ew jî li nig wan rawestiya pişt re bi rûgeşiyekê re tenê wê li wan meyizand û wan jî li wê meyizand. Lê çî gotin di wê heyamê de ji devê wan ne derdiket. Ji xwe pirr ji li dahma hevdû ne man. Çawa ku Nînanî hat û li nig wan rawestiya, êdî pê de weke kêliyeye pişt re dabûna rex hevdû ber bi koma mirovan ve çûbûn. Di rê de gava ku diçûn jî weke ku Newnîga û Nînanî du sê gotin bi dengêkî nizm ji hev re digotin. Dengê wan pirr ne bilind bû. Yên ku bi wan re diçûn, Kawa, Manûm û zarokan ji dibû ku dengê wan his ne dikirin. Lê gava ku li ruyên wan dihate meyizandin, dihate dîtî ku gelekî dilxweş û şad bûn. Nînanî yeka pîr bû. Lê li ser xwe bû. Yeka ruyê wê geş bû. Bi kef û şahî dihate xûyakirin. Newnîga jî her weha bi şahî weke wê dihate xûyakirin. Ew jî yeka rûgeş bû. Gava ku Newnîga dikenî, kenê wê gelekî wê xweşik dikir. Her weha bi kenê xwe re bala mirovan dikişand ser xwe. Bi kenê wê re di ruyê wê de hinarikên ruyê wê kifû dibûn. Bi wan hinarikan re gelekî xweşik dibû û wilo dihate ber çavan.

Gava ku bi hev re çûn û ketine nava mirovên dîn de û bi wan re bûna yek, êdî duakirin jî dest pê kirin. Di duakirinê de Kawa li nig Nînanî pa bû. Newnîga jî li tihela wan pa bû. Mêrê Newnîga jî li nig wê bû. Keça Newnîga Zêlalê jî, ji ber ku ya mazin bû û

ber bi dema ciwanîya xwe ve diçû, êdî ew jî ketibû nava ciwanên, ku li hevdû bûbûn kom. Ciwanan her weha sê rêz li pey hevdû çê kiribûn. Cihê ku ciwan lê diman jî hinekî dikete tihela rastê de. Mirovan hama bêje hemûkan jî wan didîtin. Ew jî di wan cilên paqij û wan duanî ber çavan de li ber çavên mirovan bûn. Yakû jî keşeyê mazin bû. Ew jî li pêşiyê mirovan bû û ji wan re beyt dixwendin. Li dora wî jî hinek mirovên ku ji aliye gotinê ve alî wî dikirin hebûn. Her weha wan mirovan jî tiştek ku Yakû gotiba bi cih dihanîn. Xelk rêzeke mazin didane Yakû. Yakû kal bû. Ji ber vê yekê jî mirov gelekî jê re rêz digirtin. Her wilo li ber Yakû rawestan jî girîng bû. Li gor kavneşopiyên ku hebûn û yên ku olî hebûn, divêt ku jî wilo bûna.

MAGÎ

Ji aliye olî ve jî divêt ku mirov bejê Magiyan hebûn. Magî navê keşeyên yê ku ew nav li xwe kiribûn bû. Gava ku peyva Magî dihate gotin, xelkê keşe hemûkan bi nav dibûn. Lê ji xeynî vê yekê jî, li gelek herêmên Mediyan, navên din jî hebûn. Magî navekî sereke û yê herî mazin û pîroz bû. Magiyan tenê komeke ji yê bi qasr bûn. Di navê wan de mirovên ku bibûna keşa, di gelek rewşan de dêrbas dibûn. Divîbû ku fahmkirinê wan a baş hebana. Gava ku tiştek ji wan bihata pirsîn, divîbû ku wan bêbersîv ne hiştibana. Rewşeke girîng hatibû avakirin. Şûştina miriyan jî wan dikir. Kevirê *Arşê* hebû. Gava ku yek dimir, êdî didanîne ser wî kevirî. Li ser wî kevirî dihatine şûştin. Li gorî baweriya şûştina li ser kevirê *Arşê*, ev yek gelekî girîng bû. Ji ber ku gava ku mirov hatina ser kevirê *Arşê*, êdî wê rihê wan ketibana rê de, da ku herine cihê dadgehê. Haoma jîyan dide û Frawahr jî diparast. Ji ber vê yekê jî, piştî şûştinê, mirî diçû daxma. Li wir rihê wî diçû dadgahê û laşê wî jî dima ku Haoma carake dî bikê ax û ji axê ji carake dî bibê jîyan. Li wir wî qanc û neqanciyên xwe didit. Ahûra Mazda, berî ku mirov herine cihê

ku xweş e (Dilmen: Asha) yan jî herine cihê ku ne xweş e (Kur: Drug) wan dide dadgahkirin. Vê yekê jî Mîtra dikir. Divîbû ku di perestgeha Mîtra de li ser Arş bihatina şuştin.

Mirovên ku dimirin, piştî ku dişuştin bi cilên paqij dihatine pêçan. Nava tiliyên wan pembû dixistin di nav de. Destên wan jî li ser sînga wan dima û gotina olî li ser singa wan divîbû ku hebana. De qa ne be di rêzê de bin li hevberê Mîtra. Rêz peyveke gelekî girîng bû. Pêşîka ji alîye olîtiyê ve hatibû watekirin. Mirov divî bû ku bêreziye li hevberê hevdû ne kin. Ev yeka ne dihate pejirandin. Bi vê yekê re jî mirovên ku dimirin jî, li hevberê wan rêz dihate girtin. Ji ber ku gava ku mirov dimir, derdikete hevberê Xudayan. Ji ber ku derdikete hevberê Xudayan jî, rêz jê re divî bû ku were girtin. Mîtra gotibû ku *'Mirovên ku têne hevberê min, bi rêz in. Bila ji bo hespekî ku qanc bê xêr kirin.'* Ji ber vê yekê jî rêz gelekî bû. Mirovên ku bêrezi kiribana, wî çaxî jî wê Mîtra ji mala wan dûr ketibana. Gava Mîtra ji malên wan dûr ketiba jî, wî çaxî wê kar û barên wan rast ne çûba. Her weha divîbû ku rêz heba.

Kawa û Nînanî di rex hevdû de bûn û li Yakû dihisandin. Yakû li ser Zervan dipeyivî ji wan re. Yakû mirovekî zane bû. Gava ku dipeyivî jî Kawa rast û rast li nava çavên wî dinerî û lê dihisand. Gava ku Kawa li wî dihisand gelek bêjeyên ku ji devê wî derketi bûn di serê Kawa de diçûn û dihatin: *"Wa ye ez ji we re dibêjim li min baş û qenc bihisênin. De ne, em dizanin ku rastî mazin e. Zervan dem bi dengê da dest pêkirin. Bi Abzara re jî her dem kir ku mazin bibê û fireh bibe. Dem her weha bi wî heye. Bi demê re ji jîyan ava ye. Bi donzdeh stêran rê şanî me dide."* Kawa her weha li gotinên Yakû pirr baş dihesand û gotin di serê xwe de digirt. Gava ku wî li Yakû dihesand weke ku di serê xwe de ji wir çûbû dihate xuyakirin. Di wê kêlîkê de Kawa çi dihizirî? Çi hizir bû ku ew ew çend hûr û kûr biri bû? Di nav axiftinê de careke weke ku were xwe lê hat. Gava ku lê hat, êdî serê xwe hêdîka

rakir û li dora xwe nihert. Gava ku nihert jî dît ku wa ye her kes pirr bi bal li Yakû dihisînin. Yakû gelekî xweşik dipeyivî. Wilo xweşik dipeyivî, dikir ku mirovên li wir, hemûkan pirr bi bal lê bihisînin. Kawa ji pirr bi bal li wî dihisand. Bala Kawa pirr li ser wî û gotinên wî bûn. Her gotinên ku ji devê wî derdiketin, wî di serê xwe de naqş dikir. Kawa piştî ku serê xwe rakiri bû û hêdîka li dora xwe dimeyizand û pişt re serê xwe zîvirandi bû û kiri bû ku li Nînanî bimeyîzîne. Gava meyizand, dît ku wa ye Nînanî pirr bi bal li Yakû dihisîne.

Kawa ma di cihê xwe de ta ku duaxwandin hew bû. Pişt re ku dua hew bû û Yakû jî tiştên ku bejê, gotibûn, êdî mirov dikirin ku derketina dervê. Lê berî ku derketibana ji wê ciyê pîroz, ku ew agirê serteserî û ferhengî têde vexistî bû. Li wir jî Yakû bi sê keşeyên din re rawestiya bû. Ev rewş ya dawiyê bû, ku duakirin hew dibû. Êdî wê derketibana ji dervê. Di wê heyamê de gava ku mirovên mazin dest bi çûnê kirin, êdî ciwan jî bi hev re deng didan. Piştî ku mirovên mazin hemûkan jî derdiketin, êdî ew jî dibûne yên dawiyê ku derkevin. Ew piştî di ber keşeyên de diçin û sê caran li dora agirgehê dizîvirîn û pişt re careke din dihên ciyên xwe û êdî ji hev belav dibin.

Kawa û Nînanî jî bi hev re dana rex hevdû û derketin. Pişt wan re jî Newnîga û zarokên wê û mêrê wê derket. Merê wê divî bû ku mabana, heye ku mirov hemû ji perestgehê derketibana. Ji ber ku ew di perestgehê de kar dikir. Ew bi xwe mabû li dawiyê. Mirovên ku ji hundurê perestgehê derketi bûn jî di cih de ji hev belav ne bû bûn. Li dervê jî li nig hevdû kom bû bûn û ji xwe re diaxivîn. Kawa û Nînanî jî li nig hevdû rawestiya bûn. Pişt re Newnîga jî bi zarokên xwe re hati bû nig wan û li nig wan pa bû. Weke heyamekê li nig hevdû ma bûn, êdî pişt re Hîştapa, Êrîpûr û Lêpêr jî hatibûn nig wan. Di wê heyamê de ji ruyê Hîştapa, Êrîpûr û Lêpûr dihate fahmkirin, ku dikirin ku herine derina. Ev yek ji çavên Kawa ne revî bû. Gava ku Kawa ev yeka han, fahm

kiri bû, êdî li wan zîvirî bû û ji wan pirsî bû ku wê çî bikin û herine ku derê. Gava ku Kawa ji wan pirsî bû Hîştapa bersiva bavê xwe dabû: "Em dihizirin ku êm herine nêçîrê." Hîştapa tenê gotibû ku êm ê herine nêçîre. Li hevberê wê bersivê jî Kawa hinekî bêdeng mabû di ciyê xwe de. Kawa gava ku wilo mabû di nava wê bêdengiya xwe de careke kiri bû ku tiştêkî bejê. Lê weke ku di hundurê xwe de xwastibû, careke din li ser tiştê ku wê bibêjê bi hizir mabû.

Kawa tiştê ku kiribû ku bêje, di qirika xwe de hiştibû, ne gotibû. Lê weke ku tiştêkî jî dixwast bejê. Lê wilo bêdeng mabû. Kawa hinekî bi hizir bû. Gava ku li rûdana wî dihate meyizandin, dihate dîtin ku gelekî di hizir de bû, dihate xuyakirin. Tenê mirovên ku lê dimeyizandin fahm dikirin, ku ew bi hizir bû. Di wê heyamê de ni zanî bûn ku çî di serê wî de heye. Lê dihate xuyakirin jî ku tiştêkî di serê wî de hebû. Kawa bi hizir bû. Gava ku wî jî pirsî bû û Hîştapa bersiva wî dabû, êdî pişt re mabû di cihê xwe de. Bi bêdengî mabû. Her weha ew di dema ku wilo mabû, Hîştapa, Êrîpûr û Lêpûr jî li hevberê wî wilo mabûn bêliv. Weke ku li heviya wî ya tiştêkî bûn. Wan jî li nava çavên Kawa'yî dimeyizandin. Piştî ku Kawa kiri bû ku tiştêkî ku ji wan re bêje û di qirika xwe de hiştibû êdî ew jî weke ku li bendî wî mabûn di ciyê xwe de. Li heviya Kawa bûn ku ew we ji wan re tiştêkî vebêje.

Kawa demeke dirêj wilo bêdeng mabû. Çî gotin di wê deme de ji devê wî ne derketi bûn. Di wê heyamê de, ya ku wê bêdengiya wî xira kiribû jî, Newnîga bû. Newnîga çavên wê li devê deriyê perestgehê bû ku mêrê wê derkeve dervê û herine mala xwe. Gava ku dit wa ye ew derket êdî gote Kawa: *'Wa ye ew derket.'* Manûm gava ku derketi bû derve êdî rastûrast hatibû û li ber Kawa pa bû. Gava ku derketibû jî Newnîga û yên din kirin ku herine malê. Nînanî jî dikir ku here malê. Lê Nînanî li bendî Kawa bû. Kawa li nig Hîştapa, Êrîpûr û Lêpûr bû. Kawa

bala xwe dabû ser wan. Li wan dimeyizand. Ta ku Newnîga ew bédengiya wan xira ne kiri bû, ew jî ne peyivî bû. Tenê di cihê xwe de bi bédengî mabû. Gava ku Manûm hatibû dervê, lebatî di nava wan de çebû bû. Mirov gava ku ji perestgehê derketi bûn jî, li ber devê deriyê ku weke hewşeke bû, lê kom bû bûn û bi hev re dipeyivîn. Mirov bi hev re germ bûn. Dilê wan xweş bû. Li hevdû baş û qanc dimeyizandin. Gava ku li hevdû dimeyizandin jî tiştêkî ku xirab di dile wan de ne bû li hevberê hevdû. Dilxweşî, kenîn, henekkirin di nav wan de xwezayî bû. Li ber devê perestgehê li ser wan kevirên ku hatibûn naqîşkirin û rastkirin, rûniştin, dilê mirovan xweş dikir.

Kevirên ku di hundurê agirgehê de bûn ku pê agirgeh hatibû çêkirin, kevirên reş bûn. Li ser wan kevirên naqşkirî jî hatibûn çêkirin. Awayek ji wan keviran dibû *kevirhest* jî. Kevirhest ji bo ku pê agir vêxin gelekî pêdivî û kêrhatî bûn.

AVADANÎ

Magiyên agirgehê gelekî xweşik çê kiri bûn. Dora wê neqş kiri bûn. Di wan neqşan de bi pirryî jî nivîsên ku jiyan û duakirinên ji bo Ahûra Mazda û Mîtra dihanîne ser zimên he bûn. Di nav de jî têkiliyên wan dihanî ser zimên. Lê gava ku mirov diketine hundurê perestgehê, didîtin ku wa ye li ber devê derî ji bo avê jî cerakî hebû. Devê wê cerî li hev gihabû hev. Yek jî li devê derî li derve hatibû danîn. Ew jî zêdê devê wî li hev ne gihabû hev. Li nig cêr li derve hinek sevilkên biçûk jî hebûn. Ji xeynî wan jî her weha Mîtra bi agir re jiyanek dabû destpêkirin di nava wan de. Mirov li mala xwe cihê ku her dem têde agir bikin çê kiri bûn. Ciyê ku xwarinê li ser çê bikin, tifikan jî çê kiri bûn. Ji xeynî wê yekê jî ji bo nanpahtinê jî tenûr hebûn, ku nan di wan de dihate pahtin. Di her malê de tenûrek hebû. Bi wê yekê re jî ji bo hilanîna zad gelek ciyên ku hatibûn çêkirin hebûn. Pêşikê di

malan de ji bo ku xurakên malan bêxinê de kewar hatibûne çêkirin. Kewar jî bi sê awayan dihatine çêkirin. Yek jî ji wan awayên mazin bûn û weke di hundurê wê de ref hatibûne çêkirin û tiştên malê dixistinê de. Ew kewar car bi car bi bilindbûna xwe re ji mirovekî dirêjtir bû. Lê yekê dî jî hebû ku bilindbûna wê ta ber noqa mirovan dihat. Ew ji gava ku çê dibû, bi gelek awayên cihêreng dihat çêkirin. Ew kewar, ne weke yê mazin ku devê wê vekirî bû. Devê wê biçûk dihat çêkirin. Ew jî ji bo zad bû, ku wê di wê salê de bihata bi karhanîn. Ya mazin jî ne ji bo zadê ku wê di nav salê de bi kar bihata hanîn bû. Ya sisiya jî weke ya pêşî bilind û mazin bû. Lê ew jî ji bo zad û tiştên her weha ku ji bo salên pêş biman çê dibû. Bi awayekî xwerû û qenc dihat çêkirin ku zad yan ji tiştên xwarinê ku têde bûn xira ne dibûn. Ewan kewaran û tenûr û tifik jî di nav de, ji axa sor ku ji hêla madenê gelekî dewlemend bû, dihat çêkirin. Ew ax, dema zarok nû çêdibûn, ji bo ku bikin bin zarokên pêçekê jî dihat bi karhanîn. Berî bihênin jî, pêşî ew ax li hevdû didan û moxil jî dikirin û pişt re dikirin bin zarokên qumatekan. Zarokên pêçekê her şev li ser dirazan. Axa sor gava ku dihat hanîn, pêşî tiştên ku wê bikevine nav de dihatine amadekirin, paşê dihat bi karhanîn. Ev tişt li gorî pergalek (formûlekê) û pêzanînekê dihat çêkirin.

Di perestgehê de jî kewar hebûn. Ji ber ku perestgeh jî, ji zadê ku çêdibû, beşek jê dibir ji xwe re û dixiste kewara xwe de. Piştî haft salên xela ku li Misrê çê bû bû, êdî li vir jî tedbîrên xwe hildabûn. Tiştên ku dihatine hildan jî, ji bo demên nexweş an jî salên nebaş herin dihatine hildan. Perestgeh pê dewlemend jî dibû. Perestgeh di hundurê xwe de pergalek ava kiribû. Ew pergalek jî bi navê Mîtra hatibû avakirin. Mîtra gotibû mirovan *'li pêşiya xwe bihizirin'*. Mirov jî her weha li pêşiya xwe dihizirin. Lê di virde divêt ku mirov bêje, ne tenê kewar û tenûr hebûn. Hê gelek tiştên ku ji bo jiyanê pêwîst bûn hati bûn lêkirin. Ji xeynî kewaran kulîn (metbex) jî hebûn. Kulîn ji her weha mazin bûn.

Lê bele ne wilo bûn. Kulîn bi awayekî dî bûn. Awayên wan ji cûda bû. Kulînan şimşatekî wê li derve dihate çêkirin û şimşatekî wê jî li hundur dihate çêkirin. Yên hundur, piranî jî ji bo kew, mirîşk û kivroşkan bûn. Mirov van ajalan di malên xwe de xwedî dikirin. Şimşatekî ku ji bo ajalan bûn li derve û li hundurê dihatine çêkirin. Şimşatê kulîne yê dî jî ji bo tiştên ku di nav tayara de dihate çandin bûn. Tiştên weke bacanan û tivran û pîvazan û zebeşan û hwd, gelek tiştên dî jî di nav wan kulînan de ji bo demên pişt re dihatine bi cihkirin. Ji bo vê şimşatê kulînan jî piranî jî divîbû ku cihên hinekî hênik bûn, bihatana hilbijartin. Heger ne ciyên hênik bana, wê çaxê jî wê tiştên ku têde tev xirab bibûna. Ji ber vê yekê jî divîbû ku li ser vê yekê baş û qenc bihatana hizirandin. Bi vê yekê re mirov ji şîrê ku ji sewalên xwe dihindan, dikirine mast û penîr. Mast ku çê dibû jî, dikirine kîsan. Mastê wan jî ta demên dirêj dima. Penîr jî gava ku dihate çêkirin, dixistine cêran de û devê cêran jî bi heriya sor ya ku bi taybet dihate amadekirin, dihate girtin û pişt re dihate veşartin. Lê berî ku were veşartin jî dora cêr ji bi wê heriya taybet û şor dihate seyandin. Cêr ji bo ava di hundurê xwe de bicemidanda, her dem diza. Gava ax li dora cêr diket û dihate seyandin, êdî pêde ziwabûn dirawesta û piçek jî hewa ne distanda hundurê xwe de û penîrê ku di hundur de bû ta demên dirêj dima. Ew penîr êdî çend demeke dirêj maba jî ew çend jî çêja wî xweştir dibû.

Mirovên ku dihatine perestgehê ji wê ava di cêran de bû divexwarin. Gava havîn ba jî, ava wan cêran gelekî xweş bû. Dilê meriv hênik dikir. Ji xeynî wê yekê jî ava cêran çêja wê xweş bû. Mirov gelekî hez ji vexwarina ava cêran dikirin. Ji ber ku gelekî bi çêj bû. Gava ku mirov li hevdu dirûniştin û ji xwe re dipeyivîn jî êdî ku tîhnî dibûn, ji wê ave divexwarin. Ji ber rewşên weha jî sevilken biçûk hatibûn çêkirin. Ava ku ji wan sevilkan dihate vexwarin, gelekî xweş bû. Carina mirov dirahiştin sevilkan û bi ser xwe de dikirin. Lê mirov ji xwe re ji bo rewşên weha ji bo

vexwarinê bi kar bihênin zerik çê kiri bûn. Zerik ji textan û weke cêran ji heriyê çê dibûn. Ji bo ku zerikên xwe tijî bikin jî, li ser devê cêren heskên avê hebûn. Sevilkan pîranî ji yên ku li perestgehê bûn û ji bo demên paleyiyê bi kar dihatin. Ji bo malê jî bi kar dihatine hanîn. Lê belê ji bo malan pîranî şimşatekî di hatibû çêkirin. Ew şimşat jî digotinê şerbik. Şerbik gava ku dihatine çêkirin car bi car bi lûlik dihatine çêkirin. Lê destikê şerbikan jî yên cêran û sevilkan ziravtir bû. Şerbik bi xwe jî weke bandorekî dihatine çêkirin. Ji binî ve hinekî stûr dibû û gava ku di hate nêvî jî, hineki di stûr dibû. Gava ku digiha ber çembil, êdî ziravtir dibû û devê wî jî li wir hinekî ziravtir û dirêj dibû. Devê sevilkan çend ku biçûk jî bana, dîsa dirêj ne dibû. Devê wan weke devê cêran kin dima.

GAYOMART

Magiyan digot ku 'herçî ji sevilkan û şerbikan ji devî vexwe, wê dilê wî xweş bibê'. Magiyan dihanîne ser zimên, ku gava ku Gayomart bû bû û jiyana xwe berdewam kiri bû, gava tîhnî dibû bi şerbik av divexwar. Gayomart mirovê herî pêşî bû. Ew her dem li jiyane bû. Di dawiyê de wê careke di rabe ser xwe û qencan bişîne Dilmenê û wê neqencan jî bişîne kûrê. Divî bû ku mirov li hêviya wî bana.

Yakû gava ku axiffî bû, gelekî li ser Gayomart axiffî bû di vegotinê de. Wî, ji mirovên ku lê dihisandin, gotibû ku 'Gayomart wê were û wê mirovên qenc jî wê li dora wî kom bibin. Mirovên qenc yê ku tiştê ku dikete ser milê wî de, yê ku bi cih dihanî bû. *'Mirovên î roj divêt vê yekê fahm bikin'* digot. Gava ku mirov fahm ne kin, êdî wî çaxî wê fahmkirin kê maba. Fahmkirin rohiya Ahûra Mazda bû û dîtina Mîtra bû. Gava ku mirov ev yek fahm kirin, wî çaxî wê fahm kin, ku wê çî bibe. Yakû her weha dirêj û dirêj dipeyivî.

Kawa jî pirr bi bal û serinc lê hisandi bû. Kawa dervî axiftina ku di demên duakirinê de dihatine kirin, wekî dî ji di demên din de jî bi keşeyan re dipeyivî û hizra wan dihilda. Dan û standin dikir. Gelek caran ji ku demên wî çê dibûn, diçû qesrê û li pirtûkxaneyê dixwand. Her weha li gorî kalbûna wî zanebûne wî pirr çebû bû. Lê gava ku lê dihate meyizandin gelekî jî li ser xwe dihate xuyakirin. Dema ku Yakû diaxiffî, gelekî ew di nav hizir de bû. Car bi car jî di serê xwe de diçû darinên din. Lê tiştên ku Yakû axiffî bû û goti bû ji hiskiri bû û di serê wî de bû. Gava ku derketibûn derve, hê jî li ser wan gotinên ku hatibûn gotin dihizirî. Kawa piştî ku derketi bû Nînanî, Newnîga û zarokên wê û zarokên wî bi xwe jî lê gehabûne hev. Ta ku mirov hemû ji perestgehê derketi bûn û mêrê Newnîga jî derketi bû, li devê derî mabû. Di wê dema ku li wir mabû, yên ku lev gehabûn, ji xwe re peyivîn. Gava ku Manûm ji hatibû êdî karê xwe kiri bûn ku herine malê. Çawa ku dikin ku herin di wê heyamê de Yakû jî dîtî ku wa ye derket bi cilên xwe yên ku pê dua dikir. Gava ku li Yakû meyizandin bi gotineke du gotinan bi hev re axiffî. Êdî Yakû jî ber bi wan ve hat û li nig wan rawesta. Çawa ku Yakû hat û li nig wan pa û bi wan re dest bi axiftinê kir, heyamekê pişt re jî ji hundurê perestgehê dîtî ku wa ye keça wî ya ku hindik maye bikeve dema xortaniya xwe, ji hundurê derdiket û ber bi wan ve hat. Keça Yakû navê wê Dexo bû. Dexo keçikeke gelekî spehî bû. Dexo yeka dirêj bû. Hê bi salan ne pirr mazin bû, lê bi dirêjiya xwe ve û bi xweşikbûna xwe ve weke yeka mazin bû li ber çavan. Dayika Dexo Lêlî jî gelekî xweşik bû. Mirov car bi car ku ew didîtî digotinê de ku çend xweşik e. Hinekan jî digotîne wê ku wê xweşikatiya xwe ji dayika xwe girtiye. Dexo ku rê ve diçû, bi qevzên biçûk rê diçû. Bi ciwaniya xwe, bi xweşikahî û gavavetinên xwe ve gelekî bi bal bû, li ber çavan bû.

Piştî ku Dexo jî hate nig wan heyamekê li nig hevdû man û bi hev re çûn malê. Dexo jî bi wan re bi rê ket. Kawa gava ku Yakû

hatibû nig wan, hinekî bi wî re ji axifî bû. Lê pirr li nig hevdû ne ma bûn. Gava ku Nînanî, Newnîga û zarokên wê û mêrê wê Manûm hatibû, êdî bi hev re bi rê keti bûn. Kawa dabû peşiya wan û bi rê keti bûn. Kawa gelekî bi hizir bû. Kawa çi dihizirî di wê heyamê de? Çi di serê wî de hebû ku ev çend li ser mijûl dibû? Evan pirsan gava ku lê dihate meyizandin di serê mirov de bêbersiv diman. Kawa mirovekî navserî xwe bû. Têgehîştina wî û hizra wî hebû û mazin bû.

Kawa û yên ku pê re bûn, gava ku rê diçûn li nava Akbetanê û li dora xwe dimeyizandin gelek tiştên ku ber bi çavên wan diketin, didîtin. Akbetanê gelekî pêşketî bû ji aliyê avadaniyê (mîmariyê) ve. Gelek xanî û qasrên ku hatibûna çêkirin ber bi çavan diketin. Di demên ku buhurti bûn de gelek hêrîşên hovane li wan çebû bûn, lê bi ser ne keti bûn. Akbataniyan li ciyên xwe xwedî derketi bûn. Li hevberê hêrîşan rawesta bûn. Hêza wan hebû, zane bûn. Tîr û kevan gelekî baş bi kar dihanîn. Li ser xwe bûn, li ser xwe tevdigeriyan. Mirovên li dora wan bûn, gava ku li wan dimeyizandin gelek fêr ji wan digirtin. Akbataniyan li ber çavan bûn. Di civaknasiya xwe de gelekî serketî bûn. Wateya jiyanê di azadiyê de dihanîne ser zimên. Lê begûman divêt ku mirov bêje, ku wateya jiyanê bi hizir, bi wan re hebû. Fahmkirina xwe bi hizir re mazin kiri bûn. Gava dora wan jî li wan dimeyizand gelekî di bin bandûra wan de dima. Bi çêkirin û avakirinên di nava xwe de li ber çavan bûn.

Kawa jî vê yekê zani bû. Kawa û mirovên weke wî ku xwedî rêz bûn di nav xelkê de. Wateya wan mazin bû. Bi Mîtra re hêdî hêdî hizra olî ya ku tenê bi hizrî bi navê Ahûra Mazda bi pêş diket. Mîtra gava ku dihate ser ziman axiftinên mazin li ser dibûn. Keşeyên wî pergalek pê ava kiri bûn. Axiftinên ku li ser wî dikirin jî bi hizir bûn. Li ser gotinên der heqê Gayomart de şîrove dihatine kirin. Her bêjeya ku dihate ser zimên wate jê derdikete holê. Wategirtin her weha hebû û mazin bû. Wate bi

civaknasiya di nav wan de mazin pêş keti bû. Mirovan li rewşan û gav avêtinan dimeyizandin. Gelek tişt di rewş û gavan de di dîtin. Dîtin, mazin bû. Rohniya Ahûra Mazda gelekî mazin bû. Wî aqil dabû mirov ku baş bihizirîn. Wî ew bi başbûn bi azmûn dikir. Di wê azmûnê de mirovê ku baş hizir dikir: *hemût*, yê gotina qenc digot: *hûxt* û yê bi başî *hûvarîst* di ser pira *cinvat* de dibuhurand û dişande buhuştê. Ahûra Mazda mirov ji *deyavanên* Ahirman diparast. Gava ku Yakû dipeyivî li perestgehê û bahsa Mîtra û Ahûra Mazda dikir, di serê mirov de gelek tişt dihanîne hişê mirov. Hiş mazin bû. Hiş li gorî hebûnê li pêş bû.

Kawa jî hişê wî li pêş bû. Mirov gava ku jê dipirsîn, wî gelekî bersivên kûr û xurt dida wan.

ZORDESTÎ

Li ser tiştê ku hatibûna serê Sarûppak'ê gelekî dirêj û mazin dipeyivî. Kawa wan tiştê ku hatibû serê Sarûppak'ê gava ku digot mirovan pîrr bi bal lê dihisandin. Gotinên ku ji nav levên wî derdiketin ji gelekî di serê mirovan de cih digirtin. Gava ku Kawa, Nînanî û Newnîga û zarokên wê ji perestgehê derketibûn û ketibinê nava Akbetanê û ku di nava Akbetanê de rê diçûn, gelekî li dora xwe dimeyizandin. Gava ku têne ber mala Kawa jî, bi wan re têne malê.

Gava ku ew hatin çûne hundurê malê. Kawa çû malkerê û li wir rûnişt. Gava ku hatibû ber malkerê êdî dîtibû ku va ye yek li wir li keviya malkera wî rawestiyaye. Ew mirov jî mirovekî biyanî bû. Berî hingî li wir ne hatibû dîtin. Kawa gava ku hate ber devê deriyê malkerê êdî dit ku wa ye ew mirov lê dimeyizêne. Kawa jî lê meyizand, pişt re Kawa ber bi wî ve çû û silav dayê û pê re dest bi axiftinê kir. Gava ku Kawa bi ber wî ve çû, êdî ew jî ber bi Kawa ve hat. Kawa jê pirsî ku ka ew kî ye û ji ku derê ye. Wî jî bersiv da û peyivî. *'Silav ji te re. Navê min Reşgal e. Ev*

demeke dirêj e, ku ez di rê de me. Ez ji Keldan Êr'ê me. Ji Keldan Êr'ê êz ketibûme rê de û çûbûme Tûşpa'yê. Ew demeka direj bû ku êz li Tûşpa yê bûm. Piştî ku êz demeka dirêj li wir mam êdî êz ji wir bi rê ketim ku hatime mala xwe. Di rê de min gelek tişt dîtîn. Di şevê de ez li çiyayê Maşû mam. Çiyayê Maşû gelekî mazin bû. Di şevê de min tişt dîtîn. Êz bi navê bavê Dê Îştar Anu sûnd dixwum ku gelekî tiştên mazin bûn min dîtîn. Gava ku ez şevê li wir mam, min dua ji diya Dê Îştar Antûm re kir. Antûm duaya min wê erê kir û hate nig min. Min hingê jê xwast ku min bigihenê keça min Lamû û kurê min Taralamû û jina min Dêlala. Wê gote min bila êz ê bikim ku tu bigehîjî mala xwe. Pişt re Antum gote min ku 'tê herê bajarê ku li Ber çiyayê Maşû ye û tu wê ji wir herî Akbetanê û tê li wir bimînî. Bajerê Akbetanê gelekî xweş e.' Gote min ku 'gava ku te xwe ne gihanda wir, êdî tu wê ni karibî ku herî mala xwe. Pişt re ku Antum ji nig min çû êdî êz hinekî dî ji li wir mam û hizirim ku Ka ma ka çî bikim di cih de. Êdî min got ku gava ku êz gehama malê êz ê dêrmaleyekî ji Antum re ser jêkim û bikime xêr. Pişt re min weke ku wê got kir. Êz çûme wî bajarî ku li ber çiyayê Maşû bû. Ew bajar bajarakî gelekî xweş bû. Aliyekî wî bajarî jî li avê bû. Aliyek jî li ber çiyê bû û aliyek ji li beyarê bû. Aliyê pêş jî li tilmanekî ku bilind bû dimayizend. Pişt re ku êz hatime wî bajarî û jê derketim, êdî li dervî bajar min careke dî Antum dît. Gava ku min ew dît, êdî wê gote min ku 'tê di vê riyê ve çê' û her weha riya ku êz tê re werim şanî min da. Min ew rê girt. Dû rê ez hatime vir." Kawa gava ku lê hisand êdî bala Kawa jî çû ser wî. Kawa ew bire hundurû û li cihekî ku xweş û paqij bû li wir da rûniştandin û pişt re axiftina xwe pê re berdewam kir.

Di wê heyamê de hinek mirovên din jî gava ku dîtî bûn ku Kawa wa ye hat û malkara xwe vekir, êdî ew jî çû bûn nig wî ku hinekî li bal wî rûnin. Gava mirovên din jî hatin, êdî ew mirovê biyan jî bi wan da naskirin û li nig hevdu ew dane rûniştandin.

Gava pêşikê mafê axiftinê dane Kawa ku bipeyive. Lê Kawa weke ku hisa wan ne kiribê û ne li wir be tevdiageriya di wê kêlikê de. Tenê weke dû sê levzan gotibû û mabû. Wan mirovên li wir jî ni zanî bûn, ku ka ma ka hişê Kawa li ku derê bû û çî dihizirî. Gava ku li Kawa dihate meyizandin dihate kifşkirin ku ew her weha tiştan dihizirî. Dihate xuyakirin ku hinek tişt di serê Kawa de hebûn û ew gelekî didana hizirandin. Mirovên ku li dora wî bûn, gava ku lê dimeyizandin fahm dikirin ku tişteke di serê wî de heye. Lê ni zanîbûn ku çî di serê wî de hebû.

Kawa li ser çî dihizirî? Ev pirs bê bersiv bûn di wê kêlikê de. Ma gelo besiva vê pirsê di serê wî de bû? Rewşa ku bi wî re dihate ber çavan, ne weke rewşa mirovekî ku serê wî bê bersiv bû. Bi hizir bû, pîrr dihizirî. Hizirandineke kûr û dûr pê re hebû. Her ku çî bana di serê wî de li ser dihizirî. Kawa car bi car ji xwe re diponijî (dinejinî). Nejinbûna wî ji kûrbûna wî dihat. Dibêtu ku li ser wan gotinên ku Yakû jê re gotibûn dinejinî. Yan jî dibêtu ku li ser hinek tiştên ku bi wan ve girêdayî bûn û ku di serê wî de bûn dinejinî. Her weha dibêtu ku ne yek jî ji wan bana. Dibêtu ku ew demek bû ku hatina Dehaq ya li ser textê tacê û kirinên wî ew didana hizirandin. Akbetana heremeke pîrr li pêş bû. Hêza Dehaq jî mazin bû û li ser serê wan hereman serwer bû. Dibêtu ku Kawa li ser wê yekê dihizirî. Mirovên heremê gelekî piştî hatina wî ya li ser textê bêrewş bû bûn. Mirov bêhuzûr bû bûn. Tiştên ku Dehaq piştî ku hatibû ser textê kiribûn û yên ku dikirin jî her weha dihatine guhen mirovan. Piştî ku gotin dihatine guhên mirovan êdî xelk jî hinekî bêrehet bû bûn. Tirsê Dehaq bi mirovan re çebû bû. Gava ku navê wî dihate ser zimên, bi nave wî re *wê çî bibe* weke pîrsekê di serê mirovan de çê dibû. Rastî jî wê çî bûbana? Ew yekê pîrr ne diyar bû. Lê mirovên Aqbetanê jî xwediyê baweriyê bûn ku di her rewşan nebaş de wê Xudayê wan ji nig xwe wê ji wan re yekî ku alî wan bike ku wan ji rewşên nebaş rizgar bike, wê ji wan re bişîne. Her weha di serê

mirov de li hevîbûna Shaosyant hebû. Yê ku wan rizgar bike wê shaosyant bûna. Shaosyant di rewşên zor de wê were û miroven rizgar bikê. Shaosyant xilaskerekî ku li heviya wî diman. Mîtra li ser Shaosyant'ê gelekî tişt ji mirovan re, yên nivîskî û ne nivîskî hanî bû ser zimên. Mirovên di serê xwe de weneyeke wî bû, safî çêkiri bû. Gava ku mirov diçûne perestgehê didîtin ku li devê deriye perestgehê li keviyên derî li aliye derve peykerên şêran hebûn. Gava ku mirov diçûne devê perestgehê û li devê perestgehê diman û li wan peykerên şêran dimeyizandin digotin ku qêy ew şêr ne peyker in, digotin ku qey ew jîndar in. Her weha li ber çavên wan zindî dihatine xuyakirin. Peykerên şêran li devê deriyê qesran bi cih bûn.

Kawa gava ku li Malkerê bû û mirov ku li dora wî kom bû bûn û êdî ji wan re dipeyîvî û mirov jî pîrr bi bal lê dihisandin. Kawa gava ku dipeyîvî jî bala xwe dida ser wî mirovê ku ji dûrî hatibû. Bala xwe dabû ser Reşgal. Kawa car bi car serê xwe dizivirand û lê dimeyizand. Piştî ku mirovên dîn ji hatibûn û li hevdû rûniştî bûn û dipeyivîn. Kawa di nav axiftinan de car bi car bêdeng dima. Lê dîsa bala wî li ser wan mirovên dipeyivîn bû. Li wan mirovên ku dipeyivîn pîrr bi bal dihisand. Mirovên ku hatibûn û li dora wî kom bû bûn, mirovên ku serwer û zane bûn. Di nava wan mirovan de remildar Rajnû jî hebû. Remildar Rajnû yekî serwerî xwe bû. Ew jî ne xort bû, hinekî kal bû. Mirov gelekî lê dihisand. Di nava remildaran de jî yekî ku gotinên wî mazin û di cih de bû.

Remildar Rajnû car bi car ku derfet didit, dihat li nig Kawa dirûnişt. Gelekî jî bi ser hevdû de diçûn ew û Kawa. Remildar Rajnû gava ku dihate nig Kawa û ji xwe re dipeyivîn demeke dirêj bi hev re derbas dikirin. Gelek caran jî bi hev re çûbûn bûna qesra mazin û li pirtûkxanê jî ji xwe re rûniştî bûn û bi hev re xwendî bûn û peyivî bûn. Remildar Rajnû yekî kelegerm bû. Ji xeynî wê yekê jî mirovekî li ser xwe dihate xuyakirin. Gelek

caran jî riya Diyakos girtibû û çûbû nig wî. Li wir jî li qesrê li nig wi mabû. Li qesra wî, di nav mirovên xwedî zanebûn mabû. Kral jî piştî ku ew nas kiribû, gelekî lê dimeyizand û li gotina wî dihisand. Qedr û qiymet dida wî. Gava dipeyîvî jî behsa wî dikir.

Kawa jî li qesrê li nig Dayakos mabû. Mirovên ku di qesrê de bûn û bi zanebûn bûn, an jî xwedî nav bûn wî nas dikirin. Gelek caran Kawa jî behsa dîtina xwe ya qesrê kiribû. Di wê heyamê de ji di gotinên wî de hatibû ser zimên. Li Akbetanê gelek qesrên ku mazin bûn û yên zadeganan bûn hebûn. Her qesrek ji wan qesran gelekî xweş û bilind bû. Qesrên ku hebûn qasrên bi naskirî bûn. Mirovên ku ew qesran didîtin jî gelekî behsa wan dikirin. Di nav wan qesran de qesra herî bilind ku dihate gotin, digotin ku *'qesrê mîr'* Anku qesra kral. Qesra mîr gelekî mazin û gelekî bilind û ji gelek beşan pêk dihat. Qesra mîr digotin ku bi sedan beşên wê hebûn. Kawa jî gava bahsa wê dikir digot ku Qesra Mazin. Gelek mazin e û gelek mirov têde kar û bar dikirin.

Kralên Mediyana her dem li ser xwe bûn. Di çî demê de li xwe ne ma bûn heyirî. Ji her aliyê ve tiştê ku digotin bi cih dihanîn. Her weha xwedî nav û deng bûn.

Kawa û mirovên ku li dora wî rûniştî bûn ji xwe re dipeyîvîn. Di axiftinên di nav xwe de germ bû bûn. Mirovê ku ji dûrî hatibû; Reşgal jî her weha li wan germ bûbû û dipeyîvî ji wan re. Ew ji tiştên ku dîtibû û hatibûne serê wî û zanî bû ji wan re digot. Mirovên li dora wî bûn jî pîrr bi bal lê dihisandin. Ew yekî ji dûriyê hatibû û li gori mirovên wir yên ku lê dihisandin, gelek tiştên ku nû bûn pê re hebûn. Mirovên ku li dora wî bûn jî pîrr bi bal lê dihisandin. Reşgal jî tiştên ku dihatina bîra wî û yên ku jiya bû ji wan re dihanî ser zimên. Bahsa ciyên ku dîtibû û ciyên ku tê re çûbû dikir. Mirov gava lê dihisand, bi gotinên wî re di serên xwe de wêneyên wan rewşan û deran ku dihatine ser zimên çê dikirin. Ji axiftinên wî di serê Mirovan de wene çê dibûn. Ji ber ku mirov di wê heyamê de lê dihisand û wan gotinên wî di

serên xwe de dibirin û dihanîn da ku serwerî rewşên ku dihatine ser zimên bibin. Yê ku digot û yên ku lê dihsandin jî di axiftinê de dihatine ber bi dawiyê ve, êdi hêdî hêdî di rewşekê de dibûne yek. Ew jî dihate wê wateyê ku mirov ji tiştên ku hatibûne gotin di serên xwe de xwe gehand asteke fahmkirinê. Ew ast jî asta tiştên ku wî mirovî dîtibûn û hanîbû ser zimên û bi hanîna ser zimên re jî têgihîştî bûn. Di vir de mirovên ku lê dihsandin jî, hizrakî gelekî mazin di serê xwe de çê kiri bûn. Bi yê ku ewan rewşan jiya bûn û hanî bû ser zimên, weke ku bijîn her weha li wan dihat.

Gava ku ew dipeyivî Kawa pirr bi bal lê dimeyizand û dihsand. Kawa hez ji hiskirinê dikir. Kêfa wî dihat ku li mirovan bihisînê. Gava ku li mirovan dihesand bêdeng li wan dihesand. Bi bal li wî mirovê ku ji dûrî hatibû dihsand. Ew mirov jî weke wan dipeyivî. Lê ji herêmekê dî bû. Mirovên ku ji herêmekê çûbûn herêmekê, der heqê xwe û herêma xwe de bi axiftinê re pirr wêne dihanîne ser zimên. Bi wê yekê re jî têgihîştinek li ser wê rewşê û herêmê di serê mirovan de çê dibû. Mirov hevdu nas dikir. Naskirin, gava ku di serî de çêbû, êdî dibe bingiha hebûna hizir. Reşgal jî li ser xwe, li ser geşta xwe û herêma xwe gelekî mazin û dirêj ji wan re axiffî bû. Mirovên ku li dora wî bûn pirr bi bal lê hisandi bûn. Remildar Rajnû di nav axiftinan de car bi car pirs ji wî pirsî bûn. Rajnû mirovekî remildar bû û zane jî bû. Mirov ji bo zanebûna wî jê re rêz digirtin. Li welatê Mediya rêz dayîna mirovan ku navser bûn gelekî mazin bû. Ji xeynî wê yekê jî çandek li dora wan hatibû avakirin. Mirovên ku pirr dibûn bi xwezayê dibûne endemê *koma rûsipiyan*. Koma rûsipiyan komake wilo bû ku li ser gelek pirsgirekên ku di nav xelkê de hebûn, diaxiffî. Rêza li wan mirovan dibû bingiha gelek pêşketinan. Pêşika divêt ku mirov bêje rûsipîbûn, her weha mirovan dixista asteka herî bilind. Li qesra kral jî her weha ew rêz ji bo wan hebû.

Di wê heyamê de li Akbetanê, li qesra Zadeganekî ku bi navê wî Xasnaw rûniştî bû. Li qesra mazin li navenda Akbetanê bû û Mirê (kral) mazin lê bû. Roava û rohilat bûbû dû beş li Mediya. Li herdû aliyên jî di rewşê hebûnê de hevdû temam dikirin. Ji hev ne cûda bûn. Ji ber ku li ser rewşa ewlekariyê serwer bibin, qesra roava bi qesra mazin ve girêdayî hatibû çêkirin. Li rohilatê jî rewşê weke rewşa roava bû. Bi vê yekê re Akbetanê li ser tev heremên serwer bû. Aqarên Akbetanê mazin bûn. Ta ku malên wan jî gava ku dihatine avakirin temenê wan li ser 10 yan jî 20 hektaran re dibûn. Li aliyê rohilatê jî qesra mazin hebû. Lê ew jî girêdayî qesra kral bû. Diyakos kral bû. Lê Diyakos di wê demê de ne dima. Diyakos jî qesreke mazin li Akbetanê lê kiribû. Diyakos qesreke wilo lê kiribû ku ji hezar beşan pêk dihat. Gelek mirovên ku zane bûn û mazin bûn, li dora xwe dabûn hevdû. Ji qesra Diyakos welatê Mediya hemû dihat bi rêvebirin. Diyakos kralê bi hêz û xurt bû. Diyakos kralê gelekî zane jî bû. Li Akbetanê qesreke ku gelekî mazin ava kiri bû. Tenê ne mazin bû, gelekî bi navê deng jî bû. Mirovên heremê gelekî li gotina wî dimeyizandin. Gotina wî xurt bû. Ew bi xwe jî kurê kralê Mediya yê berê bû. Bavê wî gelekî li ser rêveberiyê mabû. Bavê wî di dema xwe de gelek hêrîşên hov ên ku bûbûn, tek biri bûn. Diyakos jî li ser ciyê bavê xwe bi navê wî rûniştî bû.

Gava ku bavê Diyakos miribû û tirba wî hatibû çêkirin û piştî bavê xwe re Diyakos hatibû dewsa wî. Gava bavê Diyakos miribû 40 rojî şîn ji bo wî hatibû danîn. Di nav wan 40 rojan de Kawa jî li wir bû. Kawa bi bavê xwe re çûbû wir. Bavê Kawa zadeganekî mazin bû. Ew li dema xwe li heremê xwe gotina wî dibuhurî. Piştî wî Kawa weke wî mazin bûbû. Kawa ji zanebûna stêran jî ne dûr bû. Li ser wê yekê jî xwedî zanebûn bû.

Gava Reşgal axiftina xwe bi dawî hanî bû, mirovên li dora wî bêdeng mabûn û remildar Rajnû jî mafê axiftinê ne hilda bû. Êdî Kawa mafê axiftinê hilda bû û axifî bû. Kawa gava ku axifî bû jî,

her weha li gor zanebûna xwe axifî bû. Mirovên ku lê dihesandin jî, li ber gotinên wî gelekî ji xwe diçûn. Gotinên ku bi wî re dihatine ser zimên, weke yên helbestvanekî ku helbestek bixwanda bûn. Gotinên wî xweş û di rêza xwe de bûn. Kawa di biçûkatiya xwe de li perestgehê li nig keşe xwendibû. Ev yek xwezayî bû di wê deme de. Bingeha zanebûnê li wir hilda bû. Nivîsîn û xwandin li wir fêr bû bû. Zanebûna xwe li wir pêş xisti bû. Gava ku ew gehebû dema xortaniya xwe bi bavê xwe re derketi bû hinek geştan jî. Çûbû heremên dora xwe hemûkan geriya bû. Mirovên mazin û zadegan bûn, di nav wan de rûnişti bû û li wan hisandi bû û bi wan re peyivî bû. Piştî kralê mazin yê ku navê wî Diyakos bû ku miribû weke demekê jî li wir dimîne bi bavê xwe re. Li wir jî li nav zadeganan dimînê. Wan nas dike û xwe bi wan dide naskirin. Bi vê yekê tê naskirin. Xelk Kawa nas dikir. Kawa jî wan deran mirovên wan deran nas dikir. Dema piştî ku bavê wî dimire, êdî li Sinê jî dimînê. Mirovên Sinê li pêş bûn. Di wê deme ku ew lê mabû û wan ew nas kiribû êdî gelekî qedr û qiymet dabûnê. Li herêma Kurdinî jî wilo bû. Li Sîne mirovên cihû jî hebûn. Ewan di kenisteya xwe ya ku ji bo xwe ava kiribûn de, her dem dicivyan û duayên xwe dikirin. Sine xwediyê hinek qesrên ku gelekî xweşik û bilind bûn.

Kawa, Reşgal, remildar Rajnû û yên ku bi wan re bûn li hevdû rûniştî bûn û ji xwe re dipeyîvîn. Remildar Rajnû, gava ku Reşgal axifibû hinek pirs jî li wî kiri bûn. Di serê xwe de û di nav axiftinan de kûr bû bû û di serê xwe de tiştê ku dihate hişê wî dipirsî. Di nava guftûgoyan de germ bû bû. Kawa jî car bi car dihisand û car bi car ji diaxifî. Kawa mirovekî di guftûgoyan de xweşgotin bû. Zane jî bû. Remildar Rajnû car bi car li ser astronomiye diaxifî bi Kawa re. Remildar Rajnû xwediyê hijmarkirineke gelekî xurt bû. Hijmarkirina remildar Rajnû ne li ser çikekê (boyûtekê) bû. Wî li ser gelek çikan dijimart. Gava axifî bû hunera jimartina xwe dabû nişandan. Remildar Rajnû li

gotina Reşgal ku gotibû *'riya min gelekî dâr bû û bi westan bû'* hizirî bû. Di hundurê wê gotina wî de tenê gotina *'rê'* hildabû û di serê xwe de li ser hizirî bû. Hejmareka wî dixwast bike di serê xwe de dikir. Gava ku li ser wê bêjeyê dihizirî, pêşî li ser dirêjbûna hijmarkirina xwe dike di serê xwe de. Remildar Rajnû wan deran nas dikir. Pişt re ku dirêjbûn di serê xwe de jimart êdî li dem-hijmarê jî dihizirî. Gava ku ew herdû aliyan ji aliyê jimartinê ve tamam dikir, êdî bi hev re li ser locika jimartina wan bi hev re dikire yek. Pişt re ew yekbûn jî weke çikek li rex *'dem'* û *'rê'* didan û bi hev re dikire di gotinê de.

Kawa jî gava ku lê dihesand gelekî bi bal lê dihisand. Remildar Rajnû gava ku diaxifî, piranî jî ji stêrên li azmana di gotinên xwe de weke nimûne dihanîne ser zimên. Li ser *'duwanzdeh stêran'* xwedî hizir bû. Stêrên duwanzdeh stêran *'rê'* û *'dem'* şanî wan didan. Bi wan re xwe digehandina jimartineke mazin. Remildar Rajnû li Akbetanê ciyekî wilo ji bo xwe çê kiribû ku lê dirûnişt û azman didit. Ew bi xwe di hundurê de bû lê azman didit. Di ciyê ku têre li azmana dimeyizand hêtên wir mazin û li gor hejmarê çê kiribû. Wilo çê kiribû ku ro derketiba bi sibehe re ta ku diçû ava di xetekê de diçû. Gava ku wî jî li hêtê xwe dimeyizand zanî bu ku dem li ku derê ye. Ta ku ro çûbana ava ji rohnî her weha li ciyê wî dida. Wî rohnî didit. Gava ku ro çû ava rohnî jî ji nig wî qut dibû. Li gorî wê yekê jî hdiijmart ka ma wê kengî bibe êvar yan jî dem li ku derê ye, kîjan waxt e. Remildar Rajnû her weha xwediyê hinek hunerên mazin bû. Wî bi xwe jî dema xwe bêhtir li wir li ciyê xwe dihuhurand. Remildar Rajnû li ser demê û jimartina demê gelekî xwedî hizir bû. Gelek caran diçû qesrê û li nig kral dirûnişt û jê re hizra xwe digot. Piştî ku Reşgal ji gotina xwe ya wê kêlîkê ya axiftinê bi dawî kiribû, wî jî mafe axefê hildabû êdî pê de dirêj axifibû. Wan ji bi bal û bi bêdeng lê dihesand.

Kawa jî lê dihesand. Lê Kawa gava ku dihesand, ne dihate fahmkirin, ku lê dihisand yan jî di serê xwe de li derinên din bû. Gava ku li ruyê wî dihate meyizandin dihate dîtin ku weke ku di serê xwe de li darinên din be dihate xuyakirin. Lê Kawa li wir bû, di nav wan mirovên ku li dora wî rûnişti. Kawa li wan dihesand û ji wan re di nav wan de diaxifî. Hizra wî hişê wî bi temamî li wir bû. Bi hişê xwe re li wir bû. Remildar Rajnû jî gava ku dipeyivî car bi car çavên wî li ser Kawa bûn. Li Kawa dimeyizand. Gava ku lê dimeyizand jî pirr bi bal lê dimeyizand. Remildar Rajnû car bi car gava ku derfet didit dihate nig Kawa û dirûnişt. Gava ku dihat êdî li nig hevdû dirûniştin û ji hevdû re diaxifîn. Gelekî li nig hevdû diman. Demên xwe gelekî û xweş li nig hevdû bi hevdû re dibuhurandin. Bêhna wan bi hevdû derdiket. Kawa di wê kêlîkê de bi hizir dihate xuyakirin û ew yek jî ji haya Remildar Rajnû ne ravî bû. Qahîn Rajnû di serê xwe de dibêt ku xwesti bû ku jê bipirse ku der heqê bêdengiya wî de. Lê tiştêk jê ne pirsî bû û tiştêk je re ne gotibû. Lê fahm kiribû ku ew bi hizir e di serê xwe de.

Weke heyamekê ku li nig hevdû rûniştin, êdî Kawa jî di nav wan de bi hev re rabûne ser xwe û rîya qesrê girtin ku herine qesrê. Gava ku ji Malkera xwe derketibû, devê wê girtibû û çûbû. Bi hev re gava ku derketin, ketine ser rê de û çûn. Kawa li dora xwe dimeyizand. Reşgal jî bi wan re ketibû re de. Bi hev re ketibûn rê de ku herine qesrê. Ma gelo we li qesrê çî kiriba? Kawa û Remildar Rajnû car bi car diçûne qesrê. Bi hev re diçûne pirtûkxaneya qesrê û ji xwe re dirûniştin û dixwandin. Kawa jî û qahîn Rajnû jî mazin bûn. Ji wan re çî asteng ne bûn ku herine pirtûkxaneya qesrê. Revebirên ku li qesrê diman hemûkan ji wan nas dikirin. Gelek caran jî li hevdû rûnişti bûn. Gelek caran jî hizir dan û standin kiribûn bi hev re. Kawa jî û qahîn Rajnû jî mirovên mazin bûn. Mirovên xwedî zanebûn bûn. Mirovên ku li wan dihate hisandin û hizrên wan li ber çavan dihate girtin.

HÊZÊN DEHAQ

Kawa, Remildar Rajnû û yên ku bi wan re bûn ku weke heyamekê ku rêveçûn bi hev re, digihîjin qesrê. Li devçavê wan bi wan diketin, silavê jî didan. Ew jî gava ku diçûne hundurê qesrê û dikin ku herine ber bi pirtûkxanê ve, di wê heyamê de şêwirmendê kral yê ku mirovaki ku gelekî mazin û bibandûr û bi nav û deng bû, Darû, rastî li wan têt. Li ber hev dirawestin û bi hev re bi rewşa hevdû dipirsin. Darû gava ku Kawa dibînê wilo li nava çavên wî dimeyzînê. Weke ku tiştêkî bixwaze bêjyê. Gava li nava çavên wî dimeyizînê jî .i gotin ji devê wî ne diderketin. Darû tekiliyên wî bi gelek deran re hebû. Bi heremên din re jî pêwendîdar bû. Darû di reveberiyê de gelekî xwedî deng bû. Bandûra wî gelekî hebû. Mirov gelekî jê bi ewle bûn. Bi kurê xwe yê ku hê biçûk bû, Arpagos re li qesrê dima. Ji xeynî wê yekê jî, gelekî li gotina wî dihate dihisandin. Darê mirovakî ku gelekî û gelekî bi temen û kal bû.

Kawa û yên ku pê re bûn gava ku hatine wir û li nig Darû pan dîtî ku wa ye di ruyê Darû de hinekî bêrewşî heye. Bala Kawa jî û yên ku pê re bûn çû ser wî. Remildar Rajnû kir ku ji Darû bipirsê, lê ne pirsî. Tiştêk wî ne pirsî. Kawa di wê heyamê de axifî û jê pirsî ku çima welê bê rewş e. Darû jî ji Kawa re got ku *"kralê Asûr Dehaq hêzên xwe dişenê ser me"*. Gava ku wî ev gotin got û wan jî bihîst, êdî bêdengî çêbû bi hemûkan re. Deng ji kesî ne derket. Piştî wê gotina Darû re, bêdeng dane rex hevdû û ber bi beşa rûniştinê ve çûn. Darû ji dabû rex wan û bi hev re çûn ku herin û rûnin. Kawa li hevberê vê gotinê gelekî di serê xwe de çûbû û bi hizir bû bû.

Vêca wê çi bibûna? Piştî ku Dehaq hatibû ser kraltîyê êdî li gelek derên dîn jî hêrîşên hêzen wî rû dabûn. Hêza wî mazin bû û bi wî ve girêdayî bû. Hemû tiştên hêza xwe bi xwe ve girêda bû.

Hêza wî ya mazin bû. Mediyân jî hêza wan hebû, lê ne weke ya wî pirr bû. Mediyân rewşa xwe li ser nêzîkatiyan ava kiri bûn. Suwariyên Medan xurt bûn. Ji avetina tîr û kevan ve gelekî xurt bûn. Tîr û kevanên wan ên bi lingan dihatin kişandin û avêtin hebûn. Serfermanê sûwariyê yekî ku hê ciwan bû û navê wî Madarîn bû. Madarîn, hêzeke teybetî, ya tenê ji bo tîr û kevan ava kiribû. Mediyân bi hizir ve bi rê ve diçûn. Rewş û bingehekî wan yê mazin hebû. Madarîn, li nig kralê nû yê ku piştî Diyakos hatibû ser kraltiyê, li nig Key Xesro, Kiyakser bû. Ew jî weke wî hê ciwan bû, le gelekî jîr bû.

Kawa piştî ku Darû weha gotibû, êdî di serê xwe de dihizirî. Di serê xwe de kûr û dûr çûbû dîsan. Mirov jî gelekî vê yekê zanibûn û baweriya wan bi wî hebû. Darû hinekî kaltir bû ji wî. Bêhtir ni karibû bi rê ve here. Kalbûna wî qeramên wî hêdî kiribû. Ji Kawa weke ku kaltir be dihate xuyakirin, lê di rastiye de ji wî bi salan ne maztir bû. Gava ku li ruyê wî dihate meyizandin jî li ser xwe dihate xuyakirin. Çûbûn beşa rûniştinê. Kawa li pêş bû. Darû bi xwe ji di rex wî de diçû. Darû û Kawa berî hingî gelek caran li hevdu rûniştî bûn û bi hev re axifî bûn. Yê ku di wê demê de li qesrê ji rûniştî bû Xosnaw jî hê pirr ne mazin bû. Ji ber wê yekê jî yê ku li wir herî mazin Darû hebû. Tenê ber mezê ku têde kral jî dirûnişt. Gava ku Kawa û Darû hatin û dana devê derî, dîtî ku va ye kral jî rûniştîya li ciyê xwe û gelek mirov li dora wî ne. Gava ku Kawa û yê pê re bûn dikevîne hundurê de, yê ku li mezê rûniştî bûn, hemû jî li hêla wî û yê ku bi wî re bûn ve meyizandin. Kawa jî li wan meyizand û buhurt û çû ku rûne. Gava Kawa dirûnişt Reşgal jî li nig wî rûnişt. Remildar Rajnû û hinek mirovên din yê ku bi wan re hatibûn, bi wan re dikevîne hundurê de li nig Kawa dirûnin. Ew mirov jî mirovên navserî xwe bûn. Ew mirov jî kesên mazin û bi zanebûn bûn. Gava ku hatibûn û buhurti bûn û rûnişt bûn,

heyamekê bêdeng li hevdû meyizandi bûn. Ji nav wan çî deng ne derketi bû.

Gava Kawa ketibû hundurê mezelê de, êdî dîtîbû ku va ye gelek mirovên rûsipî û navserî ne li hola kral bûbûn kom û diaxîfîn ku ka wê li hevber supayên Dehaq çî bikin. Kralê Asûr Dehaq hêzên xwe şandibû ser heremên dîn yên nêzîkî wir. Mirov gava ku ev yek bihîsti bûn, êdî fahmkiribûn ku wê hêzên wî werina ser Akbetanê jî. Ew gotin hê li nav Akbetanê ne hatibû bihîstin û hê bela ne bû bû. Lê wê wan ji bihîstibana û wê bela bibûna. Gava ku xelk bibihîsin jî êdî wê gelekî bêrewşî bibûna. Mirovên Akbetanê di aştiyê de dijiyan. Gava ku hêriş li ser wan bibûna, êdî wê ew aştiya wan xira bibûna. Ji qesra mazin jî divîbû ku hêz xwestibana. Divîbû ku wan di wê heyamê de di cih de xwe gahandibana qesra mazin da ku alîkarî ji wan re hatibana û ew rizgar bibûna. Lê ka ma wê çawa kiribana? Dehaq ji bo ku qesra mazin hilda hevberê xwe divîbû ku baweriyê mazin hebûna ji derna. Mirovên mazin yên ku navserî xwe bûn, li hevdû civiya bûn da ku çareseriyekê bidîtana. Çareserî di wê heyamê de divîbû, ku di cih de bihatana dîtî. Qesra mazin ji ku nûçe gihabanê wê alîkarî ji wan re şandiba.

Kawa jî di cihê xwe de rûniştîbû û bêdeng bû. Di wê heyamê de dibêt ku di serê xwe de hişê wî ne li ser wan bû. Car bi car ji mirovên ku li dora wî rûniştîbûn çavên xwe dibirine ser wî. Lê ew di wê heyamê de ne di wê hişê de bû. Kawa di rewşa xwe de dihizirî. Mirovên li dora wî jî di nava xwe de diaxîfîn li ser rîya rizgarbûnê. Ew jî bi axiftinên ku bi hev re dikirin, ji xwe çûbûn. Kawa weke kralkî ku şewîrmendên wî li ber wî guftûgo dikirin, ew jî di cihê xwe de bêliv mabû û li wan dimeyizand. Mirovên di nava xwe de guftûgo dikirin ku ka çareseriyê bibînin. Hêza Dehaq gelekî mazin bû. Gava ku hêriş kiribana, êdî dibêt ku gelekî ji bi rûxandineke mazin ew têk biribana. Ji ber vê yekê ji divîbû ku rîyê jîriyê bihatana dîtî. Jîrî her dem rîya baş bû.

Şer, pêşî divêt di mejî de bêt qezenckirin. Şer ku di mejî de hate qezenckirin êdî wê li qada şer jî bihata qezenckirin. Kawa her weha di ciyê xwe de rûniştibû û ne dihizirî. Çi deng jê ne derdiket. Kawa di wê heyamê de çavên xwe li dora xwe digerland. Li wan dimeyizand ku ka ew çawa tevdigerin. Li dora xwe serê xwe zivirand û dimeyizand. Gava serê xwe zivirand û dimeyizand û çavên xwe li dora xwe garand êdî di wê heyamê de cavên wî diçûne ser Darû ku wa ew ji li wî bi hey dimeyizenê. Gava ku Kawa jî ev yek kifş kir wî jî weke ku bi avirekê re serê xwe li wî zivirand û meyizand û pişt re careke dî sere xwe kire ber xwe de û hizirî. Kawa hizra wî weke ku di we rewşê de hatibû fahmkirin ku li ser Dehaq bû.

Guftûgoyên ku dibûn di nava wan mirovên ku li wir bûn germ bûn. Mirov, xwe di nav wan guftûgoyên ku di nav wan de dibûn weke ku wînda kiribûn. Tiştê jî ne dihat ber çavên wan. Kawa weke heyamekê di ciyê xwe de mabû û li wan dimeyizand û êdî kiri bû ku bipeyive. Gava ku wî kir ku bipeyive, êdî bala mirovan çû ser wî û guftûgoyên ku di nav wan de dibûn jî, weke ku bi kêrê hatibin birrîn. Bala wan mirovan hemûkan çû ser Kawa. Ew jî dit ku va ye baleke mazin hate ser wî, êdî ew jî weke bêhnekê ma sdi ciyê xwe de. Wî her weha zen ne kiribû ku balaka mazin di nav wan guftûgoyên bideng de çûba ser wî. Lê balaka mazin çûbû ser wî. Gava ku bala mirovan her weha çû ser wî, êdî weke laşê wî germ bibe lê hat. Piştî ku ew ji bêhneke bêdeng ma êdî pişt re ji wan mirovan re bi vî awayî deng kir:

”Ku hêza Dehaq hat ser me, divêt ku êm baş û qenc xwe amade bikin. Lê êm çend amade bikin jî, hêza me, dibe ku têr ne ke. Dibe ku êm hêzen li hev bidin hevdû û hinek berevanên xwe jî derxin, da ku herin û nûçeyê bibin û bigehînine heremên me yên dora me. Hêza Dehaq mazin e. Hûn jî nuha dibêjin, ku ew hêrişî me bike wê me têk bibe. Hûn jî dibe ku zanibin ku hêza me jî mazin e. Lê belê dibe ku bikeve rastkirinekê de. Gava ev yek ne

be, wê wî çaxî têkçûn çê bibe. Herêmen me mazin in. Akbetanê mazin e. Gelek caran hêriş li ser Akbetanê bûne. Lê bele yek jî ji wan hêrişan bi ser ne ketine. Jiyana me xurt e. Mîtra ku êm alîkariyê jê bixwazin wê alîkariyê bide me. Mîtra zarokên xwe bi tenê na helê. Nuha êm hinek nûçevanên xwe derxin û bi rê kin ku herine qesra mazin. Bila xwe zû bigehûnina wir û rewşa vir yekser kadkin û bila bêjinê ku alîkarî me divê. Ew ê alîkariyê bişînin. Ez vê yekê jî bêjim, ku ta nuha di navbera me û asûriyan de şer çê ne bûye. Î roj jî xelkê me na xwazin. Ta î roj em di nava aştiyê de jiyane bi hev re. Em qadrê jiyane dizanin.”

Piştî ku Kawa ev gotin ji wan re gotin, hinek bêdeng di ciyê xwe de ma. Mirovên ku li dora wî rûniştî bûn jî, mabûne bêden. Weke heyamekê bêdengîyê hebûna xwe berdewam kir. Pişt re yê ku ew bêdengî xirakiribû jî Darû bû. Darû, piştî ku Kawa axiftina xwe bi dawî hanî bû î car wî dest bi axiftinê kiribû: ”Kawa rast got. Lê bihesînin. Gotinên min ji weke yên wî ne. Gava ku me wilo kir, em ê bi serkevin. Çîyayên mazin ên elatê me heye li peşiya me. Ew jî wê aliyê me bikin. Welatê Asûr ne durî me ye. Divê ku êm lez kin.”

Gava Darû jî gotina xwe hanî ser zimên, hîna jî deng ji kesekî ne derketibû. Her kes bêdeng mabû di ciyê xwe de. Lê belê dêna wan jî li ser Kawa bû. Piştî ku wan jî gotinên xwe hanîbûne ser zimên, êdî Xoşnav jî mafê axiftinê hilda û weha got: “Dibe nuha nûçevan xwe amade kin. Karê xwe bikin û riya qesra mazin bigirin. Bila li çî derî ne mînin ta ku herine qesrê.” Gava ku Xoşnav ji gotinên xwe gotin nûçevan derketin û çûn ku herin karê xwe bikin û di cih de bi rê kevin.

Piştî ku Kawa û Darû gotinên xwe hanî bûn ser zimên û gotibûn ku wê çî bikin, weke ku wan mirovên li wir fahm kiribûn. Di rewşeke wilo de mabûna di ciyê xwe de xeter bû. Gava yên wê biçin qesra mazin, ku kar û amdekariyên xwe kirin, hatin nig kral û gotine wî ku wê bi rê kevin.

Xoşnav li ciyê xwe rûniştî bû. Li dora wî şewîrmend û remildarên mazin ku li gotinên wan dihate hisandin hebûn. Kawa di wê heyamê de di nav wan de rûniştî bû. Remildar Rajnû jî li wir bû û ew jî bêdeng bû. Gava Remildarekî gotiba ku wê di şerekî de serketin bê yan jî têkçûn, êdî ev li ser mirovan bandûr dikir. Remildar Rajnû jî mirovekî bû ku gotina wî dihate hisandi. Xelk gelek diçûn û bi wî dişewirîn. Kral jî bi wan remildaran dişewirî. Kral ku biryareke mazin bidana, pêşîka bi wan dişewirî. Pişt re biryara xwe dihilda. Hizra wan mirovan ji dihate hildan. Ew remildar bûn û li gorî mirovan jî, ew miroven ku zane bûn û rastî çawa bû, ew kari bûn vê bigehandana. Mîtra alîkarî dida wan. Mîtra aqilê wan mazin kiribû. Mîtra, rê şanî wan dida. Wê çî bibana şanî wan dida. Xelk bi vê yekê re jî bi bawer bûn. Ew bawerî ji dibû bingeha gelek kirinên ku her weha mazin bûn.

Kawa di ciyê xwe de di nav hiziran de bû. Wî li wan mirovên ku li dora wî rûniştî bûn dimeyizand. Mirovên ku li dora wî rûniştî bûn tev ji mirovên zane bûn. Ew mirovên şewîrmend bûn, remildar bûn. Mirovan gelekî li wan û gotina wan dihise. Baweriya mirovan li wan hebû. Wan mirovan dikaribû ku xwe bigahandina rastiyê. Gava rewşek çêbûba bi wan dihate şewirîn. Mîtra aqil dabû wan mirovan ku xwe bigehînine rastiyan. Remildar jî zane bûn û di nav xelkê de şewîrmend bûn. Kral jî gava ku biryareke girîng bida bi wan dişewirî. Hizra wan dihilda û hizra wan li ber çav dihate girtin.

Li hev rûniştî bûn û bi hev re dipeyivîn û guftûgo dikirin. Di wê heyamê de yekî ku li devê derî bû û leşker bû, bi lez û bez hat û kete hundurû de û hat û li ber Xoşnav rawesta. Gava yek wisa bi lez kete hundurû êdî hinekî dilperî bi mirovên li wir rûniştî bûn çêbû. Mirovên ku li wir amade bûn, bi hay li wî meyizandin. Çavên wan li ser leşker bûn ku gotineke bêje da qet ne be bêt fahmkirin, ku çî bûye. Leşker gava ku li hevberê Xoşnav pa, jê re got ku *”Fermendarê min! Hêzan Dehaq va ne ber bi vir ve tîn.*

Dehaq bi xwe jî li pêşiya wan e. Heyamek din, wê bigihîjine vir!" Gava ku yê leşker weha got êdî hemû kesên rûniştî, rabûne ser xwe ji ciyên xwe û ber bi hevdû ve çûn. Xoşnav jî ji ciyê xwe rabû û ber bi wan ve çû.

Gava ku nûçe hatibû bihîstin, êdî mirov ji ciyê xwe liviya bûn. Mirov gelekî bêrewş bûn. Tev jî ji ciyê xwe rabû bûn û ber bi hevdû ve çûbûn. Wan tev jî zanî bû ku hêza Dehaq gelekî mazin bû. Hêza Dehaq bi xirakinê deng vedabû. Vêca nuha ew hêza ku bi xirakinê re navê xwe dabû, bi ser wan ve dihat. Ma gelo tişteki ku kiribana ne bû?

Kawa jî gava ku ew ber bi hevdû ve hatibûn weke ku di nav wan de mabû. Mirov bi awayekî ku xwezayî be li dora wê gihabûne hevdû. Kawa li wan dimeyizand û wan jî li Kawa dimeyizand. Darû jî her li nav çavên Kawa dimeyizand. Gava ku Darû li nav çavên Kawa dimeyizand, weke ku bi avirên xwe re jê bipirsê, ku ka mirov nuha çi bike? Kawa jî di nav wan de mabû û bêdeng bû. Çi deng ji wî ne derdiket. Di wê rewşê de bi asayî tevgarandin hinekî dijwar bû. Lê Kawa gava ku lê dihate meyizandin weke ku bi asayî bû dihate xuyakirin. Kawa ne dipeyivî. Di wê kêlikê de çi gotin jê ne derdiketin. Ev çûnûhatina di nav wan de hebûna xwe berdewam kir. Êdî kral Xoşnav jî li şêwirmendên xwe zivirî û gote wan ku xwe amade bikin ji şer re. Lê gava ku li ruyên wan dihate meyizandin weke ku di serî de têkçûn erêkiribûn, wisa dihatine xuyakirin. Di wê heyamê de Kawa li kral zivirî û gotiyê: *"Mîrê min! Divê em xwe ji şer re amadekin û jî şer bikin!"* Gava ku Kawa ev gotin gotibû, êdî kral hama wilo di wê heyamê de di ciyê xwe de mabû û li ruyê Kawa dimeyizand. Gava ku kral li ruyê Kawa dimeyizand di wê heyamê de çi gotin ji devê wî ne derketibû. Gava kral li nav çavên Kawa meyizandi bû, çi di serê wî de hebû ew jî xuya ne dibû. Kral di wê heyamê de gotina xwe li ser şer goti bû. Li qesra mazin jî piştî Diyakos, navê Kiyakser hebû. Ew ji hê ciwan bû.

Xoşnav careke ew dîtîbû. Xoşnav gava li wir bû, dîtîbû ku navê Diyakos bi xwe, welate wî Mediya ji hêrişan rizgar dikir. Diyakos piştî mirîbû êdî çavên gelekî yên li dora wan bûn, li welatê wan bû. Li gav avatinên wan dimeyizandin. Lê di wê demê de ne dima û ew hêriş jî ya ku piştî çûna wî re bû. Ma gelo we Kiyakser karîbana ku her weha ciyê Diyakos dagirtibana? Dibe ku hêzen ku li dora wan bûn ev yeka dîtîbûn, êdî pişt re dest bi herîşkirina li ser wan kiri bûn.

Xoşnav nûçevanên xwe derxistibûn ku herin û nûçe bidine wan. Lê hinekî ji hev jî dûr bûn. Di çûn û hatinê de dem dixwast. Gava ku rewş ne baş bû, êdî Kawa li wir careke din gotîbû ku *"Xwe amade bikin, leşkerên xwe amade bikin û li ser xetên bajêr dest bi parastinê bikin."* Lê weke ku çî kes Kawa ne bihîst. Ji ber ku hişê hemûyan ne li ciyê xwe bû. Darû jî pişt re êdî çûbû û li nig Kawa pa bû û gotîbû *"Tiştê ku Kawa got nuha gelekî û gelekî ya rast e. Divê ku em nuha dest bi parastina xwe bikin. Lê nuha em ê xwe bikine çar beş û her beşek wê ji aliyakî ve karê parastina hilde ser xwe. Divêt ku em pêk bînin. Lê divêt ku di her rewşê de haya me ji hevdu hebe da ku em li ser xwe bi hêza xwe re xwe bigrin!"* Gava ku Darû ev yek gotîbû, êdî mirovên li wir yên mazin xwe beş kiribûn û her yek ciyê ku wê heriyê, çûbûnê. Kawa jî li aliyê devê derî bi mirovên bajêr re bû. Gava Kawa bi wan mirovan re bû, miroven jê wêrbûn û weratî digirtin. Gava ku hatina Dehaq li ser Akbetanê hatîbû bihîstin, êdî çûn û hatinek mazin çebû bû li nav xelkê. Tirs, mitalakirin û li nig hevdu axiftin çê dibûn. Gelo hêriş wê kengê dest pê kiribana? Êdî wê çî bibûna? Ev yek ne diyar bû. Lê mirov rewşê di serê xwe de hinek diyar kiribûn. Mirov nav û dengê Dehaq bihîsti bûn. Tiştên ku wî li heremên din kiribûn û dabûn kirin jî hatîbûn bihîstin. Li gorî wan bihîstînan mirov rewşên ku rû bidin, di serê xwe de şirove dikirin û xwe di serê xwe de digihandine hinek encaman.

Demekê amadekarî hatine kirin. Pişt re hate dîtîn, ku wa ye hêza Dehaq li pêşiya wan e u tîn. Hêdi hêdi gava ku dihatin xuya dibû ku çend gelek in. Gava ku baş hatin xuyakirin û xelkê bajêr ew didîtîn ku çend gelek in û çend bi rêk û pêkî wa ne tîn. Wilo dihatin ku gava ku gihane nêzî ber bajêr weke ku li bajêr dor bipêçin pirr bûn. Çend nêzik dibên jî êdî dihatine dîtîn ku wa ye weke destên kevjalêkê ku li bajêr hatibe vekirin wisan xwe nêzî bajêr dikirin.

Kawa jî di nav civatê de bû û ji wan re li ser hunerên leşkerî yên parastina bajêr dipeyivî. Mirovên lê dihesand leşker bûn. Remildar Rajnû jî li nig Kawa jê re dibû alîkar. Ew jî weke Kawa li ser xwe dihate xuyakirin. Reşgal jî gava ku Kawa diçû û dihat li ber devê derî ew jî jê wir de di nava civakê de bû. Gava ku li ruyê wî dihate meyizandin, bêdil bû. Gelo ew bêdilbûn tirs bû? Dilê wî jî ji çûn û hatinên bêhna wî dihate fahmkirin zû bû.

Leşker karê xwe dikirin. Gava ku li leşkerên di hundurê bajêr de bûn ku ji bo ku parastina bajêr diliviyên, ku mirov li wan dimeyizand, dihate dîtîn ku li ber wê hêza ku bi ser wan de dihat, ew dibûna weke dilopekî avê. Hêza Dehaq ya ku bi ser wan de dihat bêhejmar gelek bû. Ew leşkerên ku di hundurê bajêr de bûn, gava li wan dihate meyizandin, dihate dîtîn ku weke bêhevî bûn. Leşkerên ku di hundurê bajêr de bûn, ji aliyê şervantiyê ve ne bêtêzanîn bûn. Lê ev pêzanîna wan, wê çend wan rizgar kiribana? Wê çend wan bi ser xistibana? Begûman wê li hevberê wê hêza ku dihata bi ser wan de wê xurt rawestiyana, lê ew jî gelek bûn.

Darû jî hinek mirovên din yên ku mazin bûn dabûna dora xwe û li tihela çapê bû. Her weha tihele çapê dikete aliye ber derî de û dibû aliye herî girîng ji bo parastinê re. Li aliyê rastê jî, li hêla anîşka paşê ve mirovekî dî ku mazin bû li wir bû. Ew jî li nig kral şewirmend bû. Navê wî jî Şivan bû. Şivan şewirmend bû û her dem jî li nig kral li qesrê mabû. Şivan ji di gelek şeran de derbas

kiribû. Xwediyê hûnera şer bû. Ew jî hema di sala Darû û Kawa wan de bû. Şerkariya wî mazin bû. Şivan gava ku rewşa bêasayî dest pê kiribû, êdî ew jî bi Xoşnav re li hawîrdorê digeriya. Lê pişt re dîtibû ku ew derê ku ew lê bi cih bûbû wa ye di rewşa parastinê de weke vekirinekê dihate xûyakirin êdî wî jî ew der girtibû. Bi bîrewerî tevdigeriya. Xoşnav jî li hawirdorê digeriya. Ji bo rewş qet nebe hinek qeyim bibe diçû û dihat. Kawa jî di nav mirovan de bû û wê çî kiribana wî jî ji wan re di got.

Kawa fahm kiribû ku rewş çend giran e. Ji ber wê yekê jî gelekî hestiyar tevdigeriya. Mirov ew ji xwe re weke mazinekî eke serekekî didît. Baweriya wan pê hebû. Kawa bi xwe jî di wê heyamê de ji miroven re çî digot xelk jî dikir. Mirov ne dihiştin ku gotina wî ji devê wî dû caran derkeve. Wî çî gotibana li gorî wê yekê çûn û hatin çêdibû. Çûn hatineke pirr mazin hebû. Kî çî ji destê wî bihata dikir. Lê disa tiştê ku dibû ne bêkêmahî bû. Gava ku li hêza wê ku hatibû ser wan dimeyizandin, ev hizir di serê wan de çêdibû. Lê dîsa jî ji nekirinê çêtir bû. Mirov jî dikirin. Li çep û rastê, çawa amadekarî dibûn êdî di wê heyamê de nûçe têt, ku wa ye beşek ji hêzên Dehaq wê ji paş ve hêt qul kirine û dikevîne hundurû de. Bi wê xabarê re êdî tevlihevbûn di nav wan de çebû. Mirovê ku karibû ku xwe bigehinê paş xwe digehandiyê de. Lê yên ku xwe digehand jî dîtibûn ku wa ye gelek leşkerên Dehaq ketine hundurû de. Çawa ku bala mirovan diçê ser, paşê êdî ji pêş ve jî ev yek têt fahmkirin ji aliyê hêzen Dehaq ve. Çawa ku têt fahmkirin, êdî ew ji bi hêza xwe re zorê didina derî ku vekin. Bi hêzên Dehaq yên ku ji paş ve ketibûne hundurû de êdî nîzama hêzên Akbetanê xirabû bû. Tenê nîzama ku li hole mabû ew bû ku bûbûne dû beş û beşekî zor dabû paş û beşekî jî zor dabû pêş da ku parastinê bikin. Bi vê yekê re hêzên Dehaq bêhtir zorê na bînin û ji pêş ve dikevîne hundurû de.

Hêza Dehaq êdî ku ji paş ve dest bi ketina hundurû kiribûn êdî nofek jî ji pêş ve zorê didine ku bikevine hundurû de. Gava ku

hêzen Dehaq dikevîne hundurû de nîzama xwe xira na kin. Hêzên wî yên ku ji paş ve ketibûne hundurû jî bala hêzên di hundurû de kişandi bû ser xwe. Vê yekê jî ji hêza pêşî re jî rehetî çêkiribû. Ji aliyakî dî ve jî ji tihelan ve jî hinek nofan zor dabû ku rawestin. Hêzên hundurû yên Akbetaniyan bi wan nofan ve ji mabûn. Hêzên ku ji paş ve ketibûn jî tev jî yên ku xwe girti bûn. Tev jî yên ku bi hêz bûn û mazin bûn. Dehaq ji paş ve ne hêzeke ku bal bikişanda ser xwe şandi bû. Hêzeke weha şandi bû, ku ketina hundurû êdî wê di hundurû de karibana ku nîzama parastinê xirabikirana. Di rastiye de jî ev bû bû. Hêzên ku ji paş ve ketibûne hundurû jî, nîzama Akqbetaniyan xira kiri bûn. Her weha pêşiya wan jî pirr bê parastin hatibû hiştin. Parastina ku mabû jî bi zor dayinekî biçûk re hindik mabû ku were şikandin.

Weke demeke dirêj hêzên Akbetaniyan bi yên ku ketibûne hundur de li ber xwe dabûn û wan hanîbûne ber têkçûnê. Gava ku ew hêzên dî dikevîna hundurû zû pê hisandin çêdibê. Êdî çûna ber wan jî zû çê dibû. Gava ku zû çûna ser wan çêdibê êdî ew jî pirr li hundurû hê ji hev bela ne bûn û di cihekî biçûkcik de diman. Ev yek jî ji hêzên Akbetaniyan re bûbû bextakî ku di cihekî biçûkcik de digihijîne hevdû.

Hêzên Akbetaniyan gava ku diçine ser yên ku ketibûn hundurû de, êdî li wir, li peşiya wan dibine sê rêz. Rêza pêşî ya ku pêşî gihabû wan û bi wan re ketibû ser. Ya duyemîn jî ya ku piştî ya yekemîn girtibû û parastina rêza yekemîn dikir. Her weha rêza dîyemîn wilo nîzamek girtibû, ku yên ku ji rêza yekemîn rizgar kiribana jî, wê gehabûna rêza duyemîn û ji wê rêzê rizgar ne dibû. Rêza sêyemîn jî weke çawa ku rêza duyemîn hem parastina rêza yekemîn dikir û piştî wê digirt. Rêza sêyemîn piştî rêza duyemîn digirt û piştî wê dihilda ewlekariyê. Di wê heyamê de hêza ku xwe pêşî gehandi bû wan jî, hêza ku Şivan li ser serê wê bû. Ew hêz li anîşka paş dima û di cih de kari bû, ku xwe bigehanda pêş jî û paş jî. Ciyekî gelekî girîng bû weke ku di destê

hêza bi Şivan de bû. Ev girîngbûn jî piştî ku hinek hêzên Dehaq ji paş ve hêt qul kiri bûn û ketibûne hundurû, derketibû holê û hatibû fahmkirin.

Hêzên Akbetaniyan mazin bûn. Lê di wê kêlîkê de li hevberê hezeke mazin li berxwe didan. Hêza ku hatibû ser wan hêzeke gelekî bi hêz bû. Gava ku li ser hetên bajêr ve hêzên Akbetaniyan li wan dimeyizandin, wan bi xwe ji xwe re digot ku zor e ku ev hêz bê şikandin. Gava ku ji ser hetên bajêr ve li derve dihate meyizandin, Dehaq jî dihate dîtin. Di nava gelek mirovên ku li dora wî bûn de bûn. Mirovan li dora wî kom bûbûn û ew jî di nav wan de bû. Dehaq gava ku ji dûrî ve lê dihate meyizandin, dihate dîtin ku bi gelek hêzên xwe re hatibû. Wilo dihate xuyakirin, ku ji xwe ewle bû ku wê Akbetanê ji xe re bigre û li ser serê wî jî bimîne.

Li hundurû hêzên Akbetaniyan gelekî li berxwe didan. Ew hêza ku ketibû hundurû weke ku derûniya hêzên bajêr dabû xwarê. Ev yek baş dihate xuyakirin. Lê ew dest ji berxwedana xwe ne diberdan. Di hundurû de her kesekî tiştêkî dikir. Jin jî di wê heyamê de di rex meran de cih digirtin û şer dikirin. Lê piraniya wan ji bi zarokan ve mijûl bûn. Li gelek ciyên jî dengê giriye zarokan dihat. Mirovên kal û pîr, jin, zaro û nexweş tev li nig hevdû dihatine hiştin. Mirovên ku ne dihatine xwastin ku zîrar li wan were kirin, li nig hevdû kiribûn kom. Her kesek bi tiştêkî ve mijûl bû. Mirov bi hev re tevdigeriyan. Di nava mirovan de gava ku navê Dehaq jî dihate ser zimên bi wan re tîrs çê dikir. Dehaq gava ku hatibû ser kraltiyê gelekî bi hêrişkirina hêzên xwe re xirabiya mazin dabû herêman. Çûbû ser gelek devêrên dîn jî. Her derên ku çûbû ser wan, hêzên wan têk biribû û talan û tajan kiribû.

Nuha ji hatibûn û li ber bajarê Akbetanê bûn. Hê bi tamamî ne ketibûne hundurû de. Lê belê ku ketine hundurû de wê bextê Akbetanê ji bûbana wek wan cih û bajarên din ku têk çû bûn. Wê

Akbetanê ji xira bibûna. Akbetanê bi kelehên li dora xwe re û nîzama di hundurê xwe de gelekî mazin û mazin bû. Çemekî jî di nava bajêr de diçû. Xelk ava xwe ji wir dibirin. Akbetaniyan nîzameke di bajêr de çê kiri bûn ku gelekî berfireh bû. Aliyê keleha bajêr ya anîşka paş, ku li aliyê çepê dima, di bînê erdê de riyeke jî ji bajêr derdiket û diçû. Ew rê veşartî bû. Tenê mirovên Akbetanê vê yeke zani bûn. Gava ku ji hundurê bajêr mirov diketine hundurê wê riyê de, êdî didîtin ku wa ye weke ku di hundurê kevir de rê diçû. Bi vê yekê jî ji der ve hinekî dijwar bû ku mirov ew der dîtibana û ketibana. Gava diketine hundur û di hundur de diçûn, dîr û dirêj diçûn.

Gava mirov ketibana hundurê wir de zor bû ku di wir de werine xuyakirin û ku heger ew ne derketibana, zor dibû ku bihatana dîtin. Kelehê bajêr di ser devê wê de diçû. Devê wê derê di hundurê de dima. Lê belê pirr devê wê derê ne mazin bû. Lê gava ku mirov dikete hundurê de, êdî didîtin ku wa ye çend fireh bû. Akbetaniyan gelek tiştên xwe li vir diveşartin.

Di nava wê çûn û hatine de Kawa ji diçû û dihat. Kawa bi awayakî xwezayî bûbû mirovekî xedî karê rastkirin. Nînanî jî bi kal û pîran re bû û bi alîkariya bi wan re mijûl dibû. Kawa û Nînanî gelekî li ber çavan bûn. Lê di wê kêlikê de tenê dengê mirovan dihate wan. Xoşnav jî car bi car diçû hundurê û car bi car li derve dima, diçû û dihat. Cara dawiyê gava ku çûbû hundurê û hatibû derve êdî çûbû ciyê ku hêzên Dehaq qul kiribûn û dikirin ku di wir de bikevine hundurê de. Li wir jî mirovên gelek leşker bûn. Xoşnav jî li wir diçû û dihat. Mirov li dora wê hebûn pê re diçûn û dihatin. Lê gelekî jî dihizirîn. Dihizirîn ku wê li berxwedayin bêhtir dirêj ne bûna. Wê pirr berdewam ne kiriba. Ji ber ku hêza wan wê têra wan ne kiriba. Ji bo vê yekê jî pir ber diketin û dihizirîn.

Kawa carina diçû nig Darû û li rewşê dimeyizand û dihate ciyê xwe û li rewşa dimeyizand. Leşker pirr bêrewş dihatine

xuyakirin. Gelek leşkerên xwe yên ku di şer de baş û xurt bûn di hêrişê kûnkirinê (qulkirinê) de birîndar dabûn. Vê yekê jî ji aliyê derûniyê ve bandûreka mazin li wan kiribû. Her weha vê yekê derûniya wan pirr giran kiribû. Ku hêrişeke dîn bûbana li ser wan, dibe ku êdî têkçûna wan nêzîk bû. Ji ber vê yekê jî gelekî dihizirîn li ser rewşa xwe. Xoşnav jî gelekî dihizirî. Darû, li aliyê xwe bû û hem aliya xwe bi şarvanên ku pê re bûn diparast û hem jî car bi car ku derfet didît, xwe digehând derên din û di nîzama wan deran de jî alîkarî dida leşkeran. Bi vî awayî re çûn û hatineke mazin bi wî re ji hebû

Hizir li ser vê yekê bû: gelo wê çi bûbûna? Bi wê çûn û hatine re ji ni karî bûn ku xwe ji wê rewşa ku li ser serê wan e, xwe rizgar bikirana. Giraniyek li ser wan bû. Ji ser wan derûniyake xirab hebû. Piştî hêrişa qulkirina kelehê re derûniya wan dest bi xirabûne kiribû. Gava ku wan mirovên li nava çavên hevdû dimeyizandin, wek ji hev dipirsîn, ku ma wê çi bê serê me nuha? Mirov di wê heyamê de bi çavên ku derûnî li hevdû dimeyizandin. Bi çavên ku westahî bûn li hevdû dimeyizandin. Bi çavên ku di dilê wan de weke ku giraniyek hebû, li hevdû dimeyizandin. Ew giraniya ku di dilê wan de bû, bandûra xwe ji leyîstina mujgulên çavên wan û ji awirên wan ku didane hevdû, xuya dibû. Di wê rewşê de jî li ber xwe didan. Kawa car bi car dikete nava mirovan û bi wan re dida û distand. Rewşa wan jî her weha hîn dibû. Mirov bi gotinên wî re weke ku werine ser xwe li wan dihat.

Di wê heyamê de nûçeyek ji Darû ji Kawa re hat ku hêzên Dehaq tev bi hev re û ji çar aliyan ve ketine hêrişan de. Gava ku ew yeka hata bihîstin, êdî wî da xwe û ber bi ciyên ku hêriş lê dihat kirin ve bi lezê re çû. Êdî weke ku hêrişa herî mazin dest pê kiribû, dihat xuyakirin.

KETINA AKBETANÊ

Kawa gava ku nûçe jê re hatibû ku wa ye hêrişeka mazin bûya hingî ew li nav şer bû. Ji leşkeran re dipeyivî û karên ku bikin ji wan re digot. Gava ku ew nûçe ji Kawa re hat, êdî ew jî ber bi ciyê xwe ve çû. Gava ku kir ku here ber bi ciyê xwe ve êdî dît ku wa ye hêrişeke ku pirr mazin e dest pê kiriye. Darû, Xoşnav û Şivan jî li ser aliyên xwe bûn û parastinê dikirin. Kawa jî pişt re digihîje ciyê xwe û ji bo çî bikin yan jî çawa bikin, rê şanî leşkeran dide. Di wê heyamê de nûçeyeke dî jî hat, ku di ciyê ku berê hatibû qulkirin de hêrişê xurttir dest pê kiriya. Hinek ji leşkeran kirin ku xwe bigihînine wir. Lê ta ku xwe gihandibûne wir, êdî dîtibûn ku wa ne hinek ji leşkerên Dehaq ketine hundurê de jî. Êdî şer ne tenê li ser û ber kelehên bajêr dom dikir, şer êdî di hundurê bajêr de jî dest pê kiribû.

Bi vê yekê re nîzama hêzên Akbetaniyan û rewşa wan xira bû bû. Êdî ketibûne rewşeke ku ber dida. Piştî ku ev nûçe hatibû ku hinek ji leşkeran beziya bûn wir ku parastina wir xurt bikin. Di wê heyamê de bala mirovên ku li ser kelehan şer dikirin, çûbû ser paş. Ew der ne tenê bûbû neqebeke vekirî di keleha bajêr de, wekî dî jî bûbû neqebek di nav serê leşkeran de. Mirovan li ser vê pirr dihizirîn. Mirovên ku leşker bûn zor dabûne neqeba vekirî, ku bigrin û ne hêlin, ku bikevine hundurê de. Têkoşîn di navbera yên ku dixwastin bikevine hundurê de û yên ku keleha xwe diparastin de bi dijwariyeke mazin berdewam dikir. Di wê heyamê de nûçe hat ku deriyê bajêr li ber xistineye bû. Leşker şaş û mat mabûn ku kijan alî bidina peşiya xwe û biparêzin.

Piştî ku hêrişa di qûle de careke dî dest pê kiribû, êdî pê de li enîşkan û li peşiyê jî zordayîn çêbû bû. Hêzên Dehaq, di nîzamekê de tevdigeriyan. Hê nîzama wan li ser lingan bû. Gava ku ji du aliyan ve hêriş dihate kirin, hêzên ku parastinê dikirin, dibûne dû beş. Gava ku dibûna du beş, êdî ev di parastine de dibû weke kemasiyekê. Ew rewş jî ji bo zordayîna ketina hundurê,

rewşeke ku qenc ji bo neyar. Weke ku Dehaq û hêzên wî vê yekê zanibin zor didena paş û pêş herdû aliyan. Ji ber ku bi vî awayî, rewşa parastinê ber bi xirabûne ve dibirin.

Xoşnav di wê heyamê de xwe amade kiribû û li nig Kawa bû. Kawa digote leşkeran ku rewşa parastinê ji dest ne berdin. Gava ku nûçe hatibû ku ji paş ve di wê qûle de careke dî hêriş hatiya kirin, êdî hinek leşkeran xwestibûn ku ciyên xwe berdin û xwe bigehînine wir. Lê Kawa ne hiştibû. Kawa zanibû ku leşkerekî jî ku di wê heyamê de xwe ciyê xwe lebitandibana, wê kêmasî di rewşa parastinê de li wir çebûbana. Kawa ev yek baş û qenc fahm kiribû. Ji ber vê yekê jî gelekî li ser parastina wê rewşa leşkeran dihizirî ji bo ku hêza xwe ya parastinê berdewam xurt bikin. Kawa di wê heyamê de xwestibû ku xwe bigehinê Darû. Lê weke ku ni karibû. Destê wî di wê kêlîkê de ji wê derê ne dibû. Her weha wilo di hundurê xwe de hîs dikir ku jî wir gavek jî avetibana, wê rewş xirab bibûna. Ji ber vê yekê jî Kawa di ciyê xwe de ma bû. Di wê heyamê de nûçeyek din hat ku ji paş ve jî ketine hundurû. Gava ku mirovan ev yeka bihîstî bû, êdî weke ku tişteke ji dilê wan niqutî bû, wilo li wan hatibû. Bi nûçegirtinê re qulpandineka ku vala bû û zuwa bû di qirika xwe de kiribûn. Gava ku nûçe hatibû û gotibûn ku ji paş ve ketine hundurû de, hingê di serê wan de hizra ketina baje weke ku sararast bû bû. Di wê heyamê de di aliyê Darû de lê ji aliyê devê derî ve weke ku şikandinek bû bû. Gava ku bû, êdî bala mirovan çûbû ser wir. Di wê heyamê de çawa ku bala mirovan çûbû ser wir û li ciyê ku weke ku şikiya bû meyizandin. Êdî di bin wê meyizandin û nerîna wan de deriyê mazin bi çilqandinekê re weke ku vebû. Her weha çawa ku ev yeka rû dabû, êdî hinek mirov xwastin ku xwe bigehinîna wir, lê çûna wan di nivê rê de mabû û beşek ji leşkerên Dehaq ketibûne hundurû de û xwe gahandibûne wan û ne hiştibûn ku ew xwe bigehinîna devê derî. Lê êdî leşkerên Dehaq ketibûne hundurû de. Êdî şer li hundurû dest pê dikir.

Kawa jî di wê heyamê de ber bi hinek leşkerên ku kal bûn û jin bûn ve diçû. Kawa kiribû ku wan leşkeran ji wir dût bikê. Leşkerên Dehaq gava ku derî vebû bû, êdî bi nofan diketine hundurû. Çawa ku ketibûne hundurû de êdî xwe digehînine ciyê ku Darû û leşkerên pêre ne û li wir bi wan re dikevîne şer de. Bi vî awayî diçûne aliyê dîn jî. Lê leşkerên ku ketibûna hundurû de gelek ji wan bi aliyê qesrê ve dibezîyan da ku xwe bigehînine qesrê û bikevine qesrê û bi dest bixin.

Xoşnav jî li devê qesrê şûrê wî di destê wî de bû û şer dikir. Hinek leşkerên ku bi wî re bûn û bi wî re şer dikirîn jî hebûn. Lê ew rewş pirr berdewam ne kiribû. Nofa ku ber bi qesrê ve çûbû, li ser serê Xoşnav gihabû hevdû. Leşkerên li dora wî yek bi yek diketina erdê de. Pişt re leşkerên Dehaq, ji gelek aliyan ve hêrîş birine ser Xoşnav ku wî bidine erdê. Xoşnav gelekî li ber xwe dida. Leşkerên ku çûbûne ser wî jî, wî gelek ji wan dabûne erdê. Darû jî, nofa peşî ya ku gihabûyê, ew dabûne erdê. Darû li ciyê ku lê bû li erdê dirêj bûbû û xûn jê diherikî. Kawa çawa ku xwe gihandi bû mirovên ku kal û jin bûn, kiribû ku wan ji wir dût bixê. Kiribûn ku ji wir herin, leşker dora wan girtibû. Leşkeran, wan mirovên ku kiribûn ku xwe ji wir dûrbixin weke jin û kalan dabûne rawestandî. Ne hiştibûn ku ew ji wir dût bikevin. Kawa jî di nav wan de bû. Leşkerên Dehaq, ne hiştî bûn ku ew pirr ji wir dût bikevin. Remildar Rajnû û Reşgal jî di nav wan de bûn.

Koma ku li ser serê Xoşnav kom bû bû, ew birîndar kiribû û li erdê hiştibû. Xoşnav li erdê dirêj kiri bûn. Li ser serê wî jî gelek leşker hebûn. Li aliyê Şivan jî hê dengê teqereqa şûr û mertalan dihat. Lê Şivan bi xwe hatibû kuştin. Mirovên ku mazin bûn, gelek ji wan di cih de hatibûbûne kuştin. Yê ku li sereke bûn her weha ne ma bûn. Ji serokan yê ku sax ma bûn tenê Kawa bû û Remildar Rajnû bûn. Mirovên ku li ser serî bûn hema bêja hemû jî ji şûr hatibûne derbaskirin.

Çawa ku leşkerên Dehaq ketibûne hundurû de, êdî di demeke kin de serweriya bajêr kiribûne destê xwe de. Xoşnav jî li devê qesrê di nava xûne de li erdê dirêjkirî bû. Lê pîrr weha ne ma. Pişt re ku birîndar bû bû û ketibû erdê, êdî li erdê di nava xûnê de can dabû. Gava ku wî can dabû weke heyamekê pişt re Dehaq jî di nava leşkerên ku li dora wî bûn, dikeve hundurû de. Gava ku ew dikeve hundurû de, êdî rastûrast digire û diçe ku here hundurê qesrê. Her weha tê û diçe qesrê. Leşkerên wî jî li ser bajêr serweriya xwe datanîn.

Ji wê kêlîkê pê de, êdî ji bo Akbetaniyan rewşeke nû dest pê kiribû. Mirovên Akbetanê gava ku serwerî ji aliyê leşkerên Dehaq ve li ser serê wan têt kirin, êdî leşker ew tev li navendê didane hev. Gava ku ew didane hev, pişt re Dehaq têt û li hevberê wan dipê. Dehaq ji wan re dibêje ku *"ji î roj û pê de wê ev welat di bin destê min de bê. Hûn ê vê yekê û min jî erê bikin."* Gava ku Dehaq weha dipeyîve, mirovên Akbetanê ji li hevberê wî pa bûn û wilo li Dehaq dinerîn. Kawa jî di nav koma mirovan de pa bû. Ew li peşiya mirovan bû. Remildar Rajnû û Reşgal jî li nig hevdû û li nig Kawa bûn. Gava ku Dehaq peyivî bû û li nava çavên mirovan meyizandi bû êdî Kawa jî weha di ciyê xwe de rawestiyayî bû. Gava ku Kawa lê dimeyizand, çi deng an jî lebat jê ne derdiket. Dehaq di wê heyamê de deng dabû ser leşkerên xwe. Leşkerên wî jî bi mirovên ku li ser xwe bûn û sax girtibûn ve mijûl dibûn û ew li qeyd û zencîrê dixistin. Leşkerên Dehaq ew leşkerên ku li ser xwe bûn ku sax girtibûn, tevan ji kiribûne kole. Leşkerên Dehaq pîrr mirovan li zencîrê xisti bûn. Di nav wan de jin û mer jî hebûn. Hemû jî destên wan bi hevdû ve girêdayî bûn. Bi wî awayî jî tev kiribûne rêze de û dibirine ciyê ku leşkerên Dehaq li gor xwe ji xwe re baş û bi ewla didîtin. Kawa jî didît ku destên mirovan zencîrkirî bû. Gava ku Kawa ew rewş dît wilo bi bal li wan meyizand.

Kawa gava ku dimeyizand bi hizir bû. Ew rewşa ku dihate dîtîn û ketibûnê de ne li gorî mirov û jiyânê bû. Ne rewşeke ku asayî jî bû ji wan re. Ew her dem serbixwe jiya bûn. Mirovên ku di rêze de bûn û yên ku destên wan girêdayî bûn, berî hingî tev jî bi hev re dilxêş û bi ruh û can bûn. Rewşa wan di hundurê demeke kin de weha hatibû guherandin. Ew guherandin ji guherandineka ku gelekî bi bal bû û di dil û serê mirovan de. Mirovên ku li nig hevdû rawestayî bûn, tenê bi çavên ku dibiriqandin li hevdû li nava dimeyizandin. Gava ku li hevdû dimeyizandin jî çî gotin ji wan ner derdiket. Tenê di hundurê bêdengiyekê de li hevdû dinerîn. Mîtra Xudayê wan bû. Ahûra Mazda yê herî mazin bû. Ma gelo ji ber çî wan destûr dabû vê yekê? Ev jî weke pirsekê bû di serê wan de.

Kawa dema ku mirov li nig hevdû rawestiyayî bûn ew jî di ciyê xwe de pa bû û li wan dimeyizand. Ew sax mabû. Lê wî gelek mirov dîtibûn ku li ber çavên wî hatibûn kuştin. Li ser ciyê ku ew lê dipa, tev xûn bû. Kawa gava ku çavên xwe kire di ber xwe de û dît ku erd ji xûnê sor e. Her weha pirr dihizirî. Zorakên Kawa jî Hîştapa û Êrîpûr jî ne li holê bûn xuya ne dikirin. Lepûr jî bi wan re bû û ne li holê bû. Gelo ew li ku derê bûn? Ew jî ne xuya bû. Ma gelo ew jî hatine kuştin?

Xwuşka Kawa ya biçûk Hebe jî ji aliyê leşkerên Dehaq ve hatibû girtin. Ew ji bi gelek jinên din re hatibû girtin. Gelek keçên ciwan ji hatibûne girtin. Tev jî bi hev re di cihekî de dihatine girtin. Kawa dîtibû ku Hebe girtibûn. Mêrê Newnîga jî li holê xuya ne dikir. Ew li ku derê bû ne xuya bû. Newnîga li nig dayika xwe dayika Kûde bû. Ew jî ji Kawa wir de di nava koma mirovan de bûn. Êzîde ji li nig wan bû. Gava li çavên mirovan dihate meyizandin, dihate dîtîn ku tirs û êş hebû.

Kawa gava ku di ciyê xwe pa bû gelekî li dora xwe ne dimeyizand. Kawa dihizirî. Kawa bi xelkê xwe re jiya bû. Lê belê di wê kêlîkê de gava ku li wan dimeyizand, hinek hestan ji xwe

dida derve. Gava li ruyê wan mirovan dimeyizand van hestan pê re çê dibûn. Kawa piraniya wan mirovan nas dikir. Bi wan re gelek caran jî rûnişti bû, lê nuha weke ku biyanî bin jê re dihatine xuyakirin. Kawa di wê rewşê de ew wilo didîtin. Kawa ta hingê ew mirovan dîtibûn. Lê belê wan mirovan ta wê kêlîkê di rewşeke wilo de ne dîtibû. Ew cara pêşî bû ku ew wilo didîtin. Ev rewş jî ji wî re gelekî biyanî dihat. Her dem bi serê xwe ma bûn û bi serê xwe mazin bû bûn. Azadiya xwe bi dilê xwe jiyana bûbûn. Kêfe xwe bi dile xwe kiribûn. Jiyan xwe bi dilê xwe dijiyan. Lê nuha ew rewşa ku têde bûn jî ji vê yekê biyanî bû. Ew rewş berevajî vê rewşa wan bû. Tenê ne berevajî jî bû, ji xeynê vê yekê jî, weke rewşeke pirr dijwar jî bû ji wan re. Mirovan wê rewşê weha didît. Bi devê xwe ne digotin, bi çavên xwe re vê yekê digotin. Ta wê kêlîkê di welatê xwe de di azadî û serxwebûna xwe de jiya bûn. Dihate dîtîn, ku gelekî paşiya xwe dihizirîn û ew rewşa xwe ya berê dixwastin di dil de.

Kawa bi xwe dihizirî. Di serê xwe de gelekî bi berketâneke kûr dihizirî. Gava ku lê dihat meyizandin ev yek dihat xuyakirin. Car bi car serê xwe dirakir û li dora xwe dimeyizand. Gelo ev xewnek bû ku Mîtra bi wan dida jiyandin? Ma gelo ew rewş xewnek bû ku didîtin di wê demê de? Ma gelo tiştên ku hatine serê wan rast bûn? Ku rastba û ne xewneka bi xlobat ba, gelekî giran û nexweş bû. Gelek mirov di wê xewnê de li nig hevdû bûn û di rewşa hevdû de bûn heger ku xewn ba.

Kawa gelekî li ser mirovên li arde û yên ku destê wan zincîrkirî dihizirî. Mirovên ku li nig wî bûn û di nav rewşeke giran de bûn, dihatine ber çavên wî. Di wê heyamê de tenê dimeyizand. Dinerî û dinerî. Weke ku dixwast ku wê weneya ku didit di serê xwe de baş û qenc bi cih bike wilo dimeyizand. Lê meyizandin jî ji wî re gelekî gran dihat. Gava dimeyizand weke ku êş dikete di dile wî de. Her cara ku dimeyizand bi meyizandinê re ruyê xwe diqurmiçand. We rû qurmiçandina wî

hestên wî didane derve. Gava ku lê dihate meyizandin ew yek pirr baş û qenc dihate xuyakirin. Mirovên Mediya di bin rewşeke nû de bûn. Azadî û serxwebûna wan di wê heyamê de ji destên wan çûbû. Berî hingî gelek hêrîşên ku li ser serê wan bûbûn hebûn. Lê yekê jî ji wan hêrîşan ew têk ne biribûn ku azadiya wan ji destên wan bide. Azadî û serxwebûn du teybetmendiyên jiyana wan bûn.

Kawa vê yekê zani bû. Bi vê yekê re bi zanebûn tevdiageriya. Gava ku li mirovên li dora xwe dimeyizand, didît ku ev rewş çend êş dida wan. Didit ku ev rewş çend êş dikire dilê wan de. Di wê heyamê de gotin ji nava lêvan de derdiketin. Rûdan û dîtin zimanê herî mazin bûn di wê heyamê de.

Kawa fahm kiri bû ku ji bo wan rewşeka nû dest pê kiribû. Lê ya herî li ber çav ew bû ku xelk vê ne dipejirandin. Mirovan çî carî wê yekê ne dipejirandin. Bindestî û zordestî çî carî ne dihate pejirandin. Kawa jî ne dipejirand. Mirov gelekî li jiyana xwe ya berî vê rewşê dihizirîn. Jiyana wan ya berî vê rewşê hinek hizirên ku ew dikirine nava dilêş, iyan de di serê wan de çê dikir. Jiyana wan ya berê wê rewşê weke rohnîyekê di serê wan de dida ber çavên wan. Kawa jî li ser demên peşîya vê rewşê dihizirî. Gava ku dihizirî jî didît ku çend cudatî di navbera rewşa nuha û ya berê de heye. Ew cudatî gelekî bi bal li ber çavan xwe dida nîşandan. Gava ku we cudatiye xwe dide nîşandan jî, bi mirov re êşekî gelekî mazin dide çêkirin. Ew êş jî bi Kawa re jî çê dibû.

Kawa û Mirovên ku li hevdû bûbûne kom weke heyamekê li nig hevdû mabûn. Gava ku Dehaq tiştê ku ji wan re gotibû û piştî wî re mirov êdî di vê bindestiyê de li nig hevdû mabûn. Gava ku dora wan hatibû vekirin êdî bi ser mirovên xwe yên ku li erdê di nava xûnê de bûn ve diçûn. Hêstirên wan ji çavên wan dihatine xwarê. Dilê wan gelekî bi êş bû. Di wê heyamê de dihizirîn ku qey dawîya dunyayê hatiya. Dibe ku dawîya dunyayê ne hatibû.

Lê belê ji bo wan dawiya hinekî tiştên ku ji bo wan gelekî hêja û grîng bûn hatibû.

Dehaq, gava ku hatibû û ketibû hundurê qesrê de êdî rewşeke nû dest pê kiribû. Qesra ku Akbetaniyan ji xwe re çekiri bû gelekî mazin û xweşik bû. Li Akbetanê qesrên mazin hebûn. Mirovên Akbetanê ji xwe re qasrên mazin lêkiri bûn. Keleh û serdorên qesrên wan hemûkan jî bi neqş hatibûne çêkirin. Gava ku li qesra Akbetanê dihate meyizandin, dihate dîtin ku bi wan serdorên wê yên ku neqîşkirî bûn re, bi wan stûnên xwe yên ku bilind bûn re gelekî bal dikşand. Li ber herdu stûnen ku li ber devê derî bûn, du pêykerên şêran hebûn. Ew herdû şêr ji bo Mîtra danîbûne wir ji bo ku wan biparêze. Dihate bawerkirin û dîtin Mîtra bi çendî ku xudayê wan bû, ew çend jî parastvanê wan ji bû. Mîtra berî hingî ew ji gelek rewşên ku ne baş bûn, rizgar kiribû. Lê nuha ka li ku derê bû ku ew wisan li cih hiştibû weha hiştibû ku bikevine rewşeke xirab de. Mirov dihizirîn û dihizirîn. Kawa jî dihizirî û dihiziri. Di wê heyamê de remildar Rajnû jî li nig Kawa bû, lê bêdeng bû. Weke heyamekê li nig wî bi bêdengî mabû. Wî jî li wê rewşa têkçûnê dimeyizand. Lê çî gotin ji devê wî jî ne diderketin. Di wê heyamê de Nînanî ji paş Kawa ve hat û li hevberê wî rawestiya û li ruyê wî li nava çavên wî meyizand.

Nînanî gava ku ji paş wî ve hatibû û li ber wî rawestiya bû û li nava çavên wî meyizandi bû bêdeng bû. Tenê wê gavê hema wilo li nava çavên wî meyizandi bû. Kawa jî li ber wê rawestiya bû û li wê dimeyizand. Ew ji ne axifî bû. Lê gava ku li ruyê Nînanî dihate meyizandin dihate dîtin ku hinek hizrên tiştina di serê wê de hebûn ku dixwast bibêje. Lê bêdeng mabû. Bi wê bêdengiya ku bi wê re bû, li nava çavên wî dimeyizand. Kawa ji di ciyê xwe de bêdeng bû. Remildar Rajnû jî li nig Kawa li aliyê wî yê çepê rawestiya bû. Gava ku Nînanî hatibû û li ber wî rawestiya bû weke heyamekê li hevdû meyizandibûn. Gelo ku Nînanî axifîbana di wê heyamê de wê çî gotin ji nav levên wê

derketibana? Nînanî gava ku lê dihate meyizandin dihate dîtin ku weke hinekî tijî bû. Weke ku çavên wê tijî bûn. Lê Nînanî bêdeng bû. Her ku çi di serê wê de heba jî, di serê wê de mabû. Gava ku hatibû û li ber Kawa rawestiya bû, dibe ku ji ber ku xwasti bû ku tiştêkî jê re bibêje. Lê Nînanî di ciyê xwe de mabû. Tenê li nava çavên Kawa bi dilêşiyeka kûr dimeyizand. Nînanî li nava çavên Kawa meyizandi bû û meyizandi bû. Lê tenê meyizand bû.

Nînanî ku weke heyamekê li ber Kawa rawestiya bû, êdî pişt re careke dî bi aliyê paş ve ku jê hatibû vegeriya bû û çûbû û ji ber çavan winda bû bû. Kawa ku çavên xwe digarand li Akbetanê dimeyizand, êdî didît ku wa gelekî û gelekî xirabûn, rûxandin û kavilkirin hatibû çêkirin. Mirovên Akbetanê jî gelek hatibûne kuştin. Gelek kes ji xelkê jiyana xwe ji dest dabûn. Yên ku li ser lîngan bûn, weke kalaxan li ser xwe digeriha.

Mirovên Akbetanê yên sax mabûn, bi yên ku li erdê dirêjkirîbûn ve mijûl dibûn. Tev jî ser bi wan mirovên xwe yên ku li erdê di nava xûne de dirêjkirîbûn ve diçûn û dihatin. Dilên wan, weke ku di hundurê wan de di qêrînê de bû. Dilê wan mirovan hemûkan di qêrînê de bû. Her yekê qêrîneke di dilê xwe de dibihîst. Di wê heyamê de dibe ku yên dî jî wan dangan dibihîsîn. Lê dibe ku seh ne dikirin jî, ji ber ku êşa wan jî wilo bû û yek bû. Tev di rewşeke wekhev de bûn. Dengên ku di serê wan de bûn û qêrînên ku di dilên wan de bûn jî li, dilê tevan jî hîs dikirin. Tev êşa hevdû fahm dikirin. Qêrîna di dilên hevdû de dibihîstin. Ew qêrîn qêrînên dilên wan teva bûn.

Kawa hîna di ciyê xwe de bû. Di wê heyamê de tenê dixwest ku bimeyzîne. Ji wê pê ve jî, destê wî ne diçû tiştêkî dî ku bikê. Remildar Reşgal jî li nig wan bû, lê Reşgal hinek dûr ji wan rawestiya bû. Pişt re ew jî bi hinek gavên hêdî bûn ji ciyê xwe dilebite û ber bi Kawa û Remildar Rajnû ve diçê, hinekî li nêzîkî wan diraweste. Keşe Yakû jî sax mabû. Lê ew hinekî birîndar bû bû. Ew li devê perestgehê bû. Li devê perestgehê li peşiya serê

enîşka rastê pa bû. Jina wî Lêlî jî li nig wî bû. Gava ku Kawa ew dît, êdî bi miroven ku pê re bûn weke remildar Rajnû û Reşgal re ber bi wan ve çûn. Gava gîhane dahma wan, êdî li dahma wan pan, çi gotin ji devê wî ne derketin. Tenê bêdeng li nava çavên hevdû dimeyizandin.

Leşkerên Dehaq li nava bajarê Akbetanê digeriyan. Mirov ku ew didîtin xwe ji wan dûr dikirin. Gava ku li wan dimeyizandin, weke ku tirsek di nerînên wan de hebûn dimeyizandin. Mirovan dikir û ne dikir ku fêr ne dibûn wê rewşa ku li ser serê wan hatibû avakirin. Mirovan, xwe di zorê de didîtin. Bêrewşiyêke mazin xwe bi wan re dida nişandan. Mirovên Akbetanê gelekî li ser xwe bûn. Li rewş û gavavêtinên xwe dimeyizandin. Vê rewşa nû jî ew hesta serxwebûna wan ji holê ne radikir. Mirovan ew rewş pîrr mazin hîs dikir.

Loma erêkirina ev rewşa nû zor dibû ji bo wan. Mirovan bindestî erê ne dikir. Mirovên Akbetanê, ta wê rojê li ser xwe û bixwa mazin bû bûn. Vêca nuha ew bi xwe bûn û serxwebûna wan ji holê rabû bû. Mirovên Akbetanê di wê têgehiştine de bûn. Têgehiştina wan hebû û mazin bû. Li ser ser xwe mazin bû bûn. Li serxwebûn her weha bû bû weke teybetmendiyeke di jiyana wan de. Li gorî wê yekê jî her weha xwe di zorê de didîtin. Kawa bi yên ku pê re bûn û bi wî re hatibûne nig keşe Yakû, li nig wî bêdeng ma bûn. Gava ku hatibûn pişt re çi gotin, ne ji wî û ne jî ji wan ên din ên ku bi Kawa re bûn, derketibû. Ew jî li wir bêdeng ma bûn. Keşe Yakû jî çi gotin ne digotin. Bêdeng bûn her weha bû bû weke teybetmendiyeke di nav wê rewşa di nav wan de di wê heyamê de hebû.

Her weha hemûkan jî car bi car serê xwe dirakirin û li hevdû dimeyizandin. Lê belê bêdengiya xwe xira ne dikirin. Yê ku di wê rewşê de ew bêdengî xira kiri bû remildar Rajnû bû. Remildar Rajnû li nava çavê Kawa û Yakû meyizandi bû û ji wan pirsî bû: *"Ma wê ji nuha û pê de çi bibe? Ma em ê her weha bimînin? Em*

ê çi bikin ku êm vê rewşê biguharînin? Mîtra ev rewş ji me re bext ne dîtiye.” Remildar Rajnû gava peyivî bû gelek pirs pirsî bû. Ji pirsan pê de çi gotinên din bêhtir ji devê wî ne derketi bûn. Pişt re careke dî dîsa bêdeng di ciyê xwe de mabû. Gava ew axifî bû bala mirovên li dora xwe kişandi bû ser xwe. Mirovên li dora wî bêhîs bûn.

Gava ku remildar Rajnû pirsî bû êdî Kawa ew jî weke ku ji xeweka giran rabe ser xwe, serê rakiri bû û li wî meyizandi bû, weke ku bixwasta, ku tiştêkî bibêje li Remildar Rajnû meyizandi bû. Kawa çi dihizirî? Di wê rewşa giran de çi dihizirî? Çi hizirên di serê wî de ji bo wê rewşê hebûn? Ew yek di wê kêlîkê de ne xuya bû. Lê xuya bû ku hinek tişt di serê wî de hebûn. Gava ku lê û li ruyê wî dihate meyizandin ev yek pirr baş dihate fahmkirin. Lê weke ku bêdeng ji xwe re û ji mirovan re bibêje ca rawestin êz hinekî bihizirim.. Raestan di wê rewşê de zor bû. Lê Kawa weke ku gelekî bi sebr û aram bû. Mirovên ku li dora xwe dimeyizandin, didîtin ku wa ye gelekî guherandinên mazin çebûna di jiyana wan de. Ew guherandinên di jiyana wan de bûn û dervî xwesteka wan bû bûn. Bi darê zorê bû bûn. Ev yek jî tiştêkî ku ne yê pejirandin bû.

Di aliyêkî dî de jî di hundurê bajêr de mirov diçûn û dihatin. Mirovan bi mirovên xwe ve diçûn û dihatin. Mirov bi hev re diçûn û dihatin. Rewşa hemûkan bû bû weke hevdû. Di dilê wan mirovan tevan de êş û qêrîn hebû. Gava ku li nava çavên hevdû dimeyizandin bi çavên ku tijî bûn li hevdû dimeyizandin. Her kesek di rewşa xwe de bû û diçû û dihat. Lê bi wan çavên ku pê li hevdû dimeyizandin gelek tişt ji hevdû re digotin. Di wê rewşê de yekî ji wan xîret ne dikir, ku bi peyivê. Zimanê wan gariyabana jî, dilê wan ne dixwast ku tiştêkî bibêjin. Giranî di wê rewşê û demê de li ser dile mirovan bû. Ew giranî jî giraniyeke ku gelekî giran bû. Wê giraniyê weke perdeyeke ku mazin xwe li ser serê mirovên Akbetanê de berda bû xwarê ve. Giraniyeka mazin di

dilê mirovên Akbetanê de hebû. Giranîyeka ku gelekî giran û mazin.

Kawa û yên ku pê re bûn, gava ku li nig keşe Yakû bûn Kawa hema wilo serê ra dikir û li dora xwe dimeyizand. Li wan mirovên ku di rêveçûna xwe de jî giraniyak didane ber çavan dimeyizand. Piştî ku remildar Rajnû jê pirs pirsî bû, weke ku germbûnak di nava wan de çebû bû. Weke ku hinekî li ser xwe hatin çebû bû bi wan re Kawa kir ku bipeyivê di wê heyamê de, keşeyekî ku her dem li nig Yakû dima û hîna ciwan bû bi lezekê re hat û xwe gihanda nig wan. Ew keşe jî keşe Salî bû. Keşa Salî ji Yakû pîrr biçûktir bû. Lê mirovekî ku li xwe bû û xurt bû û têr zane bû. Yekî ku bi hêz jî bû. Keşe Salî, gava ku bi lezekê re bi ber wan ve hat, êdî wan jî bi bal lê meyizand ta ku ew hat û li nig wan rawestiya. Gava ku hata nig wan, weke ku bêhna wî li ser dile wî ketibê, lê hatibû. Ku hat û li nig wan rawestiya û ji wan re got: *"Leşkerên Dehaq kesên xort hemû didine hev. Mirovên ciwan ku li ku derê dibînin digirin û bi xwe re dibin!"* Her weha gava ku keşe Salî ew yek ji wan re goti bû, êdî bi hev re li nava çavên hevdû kûrtir meyizandin. Di wê heyamê de remildar Rajnû bi dengekî bi hêrs got: *"Ev yek gerek ne yêt erêkirin!"* û pişt re ew ji ma di ciyê xwe de bêdeng. Yakû di wê heyamê de li nava çavên Kawa meyizand. Kawa jî li nava çavên Yakû meyizand û bêdengiya xwe xira kir û piştî têkçûnê cara yekê peyivî û gotiye de: *"Mirovên mazin yên ku çi karibê xwe bigehîne wan nûçeya ji wan re bişenê û bila bèn ku li perestgehê li ciyê ku pîrr ne li ber çavan e, li hev bicivin. Ez ê jî nuha herim û ku bikaribim xwe bigehînim malê û ez ê dayika xwe ya pîr bibînim û werim!"* Gava ku Kawa ev gotin got êdî Yakû ji weke ku bêje 'bila' li nava çavên wî pêşîka meyizand û pişt re bi devê xwe erê kir û got; *"..bila, ez ê nuha di cih de vê yekê bikim."* û pişt re ji rabû û ji nig wan ber bi perestgehê ve çû.

Gava Kawa û Yakû bi ber hundurû ve çûn, êdî remildar Rajnû jî ber bi perestgehê çûbû. Gote ji Kawa re: *"Ez ê jî li nig Yakû bimênim!"* Reşgal jî piştî axiftina remildar Rajnû re, hê ku ti kesekî dî nûçe ne daye wî, nûçe da û gote remildar Rajnû: *"Ez ê jî bi te re herime wir!"* Piştî ku remildar Rajnû jî got *"bila"*, êdî bi hev re rabûne ser xwe ku herine perestgehê. Kawa ji ciyê rabû ku here malê û dayika xwe ya pîr pîr bibîne. Gava Kawa kir ku rabe, êdî bi hev re rabûne ser xwe û her yekê ciyê ku wê heriyê de. Gava ku bi hev re rabûne ser xwe, remildar Rajnû û Reşgal ji bi ber devê deriyê perestgehê ve çûn û Kawa jî li wir ji wan vaqetiya ku here malê. Kawa gava ku rêve diçû bi hizir bû. Gava Kawa têt malê, dibînê ku wa ye dayika wî ya pîr li ser ciyê xwe rûniştiye. Gava Kawa kete hundurû de dayika wî Kûde li nava çavên wî meyizand. Kawa jî li nava çavên wî meyizand. Lê gava ku li nava çavên hevdû meyizandin, çi gotin ji devê yekî jî ne derket. Kawa gava ku li nava çavên dayika xwe meyizand, weke ku zanîbe ku çi di serê wê de heye û wê çi jê re bipeyive. Di wê heyamê de çavên Kawa li dayika wî bûn û çavên dayikê jî li ser wî. Dayika Kûde yeka ku gelekî pîr bû û li ser lingên xwe rawestan jî ji bo wê dijwar bû. Çavên wê di hestiyên li dora xwe de çûbûne xwarê. Eyarê ruyê wê li ser hinarikên ruyê wê weke ku gîhabû hevdû, dihatine xuyakirin. Argûşkên we jî hinekî bi hundurû ve çûbûn. Pora wê çik sipî bû. Kawa li nig wê rûnişt. Dayika Kûde li Kawa xwe zivirand û jê re axifî û got: *"Lawe min, rewşa ku nuha li ser serê me bû, ne ya xêr û bêrê ye. Nuha herin û li hev bibine kom, ka hûn ê çi bikin. Ji Antum û keça wî re dua bikin. Ji Mîtra alîkariye bixwazin. Ahirman î roj ketiye di dile Dehaq de û hatiye ser me. Ahûra Mazda wê ne hêle ku ew bi serkeve. Sûrha Akbetanê her dem wê pêxistî bê. Wê ne yêr vemirandin. Li ber xwe bidin."* Dayika Kûde gava ku weha diaxifî, Kawa jî hema tenê wilo li wê dihisand. Pişt re dayika Kûde axiftina xwe berdewam kir; *"nuha min bibe perestgehê û*

bila mirovên mazin tev werin û li min bibina kom.” Gava ku dayika Kûde weha axifî, Kawa got; *”bila yadê. Ez ê nuha tê bibime wir.*” û pişt re Kawa dest bi karê birina dayika Kûde kir. Êdî rahiştîyê û ew li ser piştta xwe kir û ketine ser rê ku herine perestgehê. Di wê heyamê de Nînanî jî li wir bû. Ew jî gava ku Kawa amadekariyên dayika xwe kirin, wê jî alî wî kir û ku Kawa rahişte dayika Kûde, ku herin. Nînanî jî da rex wan ku bi hev re herin perestgehê.

Di wê heyamê de Lepûr jî da devê derî ku were hundurû. Gava Kawa û Nînanî ew dîtin, di cih de di ciyê xwe de man. Lepûr gava ku hat ber Kawa û Nînanî weke ku bêhna wî bi ser dilê wî ve ketibê lê hatibû. Kawa di wê heyamê de dayika Kûde disa danî ciyê wê. Pişt re li Lêpûr zivirî û li nava çavên wî meyizand. Di wê heyamê de ku gotin ji devê Kawa derketibû ew bû: *”GeloHîştapa û Êrîpûr li ku derê ne?”* Lê Nînanî ne hişt ku Kawa tişteki dî bipirse, xwe kire ber re û wê jî ji Lepûr careke dî pirsra Hîştapa û Êrîpûr kir: *”Kanê Hîştapa û Êrîpûr? Ma ew li ku derê ne?”* Lepûr berî ku bersiva wan bide hinekî bêdeng ma û pişt re li Nînanî zivirî û gotîyê: *”Hêrîşt me kirin di rê de. Me jî bi wan re şer kir. Hîştapa gelekî xurt şer kir. Gelek ji wan li erdê dan. Lê yekî ji wan ji paş ve şûre xwe li qamçika wî xist û ew da erdê. Ta ku me xwe gihandiyê, Mître rihê wî hilda bû nig xwe. Gava ku êm rûniştî bûn di ber serê wî de Êrîpûr jî ji paş ve şûrek xwar. Pişt re min xwe gihanda wan û min rihê wan herdûyan ji laşê wan kir.”*

Gava Kawa li berxikê xwe dihisand êdî êşeke gelekî mazin ketibû dilê wî de. Dilê wî gelekî bi êş bû. Nînanî çavên wê tijî bû bûn. Kawa gelekî êşiya bû. Kawa gelekî bi dilêş û bi hêrs bû. Di wê heyamê de tenê gotina ku ji devê wî derketibû ev bû: *”Bila Anu wî Gayê xwe yê ku karê dunyayê dane ser stirihe xwe bişîne ser wan. Bila êşeke mazin bixe dilê wan de. Bila di agire kurê de*

wan bişewitîne!” Kawa gelekî dil bi êş bû. Pişt re li ber hevdû heyamek bêdeng man. Çavên Kawa weke ku tijî bûbûn.

Demeke dirêj bû ku Kawa, Nînanî, dayika Kûde û Lepûr li hevdû rûnişti bûn. Deng ji wan ne derdiket. Mirov gava li wan dimeyizand, di wê heyamê de digot qey ji xwe çûne. Bêdengiyeke êşa di dilê wan de dida ber çavan. Kawa û dayika Kûde û Nînanî berî ku Lepûr bihata dikirin ku herine perestgehê. Lê nuha wilo dihate xuyakirin, ku ev çûn êdî ne di bîra wan de bû. Weke ku ji bîra wan çûbû. Kawa êşa du berxikên xwe di dilê xwe de hîs dikir. Êşa herdu berxikên wî dile wî gelekî diêşand. Dilê wî bi êşeke mazin dijdiya. Kawa di wê kêlîkê de êşa berxikên xwe di kûrahiya dilê xwe de hîs dikir. Kawa di wê heyamê de di ciyê xwe de rûnişti bû û dihazinî. Car bi car jî di wê heyamê de serê xwe dirakir û li Lepûr dimeyizand. Lepûr ji berxikekî wî bû. Gava li Lepûr dimeyizand jî, her weha tenê û tenê bi dilêşî lê dimeyizand û dihizirî. Lepûr nûçeyek dabûyê ku gelekî dile wî êşandi bû. Wê nûçeyê agir xisti bû dile wî. Nuha di dilê wî de agirek vêxistî hebû. Dilê Nînanî jî weke wî biêş bû. Ew jî dilê wê dişewitî. Ya gelekî dilê wê dişawitî Nînanî bû. Ji ber ku ew dayîk bû, wê kezeba xwe winda kiri bû. Agirê kezebê mazin e, çî agir ne weke agirê kezebê ye. Gava agir bi kezebê ket, êdî agir tev bi laş dikeve. Kezeba dayîkê gelekî tenik e, dilovan e. loma êşa wê jî mazin e.

Kawa di wê heyamê de Lepûr axifî bû, êdî tenê wilo di ciyê xwe de rûnişti bû û bi dilêş bû. Nînanî jî li nig wî rûniştî bû û hêstirên çavên wê dilop bi dilop diherikîn xwarê û diketine ber wê. Dilê wê gelekî diêşiya. Her weha êşeke wilo ketibû dile wê de êdî digot ku qey singa wê hatiya girtin û bêhnê ne dida û ne jî distand. Dayika Kûde jî li nig wan bû. Gava Kawa ew danî bû erdê, êdî ew bi xwe jî li nig wê rûniştibû. Nînanî jî hatibû û di rex dayika Kûde rûnişti bû. Di wê heyamê de Lepûr jî li peşiya wan lê li nêzîkî wan di ciyê xwe de rûnişti bû. Dilê Kawa gelekî

diêşiya. Ji xeynî vê yekê jî gava Kawa ev nûçe bihîsti bû, êdî karek jê ne dihat. Çûna xwe ya perestgehê jî di wê heyamê de weke ku jî bîr kiri bû. Lê di hişê dayika wî Kûde bû. Dayika Kûde dihizirî û car bi car jî serê xwe dirakir û li ruyê Kawa û Nînanî dimeyizand. Lê çi gotin jê ne derdiketin.

Dayika Kûde di wê heyamê de careke dî li ruyê Kawa meyizand û gotîyê de: *“Kurê min, nuha rabe û êm bi hev re herine perestgehê. Em herin û li hevdû bicivin û vê rewşa li ser serê xwe rakin. Wekî dî ku em vê rewşê ne rakin, em ê hê zarokên xwe yên din ji bidin.”* Gava ku dayika Kûde weha li Kawa meyizand û ev gotin gotiyê, êdî Kawa jî li ruyê wê meyizand û gotiyê: *“bila yadê.”* Gava ku li ruyê dayika Kûde dimeyizand, weke ku di meyizandina xwe de were kilîtkirin lê hatibû. Pişt re ji dayika xwe re got ku *“bila yadê, em ê nuha herin.”* Gava Kawa vê got weke ku zimanê wî bi zorê bizivire lê hatibû. Kawa gelekî hestewar bû. Ji ber vê hestewariye di laşê wî de weke tavzînok çêbûbûn lê hatibû.

Pişt re Kawa careke dî bi wê dilêşiya xwe re rabû û dayika Kûde careke din amade kir û rahişt ser piştê xwe ku herin. Gava Kawa rabû ser xwe êdî bi wî re Nînanî û Lepûr jî rabûne ser xwe. Nînanî jî alî wî kir ku rajê dayika Kûde. Her weha bi rê ketin û çûn. Kawa gava ku bi dayika xwe re diçû, gelekî tijî bû. Nînanî û Lepûr jî di rex Kawa û dayika Kûde de diçûn. Piştî heyamekê xwe gihandin perestgehê.

Gava ku Kawa, Nînanî, Lepûr û dayika Kûde hatin perestgehê êdî dimeyizînên ku wa ye li ciyê ku wê lê bicivin gelek mirovên mazin li wir amade ne. Kawa bi dayika Kûde re gava ku kete hundurû de êdî mirovên ku li wir rûnişti bûn ji ber wan rabûna ser xwe. Gava ku ketina hundurû de, êdî Kawa dayika Kûde bir û danî ser ciyê ku wê ew lê rûniştbana. Pişt re ku wê danî, êdî ew jî hinekî jê wîrdetir li cihekî ma. Nînanî û Lepûr

jî li nig dayika Kûde man. Mirovên ku hatibûne civînê tev jî kesên giregir û zadegan bûn.

Ew tev jî xwedîhêz bûn. Ji weynî wan mirovên weke remildar Rajnû jî li wir hebûn. Tev mirovên gelekî li gotin û dengên wan dihate hisandin. Dengên wan li ser mirovan bi bandûr bû. Di nava xelkê de mirovên weha mirovên bextewar bûn. Mirovên ku karîbûn riya xudayan û riya rastiye nîşanî xelkê bidin. Bi vê yekê re baweriya mirovan gelekî li wan hebû. Remildar Rajnû jî li wir di nava wan mirovan de rûnişti bû. Remildar Rajnû li cihekî ku nêzîkî Yakû bû, rûnişti bû. Yakû li ser ciyê xwe yê pîroz rûnişti bû. Kawa li nig wî rûnişti bû. Li tihêla Yakû ya çepê û rastê hinek mirovên din ku weke wî oldar bûn, hebûn. Salî jî li nig wî li tihêla wî ya rastê bû. Yakû di wê heyamê de, ku Kawa û dayika Kûde hatibû, hema wilo ji ciyê xwe bi huzn mabû û avir biribûne ser Kawa. Dibe gelek dengên ku ji wan mirovên ku rûnişti bûn derket lê wî qet hîs ne dikir. Di huznê de bû û di wê huznê de weke ku ji xwe çûbû dihate xuyakirin.

Kawa jî hinekî ji wî wir de rûnişti bû. Lê çavên Kawa geh li ser wî bûn û geh jî li ser mirovên li dora wî rûnişti bûn. Kawa bi bal li wan mirovan dimeyizand. Lê ew ji bi huzn bû. Berî ku were wir jî ew nûçeya bi êş ya Hîştapa û Êrîpûr ji bihîsti bû. Ew jî di dilê wî de êş hebû. Gava ku li nava çavên wî dihate meyizandin dihate dîtin ku tiştek bi wî re hebû. Lê di wê heyamê de bi hemû kesan re tiştek hebû. Hemû kes bi dilêş bûn. Yê ku li wir bûb jî, gelek ji wan hinek xizmên û kesên xwe winda kiribûn. Kawa ji zarokên xwe dabûn. Dilê wî her weha gelekî diêşiya. Ew jî di ciyê xwe de bêdeng rûnişti bû. Lê belê hadan û qarana wî ne dihat. Di hundurê xwe de weke ku êş dikişand. Ev yeka pîr bi bal li ber çavan bû. Êş ku dikete dilê mirovan de, êdî ew êş di dilê mirovan de xwe bi elemekê re mazin jî dikê. Li ser Nînanî jî êşa Hîştapa û Êrîpûr gelekî mazin û bi bandûr bû. Ji ber ku ew

dayik bû û diltenik bû û bi hest bû. Her weha wê bi xwe jî êşeke mazin di dilê xwe de dikişand.

BERXWEDANA AKBETANIYAN

Kawa di ciyê xwe de rûniştî car bi car li Yakû dimeyizand û car bi car ji li dayika Kûde û Nînanî wan dimeyizand. Hinek caran jî li dora xwe dimeyizand. Li wan mirovên ku li dora wî rûniştî bûn dimeyizand. Lê di wê heyamê de çî deng jî ji çî kesekî ne derdiket. Her weha ku xişxişa mirovan ne derketibana, wê çî deng ji hundir ne derketibana. Ew bêdengiya mazin serwerî wan bû car bi car bi xişxişan xira dibû. Lê wê bêdengiyê pirr dirêj berdewam ne kiri bû. Di wê heyamê de Yakû bêdengî xira kiribû. Di wê heyamê de Yakû gava ku ew bêdengî xira kir û dest bi axiftinê kir: *"Li min bihesînîn ka ez ê nuha ji we re çî bibêjim! Li min bihesînên ku ka wê çî ji devê min derkeve. Li min bihisenên ku ka ma ka êz ê çî benime ser zîman. Li min bihesînên ku ka êz ê çî gotinan bênime ser zimên. Î roj li Akbetanê zor heye. Xudenên me vê yekê erê na kin. Xudenên me serdestiyê dixwazin. Î roj li Akbetanê Zora Dehaq heye. Dehaq bi hêza xwe ve hatiye ser serê Akbetanê û mirovên me kuştin û bindest kirin. Mirovan kirin kole. Zarokên me yên ku ciwan û li serxwe ne di bin zora wî de ruh didin. Her roj mirovên me dihêne kuştin. Êm î roj ne bi xwe ne. Mîtra ji vê yekê gelekî bi qahr e. Ahûra Mazda ji vê yekê bi hêrs e. Ahirman ji vê yekê bi kêf e."*

Yakû gava ku diaxiffî, mirov jî gelekî bi bal lê dihesandin. Mirovan her gotinên wî bi bal di serê xwe de digirtin. Kawa jî bi bal lê dihesand. Yakû hinek ma û bêhn stand. Pişt re dîtibû ku wa ye mirov pirr bi bal li wî dihesînîn. Êdî wî jî careke din axiftina xwe berdewam kir: *"Mîtra vê zorê erê na ke. Ahûra Mazda ji vê zorî erê na ke. Divê êm vê rewşê biguherînin. Em careke din werine ser xwe. Mirovên me careke din bila rabine ser xwe û bila*

bibine weke haspê kihêl. Mîtra dibêje ku divê ku em werine nig hevdû. Mîtra dibêje ku em werine nig hevdû û jiyana xwe bidest xin. Vêca nuha ji ber wê yekê win hatina vir: Em bibine yek û jiyana xwe careke din bi destxin."

Piştî axiftina Yakû re êdî bédengî di nava mirovan de çêbû. Lê wê bédengiyê pirr berdawam ne kir. Yêkî ji nava wan zadeganan mafê axiftinê girt û her weha peyivî: *"Tu rast dibêjî. Lê ka ma em ê çi bikin û çawa bikin? Hêza Dehaq gelekî mazin e. Mirovên me yên ku xurt û bi hêz û şervan bûn tev hatine kuştin. Yên ku sax mane jî nuha di destî Dehaqî de kole ne."* Gava ew zadegan ku navê wî Bireşîm bû peyivî careke din Yakû mafê axiftinê hilda û peyivî: *"Mîtra alî me bike. Ahûra Mazda alî me bikê. Mirovên me yên ku mirine jî, rihê wan wê werin û wê alî me bikin."* Piştî ku Yakû van gotinan got, êdî deng ji çî kesekî din ne derket. Lê pişt re weke heyamekê êdî dayika Kûde xwast ku biaxifê. Wê gava deng da êdî bala mirovan tev çû ser wê û gûhe xwe dane gotina wê: *"Antum û keça wê li nig we bin. Wê we ji têkçûnê rizgar bikin. Dua jî wan re bikin û li xwe bawer bin."* Piştî ku dayika Kûde ev gotin kirin êdî Yakû dîsan mafê axiftinê hilda û got: *"Dayika Kûde rast got .Ahûra Mazda di bextê me de wê ne têkçûnê binivîsîne, wê serxwebûnê binivîsîne. Wa Kawa jî li vir ê. Wê re şanî me de. Lê binerîn û li gotina wî bibihîsin ku wê çî ji we re bibêje."*

Yakû gava ku ew gotin gotibûn êdî xelk jî piştî axiftina wî re bala xwe dabûne ser Kawa. Di wê heyamê de di ciyê xwe de, bédeng bû. Gava li ruyê Kawa dihate meyizandin, dihate dîtin ku hîna gelekî bi bihizir bû. Dilê wî diêşiya, rewşa wî li ber çavan bû. Kawa li wir di nava wan mirovan de yê herî mazin bû. Mirovên din jî her ji bo vê yekê gelekî rêzeke mazin didane wî. Mirov gava ku lê dimeyizandin bi rêzê lê dimeyizandin. Gava lê dimeyizandin jî bi hêsanî didîtin ku êşek pirr mazin di dilê wî de hebû. Yakû jî rêz dida Kawa.

Piştî ku yê zadegan yê ku nave wî Bireşîm bû ku axifî bû û di axiftina xwe de pirsî bû, ku ka em ê çi bikin, an jî çawa bikin û Yakû jî piştî wî re bal dabû ser Kawa. Wî du berxikên xwe winda kiribûn. Berxikên wî di dilê wî de bûn. Berxikên wî ji hişê wî ne derdiketin. Di serê Kawa de ne tenê ew gotin hebûn. Her weha gotinên dayika wî Kûde jî di serê wî de bûn. Dayika Kûde tişteki bi bal bû hê li malê jê re gotibû. Piştî ku wî nûçeya Hîştapa û Êrîpûr hilda bû û bi êş bû jî, dayika Kûde bi sebr gotibûyê ku ‘em herine Perestgehê’. Dayika Kûde pişt re ku wî li nava çavên wê meyizandi bû jî, gotibûyê ku ‘ji bo zarokên me yê din ji ne yêna kuştin, divê ku em herin û li hevdû bicivin’. Kawa, gava ku di wê heyamê de dihizirî, gelek gotinên weha di serê wî de bûn.

Piştî ku Yakû bala mirovan dabû ser Kawa, êdî Kawa bêhtir ketibû ber çavan de. Mirovan li wî dimeyizandin. Wî jî car bi car serê xwe dirakir û li wan dimeyizand. Kawa kir ku biaxivê. Hinekî li dora xwe meyizand pişt re weha axivî;

”Pirr rast e, ku weke Yakû got jiyana me ji dest çûye. Mîtra jî vê yekê erê ne ke. Dehaq da ser serê me û gelek peyayên me kuştin. Gelek berxikên me kuştin. Ez nuha ji were bÊjim ku min jî nuha nûçe hilda, ku herde zarokên min Hîştapa û Êrîpûr jî hatine kuştin. Gava ku min kuştine wan bihîst, êşeke mazin kete di dilê min de. Dunya li dora min zîzikî. Wî çaxî min gote, bila Anu êşeke weke wê êşa di dile min de bide wan jî. Min ji Mîtra xwast ku wan berxikan hilde nig xwe û wan li nig xwe bihawîne. Min gote Ahûra Mazda ‘min ji êş û kul û elemên di dil de rizgar ke’.

Ahûra Mazda, Mîtra û Anu wê alî me bikin. Me bi tenê wê ne helin. Ahirman êş kire di dilê me de. Lê Ahûra Mazda wê alî me bike, daku em ji wî û ji şerê wî rizgar bibin. Mîtra dibêje me divê ku ‘hûn werine nig hevdû û bibine yek’. Hûn ê Ataxs li nig xwe bibînin. Ez ji dibêjim gava ku em hatine nig hevdû, wî çaxî em ê xiraban têk bibin. Me gelek û gelek mirovên xwe dan. Gelek ji xelkên me hatine kuştin û kolekirin. Em ê mirovên xwe ji koletiyê

rizgar bikin. Me ku wan rizgar kir jî, êdî em ê bi wan re bibine yek. Ahirman î roj di laşê Dehaq de ye. Ku me Dehaq da erdê, êdî leşkerên wî jî wê têk biçin. Lê ku me Dehaq ne da erdê, wî çaxî jî em ê ni karibin ku bi ser kevin. Wî çaxî wê Dehaq xelkê me tev jî bikuje. Lê ku em bi ser kevin, wê wî çaxî kêfa Ahûra mazda jî were ku me Ahirman têk bir.

Dehaq bi hêz e. Hinek xudanên ku li dijî me ne, alî wî dikin. Loma hêza wî heye. Lê gava ku ew kete erdê, êdî wê ni karibin ku hêzê bidine xwe. Leşkerên wî gelekî jê bi bawer in û bi tirs in jî. Leşkerên wî gava ku dikevîne şer de jî dibêjin, ku gava ew ketine di zorê de, Dehaq wê were û wan ji bin zorê derxe. Dehaq hêza Xudayê xwe kiriye destê xwe de û pirr xirab bi kar tîne. Wê xudayên me alî me bikin daku em hêza xudayên wî danê, jê bistînin. Gava me hêza wî jê stand, ew ê bikeve. Gava me hêza wî jê stand, êdî wê xirabî bi paş ve bikişê.

Nuha ez ê ji we re bêjim ku em ê çî bikin. Em ê hêza xwe bidine hevdû. Em ê xwe girêdin. Em ê bi hev re biçine ser bi qesrê ve. Em ê pêşî dilê xwe û serê xwe zelal bikin. Êm ê pêşî li ber Mîtra bikin. Em niyaza ji Ahûra Mazda bikin. Em ê ji wan bixwazin ku alî me bikin. Em ê ji wan bixwazin ku li nig me bin û me bi tenê ne hêlin. Bila Bireşîm bi hêza ku bi wî re ye bila here ser hêzên wî yên ewlakariyê. Bila Reşbûq xwe bi hêz bike û herê û ber devê deriyê mazin. Bila Yakû di nav xelkê de be. Bila berxikê min Lepûr jî li nig min be. Bila Remildar Rajnû jî ji we re bêje ku xudayên me wê têkneçûnê ji me re ne nivîsin. Bila Şînarşa li pişt qesrê bê. Bila deh kes gava ro çû ava agirek gurr li ser çiyê vêxin. Ev nîşana ji her hêlî ve hêrîşkirina ser hêzên Dehaq û qesrê be. Bila ji xwe bi ewle bin. Bila tirs di dilê kesekî de ne be. Bila dua li ber Sînê jî bêt kirin. Bila tirs ne be! Ku em bi hev re tevbigerehin ême bi ser bikevin.”

Kawa, dûr û dirêj peyivî bû mirovên li dora wî bûn gelekî bi bala xwe dabûnê û lê dimeyizandin. Çavên her kesekî raq li ser

wî bûn. Yakû ji di ciyê xwe de rûniştî bû. Kawa bala mirovên li wir kişandi bû ser xwe. Heyamekê bêdengî bi her kesekî re çê bû bû. Di wê bêdengbûnê de mirov tenê li Kawa dimeyizand. Pişt re yekî di nava zadeganan bû û navê wî Dilşan bû li Kawa zivirî û jê re weha got: *”Te baş û rast got. Te qenc û mazin got. Te bi zanabûn got. Te ji rastiya Aşa Vahişta got. Dehaq mirovekî gelekî zalim û zinatkar e. Hêza wî heye. Ta ku hêzên me xwe ne gihînine wî em ê wî têk ne bin. Hêrişa mazin li qesra wê bêt kirin. Bi ketina qesrê re ew ê bikeve. Gava ku qesir ket wê leşkerên wî jî bêniizam û bêhêz bin. Wê tirs wan bigre. Mirovên wî, gava ku bibînên ku ew ket, wê bêhevî bin. Gava ku bêhevî bûn jî êdî we ni karibin şer bikin. Gava ni kari bûn ku şer bikin, wî çaxî wê têk biçin û Akbetan jî wê dîsan rizgar û azad bibe. Divêt ku armanca me ketina qesrê be û xwegihandina Dehaq be. Wî çaxî em ê bi serkevin.”*

Mirovên li dora wî pîrr bi bal lê guhdar kiri bûn. Kawa jî bi baldarî lê hisandi bû. Dilşan yekî dewlemend û bi hêz bû, bandûra wî hebû û zane jî bû.

Piştî ku Dilşan jî axiftina xwe bi dawî kir, ew jî di ciyê xwe de bêdeng ma. Lê ew bêdengbûn dirêj berdewam ne kiribû. Kawa dîsan axifî û got: *”Dora Akbetanê mazin e û bilind e. Kelehên Akbetanê mazin û bilind in. Gava me hêrişî qesrê kir, êdî ji me re tenê riyek dimîne. Ew rê jî ev e, ku em bi ser kevin. Gava ku em bi ser ne kevin, wî çaxî Dehaq wê mirovekî ji me sax ne helê. Wê mirovên me tev bikuje. Em ê, jî gelek hêlan ve biçine ser qesrê. Lê ev tev milên ku herin ser qesrê jî wê li dora qesrê bigehîne hevdu û li wir wê bibine yek. Paşê weke ji sê milan hêriş bibine ser qesrê. Milek ji wan, wê ji bo ewlakariyê be. Milê din wê here ser hêzên wî yên ku di nîzamê de ne, wê dora wan bigirin ku ni karibin xxwe bigehînine hev. Hêza me jî wê bikeve nav qesrê. Gava ku hêza me çû nav qesrê û bi ser ket, êdî wê li ser banê qesrê agirê pîroz li ser balebanê qesrê vêbixe. Gava ku agirê*

pîroz, vêket êdî ew wî çaxî we were wê wateyê ku em li hevberê Dehaq bi ser ketine. Lê ku em bi ser ne kevin, yên karibin xwe rizgar bikin, bila xwe bigehînine çiyê. Bila li çiyê dîsan li hevdu bicivin.”

Kawa gava ku van gotinên xwe gotibûn êdî xelk xwe hê behtir bi bal kiribû Rast bû. Gava ku heger bi ser ne ketibana êdî jiyana wan we bi tamamî ji holê rabûbana. Mirovên wan hemûkan wê ji aliyê Dehaq ve hatibana kuştin. Kawa her weha tenê riyek didit. Ew rê jî ew bû, ku divîbû bi ser ketibana. Ji serketinê pê ve çî re û çareserî li peşiya wan ne mabûn. Hêzên Dehaq gelek bûn û mazin bûn. Lê ku Dehaq çûbana, yanî ku hatibana kuştin, êdî we hêzên wî jî ji şer ketibana. Kawa vê yekê zani bû. Ji ber vê yekê çara ku didît ew bû, ku xwe bigihanda Dehaq û wî bida erdê.

Dayika Kûde jî ji çiyê ku lê rûniştî bû li Kawa dimeyizand. Yakû li ser çiyê xwe rûniştî bû û piştî axiftina Kawa re êdî haya wî tev çûbû ser Kawa. Her weha wî ji tenê û tenê li Kawa dimeyizand. Yakû mirovekî ku oldar bû û bandûra wî li ser xelkê xurt bû. Xelk lê gûhdarî dikirin. Mirovên li wir bûn tev jî wî baş û qenc nas dikirin û rêzê didanê de. Yakû dostê Kawa bû. Yakû destekê gelekî baş bû ji wî re. Hev baş nas dikirin û her dem dihatine nig hevdû. Ew bi xwe jî mirovekî kal bû. Mirovên ku kal bûn gelekî li gotina wan dihate hesandin.

Mirovên ku li dora Kawa bûn tev jî mirovên sereke bûn. Mirovên ku xwedî nav û deng bûn. Kawa, gelek ji wan mirovên li wir nas dikir. Gelek ji wan mirovan mirovên li nig qrêl diman. Yan jî ew mirovên ku her dem riya wan dikete qesrê bûn.

Hîştapa û Êrîpûr gelekî di hiş û bîra Kawa'yî de bûn. Lê ew êdî ne li jiyane bûn. Lê erêkirina ve yekê weke ku ji wî re pirt zor dihat. Ev yek ji rewşa wî dihate fahmkirin. Kawa di çiyê xwe de serê xwe kiribû ber xwe de û dihizirî.

Kawa, ne tenê li ser wan dihizirî. Li ser rojên berê yên ku buhurtibûn jî dihizirî. Li ser rewşa ku wê êdî pişt re çî bibe

dihizirî. Li ser wê jiyana wan ya berê dihizirî. Berî hingî jiyaneke wan ya çawa hebû û nuha jiyaneke wan ya çawa heye li ser serê wan? Her weha herdu rewş jî li ber çavên wî bûn. Di wê heyamê de mirovên ku ne axiftibûn jî hebûn. Mirovên ku di nava xwe de bi pistepistê diaxivîn jî hebûn. Pistepista wan dihat. Lê weke ku çi kesekî serê xwe ji pistepistan ne diêşand. Her weha ev rewş weke heyamekê berdewam kiribû. Mirov li ser wê yekê dihizirin. Biryarake şer dabûn. Li ser vê yekê dihizirîn. Ma gelo ku bi ser ne ketana, êdî wê çi bûbûna? Ev yek ji di serê wan de bû. Berî hingî di hêrîşa pêşî de ev çend hêzên xwe yê ku li ser xwe bûn winda kiri bûn. Vêca wê nuha çawa bi ser ketibana? Li ser wê yekê jî mirovên ku dihizirin hebûn. Mirov gava ku dihizirîn bi pirseke ku bi du alî bersiv ji wan dixwastin, bi van mirovan re rû bi rû diman. Ew pirs jî her weha ev bû; şerkirin û bi serketin û yan jî şerkirin û têkçûn bû. Mirov dihizirîn ku jiyana wan a azad ji destê wan çûbû. Ne weke berê li ser xwe bûn. Ku şer ne kiribana, êdî ew rewş wê li ser serê wan maba. Lê ev jiyana wan jî di nav demeke kin de wê tev jî ji hole rabûbûna. Vê yekê jî didîtin. Ji ber wê yekê jî divîbû, ku şer kiribana. Lê hêza ku wê li hevberê wan şer kiribana jî, hêzeke mazin bû. Ew pirs bû ku di serê wan de bû. Ji xeynî vê yekê jî di şerê berê de hêze xwe ya mazin winda kiri bûn. Ev yek ji hişê wan ne diçû. Dehaq nuha li ser serê wan bû. Mirovên ku ji bo wî şer dikirin gelek ji wan bi hêz bûn. Her weha divî bû, ku bihatana gotin, ku Dehaq xwediyê hêzeke pîrr mazin bû. Ta ew bi xwe li ser lingan bana, wê van mirovan jê hêz girtibana û şer kiribana.

Kawa jî ev yek didît. Kawa gava ku axifî bû di axiftina xwe de bal kişandi bû ser qesrê û vê rewşê. Divî bû ku hêza wî di wir de hatiba şikandin. Divî bû ku hêza wî bi wî re hatibana şikandin. Kawa mirovekî zane bû. Wî hundurê qesrê jî baş û qenc nas dikir. Gelek caran li qesrê mabû. Li pirtûkxana qesrê mabû. Kijan rê di hundurê qesrê de kin bû yan dirêj bû, wî zani bû. Ji xeynî vê

yekê jî kijan rê baş bû û divîbû ku tê re biçûna, ew ji di serê wî de baş xuya bû. Hundurê qesrê gelekî mazin bû. Ji gelek beşan pêk dihat. Her beşeke wê li gorî xwe, teybetmendiyên wî hebûn. Her beşek ku di derekê de diketinê de û di dereke din de derdiketin. Ji xeynî vê yekê jî gelek beşên wê yên venepem hebûn, ku dema Dehaq û leşkerên wî têde bûn, dibe ku bi ser ve ne biribûn.

Her weha mirov fahmkiribûn ku êdî wê ji hev bela bin. Tenê hinek mirovên ku li nig hevdû rûniştî bûn, di nav xwe de dikirine pistepist. Ji we pê ve çî deng çê ne dibûn.

Di wê rewşê de gava li ruyê mirovên ku li wir bûn dihate meyizandin jî, dihate dîtin ku pir bi hizir bûn. Her weha rewş li ber çavan bû. Kawa jî piştî axiftina xwe di ciyê xwe de mabû. Yê ku ew bêdengî xira kiri bû dîsa Yakû bû. Yakû berî ku biaxifê pêşîka li Kawa û pişt re li mirovên ku li dora wî li wir rûniştîbûn meyizand û her weha axivî;

”Bila Mîtra me biparêze. Ahûra Mazda bextê me serkeftî binivisîne. Roja li pêşiya me geş be. Şev li me bibe sibeh. Bila Dehaq têk herê. Bila agirê me her demî sot û bizot be.”

Yakû, dema destê wî li ser *Manaka* mazin bû û her weha wî van gotinan gotibûn. Kawa pirr bi bal li yakû meyizandi bû. Piştî ku Yakû gotinên xwe bi dawî kiri bûn, mirovên li civatê jî kiri bûn ku herin û amadekariyên xwe bikin ji bo wê kêlîka mazin re. Diviya bû ku herin û her ku wê çî bibana xwe jê re amade kiribana. Kawa jî gava ku mirovên civatê karê xwe kirin, ku rabin û herin, ew jî ji ciyê xwe rabû û ber bi dayika Kûde û Nînanî ve çû. Dayika Kûde, Nînanî û Lepûr li nig hevdû rûniştî bûn. Gava Kawa hate nig wan û li nig wan pa, êdî wan jî karê xwe kir ku rabin. Pişt re her kes riya xwe girt û bi rêzgîrtin ji ber Yakû re derbas bûn û ji perestgehê derketin. Gava derketin der êdî Kawa rahişte dayika Kûde û Nînanî ji bi Lepûr re di rex wî de, ketina ser riya malê. Bi lez û bez bûn. Kawa li ser rê jî bi hizir

bû. Her gavekî ku wî di rê de diavêt, weke ku ne di rê de bê, li dunyakî dî de be wilo diavêt.

Gava dayika Kûde li ser pişta wî rê diçû, weke ku westiya be dihate xuyakirin. Lê ew wastandina ku li ruyê wî dihate xuyakirin, ne ber ji karakî kirinê bû, ji ber wê hizirandina kûr û dûr bû. Nînanî jî car bi car çavên xwe dibirine ser wî. Lê her cara ku wê çavên xwe dibirine ser wî jî, çî gotin ji devê wê ne derdiketin. Gava ku li ruyê wê dihate meyizandin, dihate dîtî ku xemginiyek pê re hebû. Her weha ev yek, ji wê rewşa wê dihate fahmkirin. Nînanî jî pîrr bi hizir bû. Ew ji di serê xwe de çûbû derne din. Dayika Kûde ji bi Kawa re bû û bê hiş bû. Çî deng ji wê jî ne der diket. Dayika Kûde pîrejineka xedî zanebûn bû. Rêzeke mazin jê re hebû. Mirov gelekî bi rêz li gotinên wê dibihîstin. Xwezayî weke ku ew dayika mirovên li dora wê hemûkan bû. Jê re digotin: ‘Dayê’.

Kawa, Nînanî, dayika Kûde û Lepûr ku piştî çend kêliyan rêve çûn, gihan malê. Kawa, Nînanî û Lepûr bi dayika Kûde re hinekî li hevdû rûniştin. Bi huzn bûn û êdî reş ketibû erdê.

Gava ku Lepûr û Nînanî jî hati bûn hundurê û rûniştî bûn, êdî wan jî tevî wê bêdengiyê bûbûn. Kawa di rewşa xwe de ji xwe çûbû. Gava ku lê dihate meyizandin te digot ku qey li ber xewê ye.

Her wisa weke heyamekê ku dimînin êdî di ciyê xwe de di xewê re diçe. Gava ku xew wî digirê êdî hema wilo di ciyê xwe de di wê rewşê de ji xwe diçê. Dayika Kûde ji li ber serê wî bû. Nînanî jî li nig wî li tihêla wî ya rastê rûniştibû. Gava ku dibînin ku wa ye Kawa ji xwe çû, êdî ew jî karê xwe dîkin, ku razên. Ne dayika Kûde ne jî Lepûr û ne jî Nînanî kiribûn ku wî şiyar kin.

Lê Kawa di xewa xwe de weke ku şiyar be, di xawnê de bû. Gava ku çavên xwe miç kiri bûn weke ku ne raza be û di xewê de be, lê hatibû. Didît ku li Akbetanê bû. Dengê mirovan tevî hevdû dibû û dihate guhê wî. Mirov bi hev re dikenîn û şa dibûn. Mirov

bi hev re diçûn û dihatin. Hîştapa û Êrîpûr jî li nig wî bûn. Ew bi hev re bûn û rûgeş û rûken bûn. Tiştêkî ku li jiyane bû bû, ne li bira wî bû û li ber çavên wî bû di wê heyamê de. Mirovên ku di şer de hatibûne kuştin jî tev li jiyane bûn. Weke ku tiştêk ne bû be li ser xwe bûn. Azman jî di wê kêlîkê de şîn bû. Jiyana Akbetaniyan weke her car xweş û geş berdewam dikir. Kawa jî di nava wan de bû. Ew jî diçû û dihat. Yakû jî bi keça xwe Dexo û jina xwe Lêlê re bû. Newnîga jî bi merê xwe Manûm û zarokên xwe Mîra, Zelalê û Ar re bû. Her kesek weke ku tiştêk ne bû be tevdigeriya Her kesek bi serê xwe bû û her kesek şad û dilxêş bû.

Kawa gava ku her weha didît, wî jî digot ku qey tiştêk ne bûye. Dilê wî her weha digotiyê de. Lê wî bi xwe jî weke ku bi xof û guman bû lê dihat. Lê di aliyakî dî ve ji weke ku di dilê xwe de dixwast ku bawer jî bike. Bi vê yekê re di dilê xwe de weke ku dû alî bû. Wî xwe yek didit. Dilê xwe li gora xwe didit. Ji aliyakî ve jî di wê heyamê de ne dihizirî, ku di wê kêlîkê de di xewnê de bû. Wî gelekî rast didit. Dunya gelekî xweş bû û li ber çavên wî bû. Wî wilo didît. Di wê heyamê de bê ka ku çawa bû, wî xwe li hundurê qesrê dît. Di hundurê qesrê de dît ku wa ye Xoşnav li ciyê xwe rûniştiye. Darû li nig wî ye û bi wî re dipeyive. Darû ew çend di nava axiftina xwe de germ bû bû, haya wî ji tiştêkî ne bû. Şivan jî li nig Xoşnav li aliyê wî yê dî rawestiya bû. Rûyê Xoşnav jî geş bû. Darû jî û Şivan jî rûgeş bûn. Car bi car ji xwe re dikenîn ji. Lê gava ku dikenîn, li hevdû dimeyizandin û dikenîn. Kawa ber bi wan ve çû. Lê weke ku wan ew ne dîtibê, lê ne bêhay bûn. Haya xwe ji wî ne hanî bûn. Kawa li wir mabû şaş. Wî jî di wê heyamê de weke ku di dilê xwe de ji wan re gotibû 'êz jî ne peyivîm' û her weha çûbû û li hevberê wan rawestiya bû. Dibe ku di wê heyamê de xwasti bû ku xwe bide ber çavên wan. Her weha çawa wilo di serê xwe de hizirî bû, êdî weke sê çar gav aveti bû û çûbû peşiya wan. Lê dîsa wan ew weke ku ne dîtibin tevdigeriyan. Kawa di wir de hê behtir şaş

mabû. Darû, çi carî ku ew dîtibana her weha li wî bêhay ne dima. Ma gelo nuha çima weha li wî bêhay mabû? Kawa ev yek di serê xwe de dibir û dihanî. Lê çi wate weke ku ne didayê. Kawa di wê heyamê de li Xoşnav meyizand. Xoşnav jî lê bêhay bû. Wî ji weke ku ew ne dîtibû tevdigeriya. Weke ku li ser tiştêkî guftûgo dikirin bi Xoşnav re, Darû û Şivan di nava xwe de dipeyvîn. Lê pîrr dengê wan jî ne dihate Kawa. Kawa carna zan dikir ku hisa wan dike. Lê car bi car jî li ser vê zena xwe dikete gûmanan de. Lê ew gelekî bi germî di nava xwe de guftûgo dikirin. Kawa her weha careke dî kir, ku xwe hê behtir nêzîkî wan bike. Lê çend ku ew nêzîkî wî dihatine xuyakirin jî ew çend jî, ku ew ber bi wan ve diçû, ew çend jî wî xwe dûrî wan hîs dikir. Ev yek çawa dibû? Kawa şaş dima. Di serê xwe de weke pirseke li bersiva wê di wê rewşê de digeriya. Lê di serê xwe de bêbersiv dima. Vê yekê wî hê behtir şaş dikir û wî mat dihişt.

Kawa di wê heyamê de çavên xwe li ser mirovên din ji yên ku li wir bûn digerand. Li wan mirovên dimeyizand. Ew jî weke ku bi tiştêkî ve mijûl bûn, dihatine ber çavan. Ew jî weke ku haya wan ji tiştêkî ne be karê ku li ber wan bû, dikirin. Ew jî li hevberê Kawa weke ku bêhay bûn. Kawa, ew mirovên ku di hundurê qesrê de bûn, tev jî baş û qenc nas dikirin. Gava hevdu didîtîn ji bi silavê rêza xwe li hevberê wî didane nişandan. Lê nuha li hevberê wî bêhay bûn. Kawa li ber vê yekê gelekî şaş mabû. Şaşbûna wî ji ruyê wî dihate fahmkirin. Kawa, jiyana li Akbetanê weke berê didît. Lê weke ku ew li dunyakî dî be li jiyane dimeyizand. Çi kesekî ew ne didît. Ji bûyîn û kirinên ku hatibûne kirin jî, çi tiştêkî ne dihate xuyakirin. Her weha di serê wî de dibû. Êdî ew jî weha dihizirî di serê xwe de. Kawa bi wê hizirbûnê re şaş dima di serê xwe de. Dilê wî li hevberê wê hizirbûne dikire kutekut. Hiş û mejiyê wî dikir ku wî bide qêrîn. Lê Kawa xwe girti bû.

Kawa li qesrê li nig Darû, Xoşnav û Şivan û li nig yê din rawestiya bû, lê belê weke ku yekî jî ji wan ew ne dîtîbû. Bi Kawa re weke dil şikeştineke jî ji ber vê yekê pê re çebû bû. Bi wê hizra dilşikeştî re ji wir derketîbû û ber bi beşê ku pirtûkxane lê bû ve çû. Gava ku diçû weke ku qavzên xwe zû dikirin û weke ku di hundurê xwe de dihizirî û diçû. Her weha piştî heyamekê diçe, digihîje pirtûkxanê. Li wir li devê pirtûkxaneyê, ku lê dimeyizand Raja hebû. Raja gava ku ew dît êdî ber bi wî ve hat. Raja weke ku ew dîtîbû. Weke ku li wî hay bûbû. Her weha li Kawa hatîbû û dilê Kawa jî ji ber vê yekê germ bû bû. Kawa hatîbû û hatîbû li devê pirtûkxanê li aliyê hundurû li devê derî rawestiya bû. Gava Kawa hatîbû wir Raja jî ber bi wî ve hatîbû. Kawa tam ku xwe dilniya kiribû, ku wilo tevbigere, lê pişt re dîtîbû ku wa ye ew ber bi wî ve hat û ji wî re kenî bû. Gava ku giha şûna wî silav dayê. Raja jî silava wî hilda û silavek jî wî da Kawa. Lê çi gotin di wê heyamê de ji devê Raja ne derket. Her weha tenê bédeng li wî meyizand û ji wî re kenî. Kawa gava ku ew kenî, êdî wî jî li nava çavên wî meyizand û kenî. Lê Kawa weke ku li wir jî bi wê yekê re şaş mabû. Gava ku Raja kenî êdî Kawa kêlikêke li nava çavên wî meyizand. Lê gava ku lê meyizand jî dîsa çi gotin ji devê wî ne derket. Dibe ku li bendî wî û gotinekê bû. Lê Raja jî tenê li wî meyizandi bû û tenê kenî bû. Kawa li hevberê wê yekê xwe ne girt û pirs jê kir ku çima kenî. Gava ku Kawa ji Raja pirsî Raja dîsa bédeng ma û tenê lê meyizand.

Raja gelekî kal bû. Ew û Kawa pirr li hevdû rûniştîbûn û bi hevdû re axivî bûn. Wî û Kawa gelek guftûgoyên mazin di nava xwe de kiribûn. Zanabûna Raja mazin bû. Xelk hem ji bo kalbûna wî û hem jî ji bo zanabûna wî rêzeke mazin didane wî. Raja gava gotinekê gotiba xelk li wê gotina wî.

Gava ku Kawa li derve bû û çi dîtîbû û hatîbû hundurê qesrê û çi dîtîbû wî mat kiribû. Di serê xwe de li bersiva wan dîtinan

digeriya. Kawa di qesrê de hatibû beşê ku Darû û Şivan lê bûn. Hatibû beşê mirovên din. Lê mirovên herdu beşan jî lê bi bêhay bûn. Nuha hatibû beşê pirtûkxanê û li wir Raja dîtibû û Raja lê tenê bi hay bû. Wateya vê yekê çi bû? Di serê Kawa de, van rewşan hinek bersiv dixwastin. Hinek bersivên ku wî bi fêr bikin, jê re divîbûn. Kawa, her weha bi hinek çavên ku bersiv dixwastin, li nava çavên Raja meyizand. Raja çavên wî mazin bûn û birûyên wî yên bûn bi ser çavên wî de hatibûne xwarê. Gava ku Kawa her li Raja meyizand bû êdî wî ji bi wan çavên xwe yên mazin û reş dîsa li Kawa meyizandi bû. Lê çi gotin ji devê wî ne derketi bû. Wî jî wilo lê meyizandi bû. Çend bi wî awayî re dem buhurî, êdî Kawa jî hê behtir xwe weke di rewşeke ku ne asayî de be hîs dikir. Kawa mirovên ku nas dikirin, jê re cude tevdiigeriyan. Mirovên ku wî nas dikirin, jê re cuda dihatin. Kawa li sedema vê yekê digeriya di serê xwe de. Bi vê yekê re di serê xwe de hê behtir bi hizir dibû. Kawa gava ku li dora xwe dimeyizand jî di wê heyamê de weke berê hemû tişt di ciyê xwe de be didît. Lê tevgera mirovan jê re cuda dihat. Kawa bi vê yekê re rewş ne asayî didît. Ev heyamek bû ku li ber Raja ji rawestiya bû. Lê hê Raja jî jê re tiştê ne gotibû. Ma gelo Raja ku axifiba û tiştê gotiba, wê jê re çi gotiba? Kawa di serê xwe de li bersivekê digeriya. Bi vî awayî jî li dora xwe dimeyizand. Her weha ku di serê xwe de dihizirî êdî di wê heyamê de Raja lê meyizandi bû û kiribû pê re biaxive. Raja xwe li Kawa zivirand û bi ruyekî xweşhizir lê meyizand. Gava ku xwe bi tamamî zivirand, êdî ji Kawa re got: *“Li dora xwe meyizena Kawa, tu wê rastiye bibînî. Li mirovên li dora xwe meyizêne, tu wê rastiye bibînî. Sûrha me vêxistî ye. Tu ji rastiye ne dûr î. Rastiye bibîne. Tu ye pêşengiya rastiye bikî”*.

Kawa li hevberê van gotinên wî tenê li nava çavên wî meyizandi bû û paşê jî li dora xwe meyizandi bû. Di wê heyamê de Kawa li hundurê qesrê bû. Dora Kawa weke ku reş bû. Kawa

serê xwe zivirand û bi aliyê derve meyizand. Careke din serê xwe zivirand pêşiya xwe, ku bi Raja re bixivê. Lê Raja ne li wir bû. Kawa Raja ciyê ku lê bû, li wir ew ne dîtî bû. Kawa li wir şaş ma. Serê xwe zivirand careke din û li dora xwe meyizand. Lê çi kesek ne dît. Bi bezekê re ber bi devê derî ve hat. Dît ku wa ye ji derve azman bi hewr in. Roj weke ku li ava be. Mirovên ku wî berê dîtîbûn, nuha ne dihatine xuyakirin. Kawa di wê heyamê de weke ku li dinyakî din be, her tişt cudatir hatibû ber çavên wî. Di wê heyamê de xwe li derve dît. Gava ku xwe li derve dît, êdî dît ku gelek mirov li erdê dirêjkirî ne. Deng û lebat ji çi kesekî ji wan ne dihat. Rewşa ku vêca nuha didît weke wê rewşa ku çawa di şer de dîtîbû bû, her wilo bû. Bi hezaran mirov li erdê dirêjkirî bûn. Kawa weke ku dixwast ku here nava wan, lê lingên wî alî wî ne dikirin. Piyên wî ji ciyê xwe ne dilabîfîn. Kawa careke din wê rewşa ku hêrîş bû bû û mirov hatibûbûne kuştin û li erdê dirêjkirî bûn, dîtî bû. Di wê heyamê de çawa ku didît, dilê wî jî dikire kutekut. Hilm bi laşê wî diket. Gava ku dimeyizand didît ku gelek mirov wa ne bêdeng li erdê dirêjkirî ne. Lê belê di serê wî de jî weke ku dengên bi qêrînî bûn, hebûn.. ji derne dihatin. Di wê heyamê de tiştên li jiyana Akbetaniyan bû bûn, li bîra wî bûn li ber çavên wî bûn. Hêrîşa ku li ser serê wan bûyî û çend mirovên wan di hêrîşe de hatibûna kuştin tev li bîra wî bû.

Kawa di wê heyamê de weke ku ji dinyakî here dinyakî din, lê hatibû. Tiştên ku didîtî bi careke re ji bîra wî û ji ber çavên wî çû bûn û rewşeke din li bîra wî û li ber çavên wî ava bû bû. Di wê heyama dawiyê de tiştên ku bi xwe jiya bûn, dîtîbûn. Lê di wê heyamê de, ne Raja û ne jî Darû, Xoşnav û Şivan li ber çavên wî bûn. Ne Hîştapa û ne jî Êrîpûr li ber çavên wî bûn. Wî çavên xwe digêrandin, ku wan bibîne. Lê yek jî ji wan bi ber çacên wî ne diketin. Hemû tişt hatibû guherandin. Kawa di wê heyamê de di dilê xwe de got ku 'Ahûra Mazda ev çi rewş e? Mîtra ev çi rewş e?' Li hevberê dîtina xwe gelekî şaş bû bû. Di wê heyamê de, li

nava Akbetanê dest bi garandinê kiribû. Gava digeriya, di gerandina xwe de, her derê ku diçûyê de rewş ji nû ve didît. Di serê wî de jî di wê kêlîkê de gelek dengên ku di nava hevdu de bûn hebûn.

Ew li nig Raja bû û bi carekê re rewş li ber çavên wî hatibû guherandin. Di wê demê de Raja careke din ket bîra wî. Wî jî kir ku here û xwe bigihîne wî. Bi vê hizra xwe re êdî ber bi qesrê ve bi lez çû. Gavên xwe hê maztir kirin. Weke bêhneke pişt re êdî ew dîsa giha qesrê. Gava ku gaha hundurê qesrê êdî li çî derî ne ma û ber bi pirtûkxanê ve çû. Gava çû û xwe gihande pirtûkxanê, dît ku wa ye rewş ne weke wê kêlîka berê bû. Gava ku vê carê hatibû hundur, êdî dîtibû, ku wa ne du mirovên din li wir in. Kawa ew mirovên ku vê carê li wir bûn û dîtibûn, nas ne dikirin. Lê li pişt wan bi wir de cîrana wan Nînmîre û zarokên wê bi hev re bûn. Wî ew nas kirin. Çavên xwe di nav yên ku nas ne dikirin de, buherandin û bala xwe da Nînmîre û zarokên wê. Ew jî ne sax bûn. Lê di wê kêlîkê de ev yea ne li bîra Kawa bû. Di wir de şaş ma. Mirovên ku li wir bûn, haya xwe ji tiştê ne dihanîn û tiştê ku dikirin jî dikirin. Kawa di serî de gava ku ew dîtibûn û dîtibû ku ew biyanî ne, êdî di çiyê xwe de mabû. Dibe ku di dilê xwe de gotibû ku 'bila min ne bînîn.' Ji dûr ve Kawa li wan meyizand. Li çiyê ku lê bû, mirovak ji wan mirovan hat û li ber wî rawestiya. Weke ku ew ne dîtibû tevdiqeriya. Kawa di wir de hê behtir şaş ma. Kawa di wê heyamê de di serê xwe de hizirî, ew rewşa ku bi Darû, Xoşnav û Şivan re jiya bû, hatibû bîra wî. Rê girt ku here nig wan û wan bibîne. Gava ku hat êdî peşî hate beşê ku mirovên di qesrê de kar dikirin. Li wir, wî ew mirov pêşî dîtibûn. Lê vê carê wî ew ne dîtin. Li dora xwe meyizand, lê yek jî ji wan nas ne kir Her der tijî leşker bû. Leşkerên Dehaq.. Kawa di wir de hem şaşbû ma bû û hem ji hers bû bû.

MARÊN LI SER MILÊN DEHAQ

Leşkerên Dehaq li beşê bûn û diçûn û dihatin. Heyamekê li çûn û hatina leşkeran meyizand. Leşker weke ku ew ne didîtin. Darû, Xoşnav û Şivan hatine hişê wî. Gava ku ew hatine hişê wî, ew di cih de ji wir veqetiya û çû ku here beşê Darû, Xoşnav û Şivan wan ku lê bûn. Gava ku hat wir, li devê derî di ciyê xwe de ma. Gava ku bi diqînekê re xwe bi tamamî zivirand ku bimeyizêne, dît ku wa ne gelek mirov li hundur in. Ew beş, vê carê li ber çavên wî hê maztir dihate xuyakirin.

Gava ku Kawa serê xwe û laşê xwe zivirandi bû û li hundurê meyizandi bû, êdî gelek mirovên ku nas ne dikirin li wir hebû. Tev biyanî bûn. Çavên xwe li ser mirovan digerland û çavên xwe zivirand û hanî ser ciyê ku Xoşnav lê dirûnişt. Gava ku li wir meyizand weke ku xwast qêrînekê bide, lê hatibû. Gava meyizandi bû, dîtibû ku wa ye Dehaq li wir rûniştiye û weke ku li ser herdu milên wî, weke serê du maran hebin, dihate xuyakirin. Herdu serê maran jî ji ser milên wî weke ku xwe dirakirin, dihate ber çavên wî. Kawa bi vê dîtîne re pirr şaş û mat mabû. Bêhna wî bi wê dîtina wî re bi ser dilê wî ketibû. Çavên wî bi req dabûn der. Herdu serê maran yên ku li ser milên wî bûn, weke ku li peşiya wan dû bîrikên avê hebûn û ji wan bîrikan av divexwarin, dihatine dîtin. Weke ku di wan bîrikan de ava wek xwûnê sor hebû, dihate xuyakirin.

Gava ku ev dîtî bû, êdî hema wilo tenê li wir meyizand bû. Bala xwe dabû ser wir di we kêlîkê de. Kawa dikir û ne dikir bala xwe ji wir qut bikê, lê ne dikir. Hema wilo dixwast, ku li wir meyizêne. Tiştên ku ber bi çavên wî ketibûn, wî gelekî êşandi bû, mat kiri bû û bi tirs û hêrs kiri bû. Mirovên li wir jî bûn, weke ku ew rewş ji wan re ne xem bû, diçûn û dihatin. Te digot qey ew mirov tev efsûnî bû bûn, wilo dihatine xuyakirin. Kawa bi dîtina xwe re weke ku mejiyê wî ta bigirê, wilo lê hatibû. Berî hingî gava ku hatibû wir, Darû, Xoşnav û Şivan dîtî bû. Lê nuha yek jî

jî wan li wir ne dihate xuyakirin di we heyamê de. Ew li ku derê bûn? Kawa di serê xwe de meraqan dikir. Meraqa ku pê re çebû bû, hinekî kûrbûn di nava xwe de diparast. Kûrbûn û meraqkirin di nava hevdu de di serê wî de bûn. Lê pîranî jî bala wî li ser vê dîdara di vê heyamê de bû. Wê dîtina di serê wî de, hişê wî ew jî hemû deran dût xisti bû û biri bû ser wir. Hişê wî hemû li wir bû û li ser Dehaq bû. Li ser marên li milên Dehaq dirêjbûyî bû. Dehaq di rewşeke gelekî xirab de dîtibû. Ew rewşa ku ew tede dîtibû, li ber çavên wî bû. Gava ku her weha ew dîtibû, êdî tenê çavên xwe biribûna ser wî û tenê li wî meyizandi bû. Gava ew rewş dîtibû, weke ku xûna laşê wî zû here û were lê bûbû. Di wê heyamê de weke ku her du berxikên wî Hîştapa û Êrîpûr jî destên wan jî şûn ve girêdayî bûn û di navbera leşkeran de bin, hanîne ber Dehaq. Gava Kawa ev dît, êdî di we heyamê de tiştê ku xwast ku bike, here û xwe bigehîne wan. Lê weke tiştê wî di ciyê wî de zaft dikir lê dihat. Kawa dikir ku deng bide, lê dengê wî jî ne derdiket. Tenê weha di ciyê xwe de mabû. Weke ku xwastibana jî di wê heyamê de ni kari bû, ku xwe bilebitîne ji ciyê xwe, lê hatibû. Her weha weke ku bi ciyê xwe ve mabû asê, lê hatibû. Hîştapa û Êrîpûr, leşkeran ew hanîbûne hevberê Dehaq û dabûne rawestandî. Kawa ew didîtin, lê ni kari bû ku xwe bigehîne wan. Dilê wî di wê heyamê de diêşiya. Dixwast ku bilind biqîrîne, lê ew jî ne dibû. Di we heyamê de, Kawa dîtibû ku herdu marên ku li ser milên Dehaq bûn, rabûbûne ser xwe û xwe berda bûne ber bi xwarê ve û çûbûn û xwe li wan her du berxikên wî pêça bûn. Pişt re bi wan ve dabûn. Pişt re herduk jî ketibûne erdê de. Gava ku ew ketibûne erdê de, êdî leşkeran Mejiyên wan derxistibûn û dabûna ber her du maran ku bixwun. Kawa tenê ev rewş temaşe dikir. Lê ni kari bû ku tiştê bike. Weke ku dest û lingên wî hatibûne girêdan, lê hatibû. Kawa dixwast ku qêrîne bike, lê dengê wî jî ne derdiket. Di wê heyamê de gava ku Hîştapa û Êrîpûr, ku ew rewş bi wan hatibû û ketibûbûne erdê de, êdî

Dehaq weke ku li Kawa meyizenê û bikene, li Kawa hatibû. Kawa, di wê kêlikê de qêrnek da û xwe dirêj kir, ku xwe bigehîne Dehaq. Bi qêrîna wî re dunya li ber çavên wî tevlîhev bû. Bi qêrîna xwe re, weke ku ji ciyê ku lê bû û pê ve mabû asê, jê bifilite lê hati bû. Bi wê qêrîna xwe re bi ser Dehaq ve dide û baz dide ku xwe bigihîne. Di wê heyamê de tam ku weke xwe digehîne wî, ji xewa xwe bi wê qêrîna xwe re dirabê ser xwe.

Gava ku dirabê ser xwe, êdî dibîne ku wa ye dayika wî Kûde hê şiyar a û li ber serê wî ye. Gava Kawa bi qêrîna xwe re rabû bû ser xwe, êdî di wê kêlikê de yi din jî ji xewa xwe rabûne ser xwe û hatine nig Kawa. Nînanî û Lepûr jî ji ciyê ku lê raza bûn, rabûne ser xwe û bi leze re hatibûn nig Kawa. Gava ku ew jî ji xewê rabû û hatibû nig wî, êdî wan jî dîtî, ku wa ye Kawa gelekî laşê wî xûh daye. Ruyê wî bi hersbûna wî re jidiyayî bû û weke ku wê hêrîş bike ser yekî li ber wan li dora xwe dimeyizand. Kawa gelekî bi bal dihate xuyakirin.

Kawa, gava ku ji xewa xwe rabû bû ser xwe êdî hinekî li dora xwe dimeyzêne. Pişt re ku demek tê re diçê, têdigehîje ku di xewê de bû. Pişt re di ciyê xwe de bêliv dimîne. Gava ku ji xewê rabû bû ser xwe, weke ku ji dunyakî bibuhure dunyakî din, lê hati bû. Gava di ciyê xwe de mabû jî, êdî hêdî hêdî di ciyê xwe de dihuzinî. Di wê heyamê de Kawa, gelekî bi hêrs û hestewar bû. Piştî ku Nînanî û Lepûr ji hatibûne wir li nig wî û hineki ku li nig wî ji mabûn, pişt re ne çû bûn ciyê xwe yê ku lê dirazan. Dayika Kûde jî di ciyê xwe de rawesta bû û şiyar bû. Kawa di ciyê xwe de bêdeng bû. Lê Kawa, gava ku li dora xwe dimeyizand, weke ku herseke mazin pê re hebû. Nînanî ji di rex Kawa de rûniştibû. Lepûr jî li nig Dayika Kûde rûniştibû. Li nig hevdu bûn lê weke kar û lalan bêdeng bûn.

Ta ku bûbû ber beyanî, di bêdengiyê de mabûn. Gava bû bû ber sibehê, êdî Nînanî ji ciyê xwe rabû bû ser xwe, ku here û hinek kare xwe bike. Lepûr jî gava ku dîtibu ku rohnî ketiye erdê,

ew jî rabû ser xwe û çû derve ku ji xwe re hinekî bêhna paqîj bistîne. Lê Kawa hê di ciyê xwe de bédeng bû. Di wê heyamê de komak mirov jî, ji mirovên ku mazin bûn pêk dihat dane devê derfî û hatine hundurû û li ber Kawa rawestiyan. Di nava wan mirovan de Yakû, Remildar Rajnû û her weha Dilşan jî hebû. Ew hati bûn û ketibûne hundurû de. Gava ku hatin û ketina hundurû de, êdfî Nînanî ji kare xwe yê ku dikir berda û hat û nig wan. Êdfî ji nava wan, Yakû bi Kawa re dest bi axiftinê kir û her weha jê re vê yekê hanî ser ziman: *”Mirovên me yên ku dikarin şer bikin, hêdfî hêdfî li gehine hev. Dilşan jî, ji nig xwe mirovên ku dikarin şer bikin tev bi xwe re hanîne. Hinek mirov jî, me gota wan ku bila herin û xwe bigihinîna malan hemûkan, ku qene xwe amade bikin. Reşbûq jî nuha li ser serê mirovan e û rastkirina bi wan dide kirin. Yên ku gahene hevdû jî gelek ji wan jî qîz û jin in. Bi vî awayî hinekî hejmar me baş dibe. Jina Dilsan Pelşûna jî li wir e û ji wan re dibêje ku ka wê çî bikin û çawa bikin. Ew bi xwe yeka xwedîhûner e ji aliyê şer ve. Remildar Rajnû ji wa ye li vir e ku alî me bike. Hinek mirovên me yên din jî hene. Mirovên me yên ku şervan in û nuha girtî ne jî hene. Ew nuha girtî ne. Gava ku me xwe gehanda wan û me ew ji rizgar kirin, êdfî em ê bibine hêzeke mazin bi hev re. Ji her heremên me yên din jî, hêzên ku bi rê ketine hene. Ji qesra mazin jî bi nûçevanên me re hêzeka mazin bi rê ketiye û tê ber bi vir ve. Ew ji we ta bêhnekê dê bigihîjine me.”*

Gava Yakû ev gotin kiribû, Kawa jî bi bal lê hisandi bû. Mirovên din yên ku pê re bûn bédeng bûn. Kawa ji hinekî di ciyê xwe de bi bédeng mabû pişt re bi vî awayî axifî bû: *”Bila Dilşan hêzeke bide dora xwe û bila here ber devê derfî. Bila leşkerên wî şûrên xwe derxin û tîr û kavanên xwe amade bikin ji şer re. Hêza Dehaq ya ku mazin e li wir e. Bila Reşbûq jî li aliyê çepê be û ne helê, ku ew leşkerên xwe bigehîne ser leşkerên din, yên li aliyê rastê. Bila çî di nav xelkê de hebê û wê çî bikin ji wan re bêje.*

Bila Remildar Rajnû li nig te bê û tekiliya me çê bike. Ez ê jî hêza mazin bidime rex xwe û hêrîşê bibime ser qesrê, xwe bigehîname Dehaq. Bila Lepûr jî bi min re bê.”

DAWIYA DEHAQ

Piştî ku Kawa weha got, êdî ji ciyê xwe rabû ser xwe û da rex wan, bi hev re çûn ku herine wî ciyê ku mirovên wan lê kom bû bûn. Kawa tiştê ku di xewna xwe de dîtibû li ber çavên wî bûn. Wî Dehaq çawa dîti bû, wilo ew li ber çavên wî bû. Di riya xwe de jî gava ku diçû, Dehaq li ber çavên wî bû. Gava ew jî ji ciyê xwe rabû bû ser xwe û dabû rex wan û bi wan re çûbû bû ku here ciyê ku mirovên wan lê kom bûn, êdî Nînanî jî bi tenê mabû û çûbû ciyê ku mirovan lê kom dibûn. Lepûr jî li pey Kawa bû. Kawa li peşiya wan mirovên ku pê re bûn û diçûn nav koma şervanan. Tev bi hev re digehin nig mirovên ku kom bûne. Komeke mazin bû. Gelek mirov ji wan mirovan, ji aliyê şer ve bifêr bûn. Lê gelek mirov ji wan jî, ne bifêr bûn. Kawa gelek kesên li wir nas dikirin. Gava Kawa û mirovên ku pê re bûn ku hatibûne nava komê, êdî mirovên ku mazin bûn û di kar û barê rastkirinê de bûn, yên weke Reşbûq jî ji nava wan mirovan hatine nig Kawa û li dora wî bûna kom. Mirovên din jî li dora wan bûna kom. Gava ku ew hatin û li dora wî bûna kom, êdî ew jî di nav wan de ma. Pêşî bêdeng hinekî wilo li wan meyizandi bû û pişt re kir ku hinekî ji wan re bipeyivê. Gelek ji wan mirovan bêfer bûn ji bo şer. Kawa, gava ku ew dîtibûn ev hizir hatibû hişê wî. Lê gelek jî ji wan mirovan li ser xwe dihatine xuyakirin. Lê berî ku bipeyive jî pêşî hinekî di ciyê xwe de ma û hizirî. Gava ku keti bû di hizir de, weke ku mirovên li wir li dora wî bûn, weke ku ne li wir bûn û ne li bîr û hişê wî bûn, lê hati bû. Tiştê ku di serê xwe de, ew li ser dihizirî, ji serê peşî ku gava ku Dehaq hêrîşê wan kiribû bû. Lê pirr bêdeng ne ma. Pişt re ku ji nava

hizirbûnên xwe derket, êdî li mirovên ku li dora wî kom bûbûn li wan meyizand û bi vî awayî ji wan re peyivî: *"Li xwe bawer bin! Armaîtî, Ameretat û Xişatra ji bîr ne kin! Ku dewra Astvat-Arta hat, wê dadgeh were avakirin û we dunya we wî çaxî ji nû ve bê rastkirin. Ciyê we li nig Mîtra ya. Hûn ê her dem di bîra wî de bin. Wî çaxî dewra Ahûra mazda ya bêdem-bêjimar wê dest pê bikê û hûn ê jî li ciyê herî baş bin. Ciyê we wî çaxî wê ew xuya bike. Xwe jî ji wê rojê re ji her demê amade bihêin. Yazdan wê we bi tenê ne helê. Bi hev re gavên xwe biavejên û alî hevdû bikin. Destên hevdû bigirin. Gava ku em bi hev re bin, em ê bi ser kevin. Gava ku em yek bin, em ê bi ser kevin. Gava ku me Dehaq têk bir, em ê azad bin. Dehaq ajiyekî dahêkem e. Gava ku me Dehaq têk bir, em ê bijîn. Ahirman wê bi we re şer bike, ji bo ku we têk bibê. Lê Ahûra Mazda jî wê alî we bike, daku hûn bi ser kevin. Bexte we di destê Spenta Maînyû de ye. Angra Maînyû wê ni karibe xuya bike. Amasa Spentayan wê bi we re bin. Hûn ê bi ser kevin. Hin ji we wê bibînin. Yên dîn ji ku li vir ne bînin, wê li nig Amasa Spentayan bibînin. Ji xwe bi bawer bin. Î roj tirs ji dilê xwe bidine ravandin. Hûn li dora agirê Gûşnah li hev in. Ew agir, wê dile we qeyimke û wê we bihêz ke. Ev dozeke mafdar û bidad e. Serî li hevberî zilm û zorê rakirin e. Heger welatê mirov blindest be, nirx û hêjayiya herî biçûk ji bo wî mirovî nîn e. Ew her dem û li her derê di nav mirovan de nirxê û sernizim e. Çima, ji ber ku qada jîyanê ji destê wî hatiye standin loma. Em tev bi hev re têbikoşin, ku em niştimanê xwe ji bin piyên neyar rizgar bikin!"*

Kawa gava axivî bû ji mirovên li dora wî bûn, . Mirovên ku li her kesek li dora wî gelekî bi bal lê dihesandin. Kawa jî gava ku axivî bû, gotinên xwe hûr û hêdî bi lêv kiri bû. Her weha pîrr qenc jê fahm kiri bûn. Kawa xwediyê zimaneki mirov dida fahmkirinê bû. Li ruyê mirovan dimeyizand û çavên xwe dibirine ser çavên wan û ji wan fahm dikir ku ka fahm kirine yan na.

Kawa bifahm diaxivî. Dîtina xwe bi mirovan re havpar dikir. Hîskirina xwe bi mirovan re havpar dikir. Kawa gava ku hatibû nava mirovan, êdî bala mirovên ku yekser çûbû ser wî. Habûna wî baweriyeke mazin dikire dilê mirovan de. Kawa, dihizirî li ser encamê. Pişt re êdî çûbûn ku xwe ji şer re amade bikin. Li nig Kawa yên ku mabûn, Remildar Rajnû û Yakû bûn. Ji xeynê wan pê ve, hinek mirovên din jî ku mazin bûn hebûn. Remildar Rajnû û Yakû jî li nig wî bûn. Ew jî bêdeng bûn. Wan jî di wê heyamê de weke ne dixwastin, ku bêdengiyê xira bikin. Lepûr ji li nig Kawa bi bêdeng rawestiya bû.

Kawa di wê heyamê de weke ku were xwe, serê xwe rakir ji ber xwe û li dora xwe meyizand. Dît ku wa ne gelek mirov amade ne, ji bo ku herin û şer bikin. Reşgal jî li wir bû. Ew jî li nig Reşbûq rawestiya bû. Wî jî xwe girê da bû. Kawa dema wilo fireh meyizandi bû û çavên xwe li ser tev mirovan gerandi bû, êdî hazinê bû. Remildar Rajnû ji heya wî li ser Kawa bû. Dema Kawa di nêrînê de serê xwe zivirandi bû û çavên wî hatibûne ser Remildar Rajnû, êdî dîtî bû, ku wa ye heya wî li ser wî ye.

Yakû di wê heyamê de bêdengî xira kiri bû. Gote Kawa *"Ez ê nuha herime nava xelkê. Ez ê bêjime wan ku xwe amade bikin!"* Yakû rabû ser xwe ku ji wir here. Dema ku rabû ser xwe, êdî bi Kawa û Remildar Rajnû re bi çav bi çav hate ber hevdû. Lê dema çav bi çav hatine ber hevdû jî çî gotin ji devê yekî ji wan jî ne derket. Pişt re ku Yakû gavê xwe avêt ku here, êdî Kawa ji gotiyê *"Li xwe bi bal be!"* Dema Kawa ev gotin got êdî Yakû jî çavek da Kawa û berê xwe da rê û bi mirovên ku pê re bûn kete ser rê û çûn. Dema ku çûn jî ta ku ji ber çavan winda bû bûn, Kawa û Remildar Rajnû ji paş wan ve li wan meyizandi bûn. Dema ku ew ji ber çavan winda bûn jî, hinekî weke ku dilê Kawa xûsisî. Lê Kawa xwe girt. Kawa, Yakû, Remildar Rajnû û Raja hevalên hevdû yên zaroktiyê bûn. Gelekî salên dirêj bi hevdû re buhurandi bûn. Raja ne li nig wan bû. Lê gava ku di xewna xwe

de ew dîti bû, êdî pişt re ew qet ji bîr ne kiri bû. Her dem di bîra wî de bû.

Kawa zani bû, ku ne li nig wî bûn. Bi wê yeke re, di dilê xwe de jî dihizirî, ku nuha ew li nig Mîtra ne. Hîştapa û Êrîpûr jî li nig wî ne. Mirovên din jî li nig wan in. Kawa bi vî awayî dihizirî di serê xwe de. Di dilê xwe de ev zen dikir. Ji vê zena xwe jî bawer bû. Remildar Rajnû jî li nig wî bû û di wê heyamê de ew ji amade bû. Berê herdukan ji li hevdu bû. Lê bi bédeng bûn. Di wê heyamê de ye ku ew bédengiya wan xira kiribû ne yek jî ji wan bû. Yê ku ew bédengiya wan xira kiri bû Dilşan bû. Dilşan hati bû û li ber wan rawestiya bû û ji Kawa re goti bû ku *“Em amade ne, nuha. Ji bo ku em herin û li ber devê derî cih bigirin em diherin.”* Dema ku Dilşan weha got êdî Kawa gotiyê ku: *“Bila, nuha bikevine rê de. Em jî em ê bi we re bikevina rê. Remildar Rajnû jî wê nuha li peşiya min û wê here û wê xwe bigehene Yakû. Gava ku em gihane wir, êdî wê ew jî ji nig Yakû xwe bigehênê nig me. Li ser xwe bin û neyar têk bibin!”* Piştî vê yekê, dema Dilşan û yên ku pê re bûn, ku bi rê ketin, êdî komak mirovên ku kal û pîr bûn ku Dayika Kûde jî di nava wan de bû, li wir li cihekî bi ewle bû niyaz û dua dikirin. Alîkarî ji Antum û keça wê û ji Eşnûna dixwastin. Dua alîkariyê ji Mîtra dikirin. Dema ku Dilşan û yên ku pê re bûn ku bi rê keti bûn, êdî Kawa jî bi Lepûr re xwe amade dikir ku bi rê kevin. Nînanî ji li wir bû. Ew jî hati bû û li hevberê wan rawestiya bû û li wan dimeyizand. Wê jî alîkarî dida yên ku pê pêwistî hebûn. Dema Kawa û Lepûr xwe amade kirin û çûne nig koma ku wê bi hev re bi rê kevin û herin, li wir çavên wî bi yên Nînanî ketin. Nînanî tenê li nava çavên wî meyizand. Ji we pê ve tişteki dî ne kir û ne jî got. Lê nêrînek pirwate bû nêrîna wê. Her ku çî di serê wê de hebû û xwasti bû ku jê re bibêje jî, di serê xwe de hişti bû. Lê Kawa fahm kiri bû, ku tişteki pê re hebû û xwastibû ku jê re bêje. Kawa, tenê li nava çavên wê meyizandi bû. Gava ku li nava çavên wê

meyizand, hinekî ber bi wê ve çû. Weke ku bi gavên xwe re jê re bibêje ku ka tu wê çi ji min re bibêjî êdî bêje, wilo nêzîkê wê çûbû. Lê bi temamî Kawa nêzîkî wê ne bû bû. Ji ber ku li dora wî gelek mirov hebûn û Kawa bi wan ve mijûl dibû. Kawa, berî ku Dilşan û hêza bi wî re herin, careke dî çû bû peşîye mirovan û bi vî awayî ji wan re axifî bû: *“Li min bi hisênin, ku ka ez ê çi ji we re bibêjim. Em ê nuha ji vir ji hevdû veqetin û her kesek we herê ciyê ku wê lê şer bikin. Hêza ku em ê nuha biçin û li hevberê wê şer bikin, hêzeke gelekî mazin e. Lê hêza me jî xurt e. Weke bêhneka dî, wê hêzên me, yên ku wê ji heremên dî ve werin, wê werin û di qada şer de tevlî me bibin. Ji qesra mazin jî hêzeke mazin di rê de ye û têt. Ji Sîne alîkarî têt ji me re. Ji Kîrmanê alîkarî têt ji me re. Ji Keldan Ûr’ê, Vagûşan’ê û Gerzûbakarta’yê alîkarî ji me re têt. Her heremên me, alîkarî ji wan ji me re têt. Li xwe bawer bin û dema ku we şer kir bila çavên we ne miç bin! Hêza Dehaq mazin e. Ew ê bi hemû hêzên xwe werine ser me. Ji bo ku me têk bibin wê gelekî û geleki zorê bidine me. Dibe ku hûn jî li ber xwe bidin. Alî hevdû jî bikin. Em ê jî hêrîşê qesrê bikin. Dema ku me hêrîş kir û me qasrê dagirt, êdî em ê agirê pîroz vêxin. Ew agir jî wê agirê serketina me bê. Lê ku me agir ne vêxist û em têkçûn, ji yên ku sax man, bila xwe bispêrine çiyên û bila li wan deran li hev kom bin û bila li wanderan hêzên xwe dîsan xurtkin. Nuha em ê bi rê kevin. Em ê herin û hêrîş bikin. Hêza Reşbûq û ew, wê xwe bigehînine mirovên me yên ku hatina girtin, dîlkin jî. Ew ê wan jî rizgar bikin. Dema ku ew jî rizgar bûn, êdî wê hêza me, hê jî xurttir bibe. Bila Reşbûq û hêza wî, çend ku bi xwe re çek û alav û pêdivî bibin, ev çend jî bila ji girtiyên re bibin, da ku gava wan rizgar kirin, bila bidine wan. Mîtra wê di şer de me bi parêze. Wê me ji bin zorê rizgar bike. Wê me bi serbixeke. We me bi serkeftinê re bike xwedîrûmet. Wê me bike xwediyê jiyaneke serbest û azad. Utnapîştîm bi wê kaltiya xwe re li vir e. Kî di şer de bimirê, we biçê nig Zootan.*

Ew, wê jiyana wan bi wan re serteser bikê. We nanê wan bi wan re havpar bike.”

Kawa gava ku weha peyivî, êdî pişt re mirovan karê xwe kir û xwe jidandin û kirin ku bi rê kevin. Dilşan jî dabû peşiya koma xwe û ber bi çiyê ku wê çûbanê ve diçû. Kawa ji li ser serê koma mazin bû. Piştî ku Dilşan bi rê keti bû û çû bû, êdî Remildar Rajnû jî bi re ketibû ku here û xwe bigehinê Yakû. Kawa û hêza ku pê re bû, amadekariyên xwe dikirin ku bi rê kevin. Lepûr jî xwe girê dabû û li nig wî bû. Lepûr mirovekî li ser xwe bû. Kawa jî gelekî jê bi bawer bû. Kawa gelekî hevî jê dikir. Ew berxikê Kawa bû û nuha jî li nig wî bû di rex wî de bû.

Dilşan bi hêza ku bi pêre bû re, bi rê ketibû û çû bû. Pişt wî re Kawa û yên ku pê re bûn, amadekariyên xwe kiri bûn û bi rê keti bûn. Reşbûq jî di wê heyamê de amade bû û karê xwe kiri bû û hêza xwe da bû peşiya xwe û bi rê keti bû. Berî ku bi rê bikevin, Reşbûq têt nig Kawa û dibêjiyê ku *“Em amade ne ku bi rê Kevin.”* Piştî weha ji Kawa re goti bû, Kawa nûçe yek bi yek ji temamê yekîneyên amade wergirt, ku her yekîne li ber nîşana hêrişê ne. Ev nîşan jî vexistina agirê li ser çiyê bû. Kawa ferman da ku bila êdî agirê nîşana hêrişê vêxin.

Piştî agir vêket, Kawa ji wan re goti bû: *“De! Em bi rê kevin!”* Dema ku bi rê ketin, wê çî bikin û çawa bikin, Kawa ji wan re pêşî gotibû û paşê ew bi rê ketibûn. Hinek hêzên din jî, ku yên ji bo ewlakariyê hatibûne amadekirin. Her weha gava ku hêza Reşbûq û ew jî, bi rê ketibû, êdî Kawa jî bi hêza ku bi wî re bû, dabû pey Reşbûq û bi rê keti bû. Gava diçin û digehine qadê, êdî hêza Reşbûq, wê hêza Kawa ji bike navebera hêza xwe û ya Dilşan de. Rastkirin, bi vî awayî hati bû xuyakirin û pêk hati bû. Kawa jî wê bi hêza ku pê re bû re, di nivê Reşbûq û Dilşan de maba. Bi vî awayî re, êdî wê hem ji hevdû re di rewşa ewlakariyê de bibûna alîkar û hem jî di hêrîşkirinê de jî, xurttir bibûna. Wê rewşê, rewşa Kawa û hêza wî xurttir dikir. Hêza ku bi Kawa re

bû, wê di qesrê de serketibana, êdî we Dehaq û hêza wî bi temamî têk çûbana. Her weha rewşa şer û ya serketinê, bi hêza ku bi Kawa re bû ve girêdayî bû. Kawa, bi hêza xwe re divî bû, ku xwe bigahanda Dehaq. Wî jî rastkirin û amadekariyên xwe her wisa kiri bûn.

Kawa, ku bi hêza bi wî re bû hati bû ciyê ku wê lê bima. Kawa goti bû wan: *‘Em ê bi hev re hêrîş bikin!’* Gava Kawa, bi hêza pê re hati bû wir û amadeyê hêrîşê bû, êdî nûçe ji Dilşan re û ji Reşbûq re şandi bû, ku xwe ji bo hêrîşkirinê amade bikin. Her weha gava dem têt, Kawa dibêje wan ku *‘Hêrîş bikin!’* Tev bi hev re hêrîş dikine ser hêzên Dehaq.

Gava ku hêrîş dest pê dike, êdî Kawa ji rastûrast berê xwe didide qesrê ku here û xwe bigehîne Dehaq. Çend zû û di demeke kin de Dehaq ketibana erdê, wê windahiyên wan jî, ew çend kêmbana. Kawa ev yeka baş û qenc zanibû. Gava Kawa hêrîş da kirin, Lepûr jî di rex wî de bû û şer dikir. Lepûr hem şer dikir û hem ji bala xwe dabû ser Kawa. Lepûr yên ku derdiketine peşiya wî didana erdê. Lepûr xurt şer dikir. Gava ketiba şer de û leşkerên Dehaq dîtî bûn, ku Lepûr her weha mazin şer dikê, êdî ne werî bûn xwe bidine ser wî. Pîrr jê ditirsiyan. Kawa, mazrebe kiribû destê xwe û ber bi qesrê ve diherikî. Lepûr ji gûrz û şûr di destê wî de têdikoşiya. Gûrz û şûrê di destê wî de, çi kesekî ni kariba li ber rawesta. Şûrê di destê Lepûr de tûj bû û di destê wî de bi rawh û sewh dibû. Her yê ku Lepûr digehayê, bi hejandina şûre xwe yê careke re ew dikete erdê.

Dema Kawa gotibû *‘hêrîş bikin!’*, êdî Reşbûq jî di cih de hêrîş kiri bû û derbeyeke mazin di derbeye pêşî de li wan xisti bû. Ji aliyê Reşbûq ve, gava ku hêrîş bû bû, êdî ew jî gelekî û şaş û mat ma bûn. Ta ku hatibûne xwe, Reşbûq û hêza wî, gelek ji wan dabûne erdê. Reşbûq di hêrîşkirina xwe de ji xwe re xetek divekir, ku xwe bigehîne mirovên din, ciyê yên ku têde dîl girtî bûn. Her weha Reşbûq pîrr biserwerî hêrîş kiri bû.

Dilşan jî gava Kawa gotibû ku 'hêrîş bikin!', ew jî hinekî dereng ma bû. Ji ber vê yekê jî, wî derbeyeke mazin li wan ne xistibû di derbeya pêşî de. Dema ku ketibûne hêrîşê, hinekî mabûn û ta ku xwe gihandi bûna wan jî, wan jî xwe dabûne li hevdû. Ji ber vê yekê jî hêza Dilşan bi temamî xwe ne gehandi bû devê derî. Hê hinekî ji devê derî dûr bû û keti bû şer de. Vê yekê jî di serî de zor dabû wî û hêza wî. Ji aliyekî dî ve jî, dema ku hêza Dilşan xwe bi temamî ne gihandi bû ber devê derî, êdî aliyê wî yê ku wê hêza Kawa di navebera xwe û Reşbûq de hişti ba jî weke ku vala mabû. Ev yek jî weke derzeke mazin bû ji bo wan. Di wê dersê de dema hêzên Dehaq di xwe de dîtibûn û hêrîşê wê derê kiri bûn, qelaştineke mazin dabûn çêkirin di nav wan de. Dilşan jî ji ber vê yekê zor didayê de, ku xwe bigehîne devê derî.

Jina wî Pelşûna ji di rex wî de şer dikir. Dema ku hê bi temamî hêzên Dilşan xwe ne gehandi bûne devê derî, êdî hêzên Dehaq kiribûn, ku li dora wan xelekeke çê bikin. Lê ya ku peşiyê wê yekê girti bû jî Pelşûna bû. Her weha Pelşûna karekî ku gelekî bi nirx kiri bû, ji Dilşan û hêza wî re. Lê hê ku hêzên Dehaq, yên din, yên ku hê ne hati bûne alîkariya wan, hêza Dilşan xwe hanî bû nêzîkê devê derî. Her weha hinekî zor jî bû bû, lê belê serwerî rewşa bi wê yekê re bû. Pelşûna, gava ku peşiyê hêzên Dehaq yên ku xwasti bûn ku wan bixîne nav xeleke de, êdî bi pêş ve çûna wan hingî çêbû bû. Lê hêzên Dehaq hêza Dilşan, di nêvî re weke ku kiri bûne du alî. Her weha xwe di nêvî de kiribûne kom û hêrîşî wan dikirin. Lê ji aliyê Pelşûna ve, di hêrîşa de kombûna wan hêdî hêdî ji hevdû hatibû ji hev belakirin. Hêzên Dehaq her weha gelekî zor didane wan. Ew jî di şer de gelekî xurt û bi hêz bûn. Di serî de dema ku hêzên Dehaq, yên ku li ber Dilşan diman, ku Dilşan dereng mabû û hêrîş kiri bû û pişt re wan jî hêrîş kiri bû êdî ew di nava xwe de hiştibûn û digotin ku '*em ê wan têk bibin.*' Her weha ji xwe bawer bûn. Hêza Dilşan bi rastî jî di wê rewşê de keti bû rewşeke nebaş de û bi xwe re rewşa

hêza Kawa û wan ji kiri bû rewşeke xeterê. Dilşan gava ku wê hêrîş bike, du çengên parastinê ji bo hêza xwe çêkiri bû. Her weha dema ku rewş ne baş dibe, êdî çengê çepê ciyê xwe diberde û têt û hêrîşî hêzên Dehaq dike û rewşa wan xurt dike. Lê ew jî her weha ciyê xwe vala dihelin. Lê hêzên Dehaq li wir na hizirin di wê heyamê de û her weha na çine ser wir. Gava ku hêzên Dehaq, wê derê vala xuya dikin, êdî dikin ku xwe bigehînine wir. Çawa ew dikin, ku xwe bigihînine wir, êdî ew hêza ku ji wir hêrîş kiribû û cihe xwe berda bû, hinek ji wan di cih de bi wir ve baz didin, ku xwe bigehînine wir û wir digirin. Hinek ji wan ji di rê de tenê kuştin. Lê hinek ji wan xwe digehînine wir û ji çengê rastê jî hinek bi lezekê re tenê wî aliyê wan û wir digirin. Yên ku tên ku xwe bighênine wir, hinek ji wan xwe digihênîna wir û hinek jî wan hê ku xwe ne gehandine wir dikevîne erdê de. Lê di dawiyê de bi zorê, serdestiya xwe li wir çê dikin. Ta ku serweriya xwe çê dikin jî, gelek windahiyên mazin didin. Piçekî dereng bûn ji hêza Dilşan re rewşeke ne baş têne hole.

Di wê heyamê de hêza Reşbûq jî di şer de germ bû bû. Lê hê xwe ne gihandi bû mirovên dîl û girtî. Her çend ku ew der ne li ber devê derî dima jî, dîsa li wir gelek leşkerên Dehaq hebûn. Dehaq ew der jî dabû girtin. Hêzên wî yên ku li wir bûn ne weke yên li ber devê derî bûn. Hêzên li ber devê derî bûn gelek bûn. Lê belê dîsa hejmarên wan ji yên Reşbûq û wan bêhtir bûn. Ji ber vê yekê jî Reşbûq zor didayê de, ku zû xwe bigehîne mirovên ku girtî bûn. Gava ku Reşbûq di demeke kin de ev yeka di wê heyamê de pêk ne hanîbana, wê wî çaxî rewşa wan bi yekcarî ber bi xirabûnê ve çûba. Ji ber ku hêzên Dehaq gelek bûn û tev jî xwedî nîzam bûn. Hêzên Dehaq, gava ku hêrîşê Reşbûq û hêza wî dikirin, bêhtir giranî didane leşkerên wî. Weke ku dixwastin, ku wî bi hindik leşker re bihêlin. Her weha dihizirin ku Reşbûq bi hindik leşker re bihêlin, êdî wê wî û leşkerên wî têk bibin. Reşbûq jî ev yeka ji awayên hêrîşên wan fahm kiri bû. Her weha

ew li ser parastina leşkerên xwe ji haydar bû. Di wê heyamê de Reşgal jî di nava wan de bû û di şer de bû. Reşgal li çengê çepê bû. Reşgal di wê heyamê de keyseke dibînê û xwe dihavêje hundurû. Gava ku ew xwe dihavêje hundurû û xwe digehinê deriyê pêşî ku mirovên têde bûn, êdi wan serbest diberde. Lê keys na mîne ku ew xwe bigehîne deriyên dîn. Gava ku ew mirovên ku leşker bûn ku derdiketin û diketine şer de êdî weke ku rewşa hêza Reşbûq ji bi wê yekê re hinekî din xurt dibû.

Dema ku leşkerên Dehaq jî her weha dibînên ku wa ye deriyê pêşî vebûye û ji zindanê derketina û ketine şer de, êdî di zorê de dimînin. Êdî weke ku hinekî çoga wan dişkê li wan têt. Lê hê gelek bûn û baweriya wan bi xwe gelek hebû. Reşgal xwe gihandi bû devê deriyê pêşî û ew derî vekiri bû û ew mirovên ku berê leşker bûn derketi bûn û ketibûne şer de. Êdî weke ku hêza wan hinekî ber bi şikandine ve çûbû. Lê hîna ne şikiya bû. Hê li ser xwe bûn û xurt bûn.

Dilşan piştî ku hinekî dereng mabû û hineki li dûrî devê derî keti bû şer de, êdî hinekî ketibû zorê de. Lê zorbûna wî ne hati bû asteke bilind. Pelşûna jî alîkariyeka mazin dabûyê. Dibe ku di wê kêlîkê de ne ji Pelşûna bana, wê têkçûneke mazin xwaribana. Lê Pelşûna ne hişti bû ku ew têkçûnekê bixwûn. Baskê çepê û hêza ku bi Dilşan re bû birînek hilda bû. Di hêrîşkirina wan de wan birîn hilda bû. Dema çengê çepê jî ji ciyê xwe berda bû û hati bû alî wan, wan ew ji xetereke mazin rizgar kiri bûn. Lê belê wan jî birîn girti bû. Di wê rewşê de wê hê çendê dî wilo li berxwe dabana? Ew ji pir ne xuya bû. Lê belê li ber hêzên Dehaq divî bû ku yan alîkarî ji wan re hatiba yan jî divî bû ku tiştêkî ku pişt a wan şikandi ba bibûna. Her tenê weha wê bi ser ketibana. Ji ber vê yekê bû ku Kawa zor dida ku xwe bigehîne Dehaq û wî bide erdê. Ta ku Dehaq ne ketiba erdê, wê leşkerên wî ta ku yek jî ji wan maba, we şer kiriba. Kawa vê yekê zani bû. Dilşan û hêza wî di rewşa xwe de di wê kêlîkê de serwerî xistibûne destên xwe de.

Lê belê di şer de ji bo ku serwerî ji dest çûba yan jî di dest de maba, carina gavek bes bû û têr jî dikir. Di wê kêlîkê de hêzên Dilşan gavek avêti bûn û serwerî bi dest xisti bûn. Lê di wê gava ku şer berdewam dikir de wê çendîn ew serpereştî bihatana parastin, ew jî ne xuya bû. Her ku şer berdewam dikir, ji wan jî û ji hêla dîn jî ketin çê dibûn. Ji aliyekî dî ve jî hêza Dehaq bi hejmar ji hêzên Akbetaniyan pirtir bû. Di hêrîşkirina serî de leşkerên Dehaq gelek ji wan kûştî bûn. Wê hêrîşe, ew gelekî kêm kiribûn. Wan jî vê yekê zani bûn. Ew jî li gorî wê yekê tevdiageriyan. Bi vê yekê ve girêdayî, rewş û bextê şer, xwe gahandina Kawa ya ser Dehaq ve girêdayî bû.

Şerê ku dibû di hundurê de dibû. Ji ber vê yekê ji pîrr demeke dirêj ne dixwast, ku encamên baş an jî ne baş derketibana holê. Hêza Reşbûq li ber xwe dida. Gava ku di hundur de deriyê peşî vebû bû û mirovên ku di wir de ku girtî bûn ku ew ji derketi bûn û keti bûne şer de, êdî hinekî rewşa wan weke ku piçekî guherî bû. Lê belê ku dem ku diçû jî êdî hêdî hêdî ji wan jî kêmbûn çê dibûn. Hêzên Dehaq yên ku li ber Reşbûq diman, gelek bûn. Reşbûq û hêza xwe, gelek ji wan dabûne erdê. Lê belê gava ku li wan dimeyizandin jî, di gotin ku qey ku hê weke xwe ne, her weha dihatine xuyakirin. Her weha ev dîtin jî bi wan re westandinek çê dikir.

Dilşan jî bi hêza xwe ve çawa ku di serî de keti bû rewşeke nebaş de û pişt re hinekî rewşa xwe baş kiri bû, êdî pişt re hin bi hin rewşa wî ya pişt re ber bi xirabûnê ve diçû. Dilşan di şer de leşkerên xwe yên ku weke zal xurt bûn, dîti bû ku keti bûne erdê de. Ew bi xwe jî westiya bû. Pelşûna jî di nava hêzê de di şer de hûnereke mazin dabû nîşandan. Pelşûna weke hirçê xurt bû. Xurtbûneke mazin dabû nîşandan. Lê belê wê jî têra wan ne kiribû, ku hêzên Dehaq bêne şikandin.

Şer çend ku dirêj dibû, her weha ev çend jî kêmbûn ji wan çêdibû. Her weha ev çend jî windahiyên wan yên mazin çê dibûn.

Bi vî awayî ev çend li ser derûniya wan bandûreke nebaş jî çê dikir. Dilşan jî gava ku lê dihate meyzandin, dihate dîtî ku westiya bû. Dilşan di şer de ta ku jê dihat, xwe bi hêz dida nîşandan. Divî bû ku li ber xwe daba. Gava ku li ber xwe ne daban, êdî wê tev jî jiyana xwe ji dest dabana. Dilşan vê yekê baş zani bû û fahm dikir. Gava leşkerên wî dîtî bûn hinek leşkerên wî yên ku weke Zal keti bûn erdê de, êdî bêrewş bû bûn. Her weha bi ketina Zal re xwe pirr bêrewş hîs kiribûn. Ew şervanakî mazin bû.

Rewşa ku Reşbûq û leşkerên wî têde bûn jî, ji ya Dilşan û leşkerên wî ne cûdatir bû. Bi wan re jî her weha bêrewşî çê bû bû. Gelek ji wan jî ketibûne erdê de. Ji wan jî leşkerên weke Lotka hebûn û ketibûbûne erdê de. Gava ku Lotka jî keti bû erdê de, êdî rewşeke gelekî nexweş bû bi yên mayî re çê kiri bû. Lotka û Argeş weke piştî Reşbûq bûn. Gava ku Reşbûq dîtîbû ku Lotka ketibû erdê, êdî gelekî pê êşiya bû. Weke kurê xwe winda kiribe lê hatibû. Gelekî êşa Lotka li dilê wî xistibû. Hestên wî di dilê wî de fûrîbûn. Bi wê yekê li ber xwe dida.

Reşbûq piştî ku Lotka jî keti bû erdê de, êdî li Argeş giha bû û gotibûyê ku xwe bigehîne mirovên din yên ku girtî bûn. Gotibû wî ku *"here û xwe bigehîne wan mirovên din, yên ku berê leşker bûn û nuha di zindanan de dîl in, wan rizgar bike û bêne ku bikevine şer de û êm ê bi hêztir bi bin!"* Gava ku Argeş weha gotin ji Reşbûq bihîsti bû, êdî dabû xwe ku here û xwe bigihîne wan miroven ku girtî. Gava ku wî jî dabû xwe û çûbû, Reşbûq dîtî bû, ku wa xwûn ji destên wî de xwe diberde bi xwarê ve. Argeş jî weke ku birîndar bû bû. Lê di gavên xwe de ne dida der. Argeş gava ku dabû xwe ku herê û xwe bigehîne wan mirovên din, di rê de gelek leşkerên Dehaq peşiyê wî girti bûn ku wî bidina rawestandî. Gava ku diçe û di rê de bi wan re dikeve şer de, êdî di rex wî de ku alî wî bikê havelekî wî xwe dide nîşandan. Ew havalê wî jî Wanrok bû. Wanrok jî şervanekî nebez û bêtîrs

bû. Gava ku herdu digîjine hevdû û bi hev re li ber xwe didin, êdî bi hev re xwe digehînine nêzîkî ciyê mirovên wan tê de girtî bûn. Lê gava digehîjine wir, êdî di wê heyamê de Argeş derbeyekê ji gûrzeke ji hêla çepê dixwe. Di rê de, ji gelek derên xwe birînan jî digire, lê na keve. Gava ku ji gûrzeke derbê dixwe, êdî dikeve erdê. Dema Wanrok dibîne ku wa ye Argeş kete erdê de, êdî dikê ku xwe bigehîne wî. Lê belê di navbera wî û Argeş de gelek leşkerên Dehaq hene û ni karê ku ji wan bibuhure ku xwe bigehîne wî. Wanrok gava ku rê na bîne, ku xwe bigehîne wî, êdî tiştê ku di wê heyamê de ji destê wî tê dikê û dikê ku xwe bigehîne wan mirovên ku girtî ne. Berê xwe dide derê zindanê û diçe ku wan rizgar bike. Gava ku berê xwe da wir û xwe gihande ber deriyê peşî û deriyê peşî vekir, êdî mirovê ku di hundur de bûn jî derdiketin û di cih de xwe diavêtine ser çavên leşkerên Dehaq. Hinek ji wan mirovan jî, xwe digehandin deriyên din, yên ku girtiyên din di nav de bûn. Wanrok jî, pişt re hat û xwe gihande Argeş û li ber wî li ser çogên xwe rûnişt. Di wê heyamê de Wanrok ji derbeyekê ji piştê xwe ve xwar. Argeş û Wanrok xwe gahandibûne devê deriyên wan û deriyên zindanan vekirî bûn. Lê her du jî nuha di rex hevdû de li erdê dirêjketî bûn.

Gava girtî jî derketi bûn, êdî şer di hundurê de di navbera wan û leşkerên Dehaq de berdewam kiri bû. Wan jî gava tev derketi bûne derve, êdî leşkerên Dehaq yên ku li hundurê bûn tev jî dabûne erdê.

Leşkerên ku girtî bûn rizgar dibûn, êdî baz didan ku xwe bigehînine derve. Yên ku xwe digehandine derve, êdî li derve diketine şer de. Şer li derve diwartir bû.

Di wê heyama ku nof bi nof mirov li hundurê bûn û keti bûne şer de, li aliyê Reşbûq, li aliyê Dilşan ve jî deng dihat ku wa alîkarî ji wan re tê. Mirovên hinek deng dibihîstin, lê bi temamî jî fahm ne dikirin ku ka deng çî dibêjin. Dengên ku dihatine wan jî, weke dengê hinek mirovan ku bang dikirin ku va ye alîkarî ji

wan re têt. Dengên ku dihatin, ji aliyê Dilşan û wan ve dihatin û bala leşkeran jî dikişand. Dilşan bi xwe di şer de bû. Lê ji dûrî ve leşkerên ku li baskê rastê bûn, dîti bûn ku wa ye alîkarî ji wan re têt. Her weha leşkerên ku dîtibûn wa ye alîkarî ji wan re têt, êdî bi dengê bilind bang kiri bûn hevdû ku ji wan re alîkarî têt. Deng çû bû guhên Dilşan jî. Dîti bû ku wa ye komeke mazin serê xwe dabû der û ber bi wan ve dihat. Lê di wê heyamê de, Dilşan jî ji piştâ xwe ve derbeyek xwar. Gava ku di ciyê xwe de rawestiya bû, êdî ew rawestana wî, wî kiribû kêlik jî hêrîşkaran re. Dema Dilşan derb xwari bû, êdî Pelşûna ji di cih de dîti bû, kiri bû ku xwe bigehîne wî. Lê dijwar bû ji wê re, ku ji ciyê xwe here û xwe bigihîne wir. Gava Dilşan derba xwaribû û wî dîti bû wa ye alîkarî jî ji wan re hat, êdî şer jî dijwar bû bû. Piştî ku alîkariya ku ji wan re ji qesra mazin hati bû, ku bi nofên mazin re hati bû êdî ew jî dilgeş bû bûn. Piştî ku wan jî xwe gihandine wan, êdî şer mazin bû bû li ber devê derî.

Kawa ji bi Lepûr re ketibûne hundurê qesrê de û diçûn û dikirin ku xwe bigehînine Dehaq. Şer her weha di hundurê qesrê de di navbera hêzên Dehaq û Kawa û wan de pîrr gran bû bû. Kawa û hêze bi wî re gelek kuştî dabûn. Lê hê ji hêz ne keti bûn. Li ber xwe didan. Kawa dikir ku xwe bigehîne şûna ku Dehaq têde dirûnişt. Kawa zanîbû ku Dehaq li wir ê. Ji ber ku çend bi ber wir ve diçûn û çend nêzîkî wir dibûn, şer jî behtir û diwartir dibû. Leşkerên ku Dehaq diparastin pîrr bûn. Leşkerên xort bûn. Kawa taybetî mirovên ku xort bûn, ji xwe re naqandi bûn û dabûne dora xwe. Lepûr jî gelekî xort bû. Dema ku Lepûr şer dikir, hem şer dikir û hem ji bala wî li ser Kawa bû. Leşkerên ku bi Kawa re bûn bi leşkerên Dehaq re şer dikirin. Kawa jî riya xwe vedikir û diçû ku here û xwe bigehîne Dehaq. Lepûr di rex Kawa de bû. Lepûr alîkariyeka mazin dikir ji Kawa re ji bo ku bi pêş ve herê û xwe bigehîne Dehaq.

Di wê heyamê de ku keys û derfet dît, Kawa, leşkerên li pêşiya xwe dane erdê û ew buhurandin û bi aliyê devê deriyê ku mezela ku Dehaq têde dima. Lepûr jî di wê heyamê de dît, ku Kawa bazî bi wir ve êdî wî ji da pey wî. Hinek leşkerên ku kirin ku ji paş ve xwe bigehînine Kawa, lê Lepûr wan dane erdê. Piştî ku Lepûr wan jî dana erdê, êdî bi bezekê re baz da ku xwe bigehîne Kawa. Ta ku Lepûr xwe gihandi bû nêzîkî Kawa, êdî Kawa keti bû mezê de jî. Dema ku Kawa keti bû mezê de, dîtî bû ku wa ye Dehaq di mezê de ye û li dora wî jî gelek leşker ji bo wî biparêzin hene. Wan leşkeran, çawa ku Kawa dîtin, êdî kirin ku xwe biavêjine ser wî. Çawa ku hatin û nêzîkî Kawa bûn, êdî Lepûr jî kete hundurê de û hema di bêhnekê de li pişt Lepûr, sê çar leşkerên din jî, ku alî Lepûr bikin, hatin û ketine hundurê de. Lepûr çawa ku keti bû hundurê, êdî hema di cih de xwe avêti bû ser wan leşkerên ku bi ber Kawa ve hati bûn. Bi Lepûr re havalên wî yên ku ketibûne hundurê de jî, weke wî kiri bûn û xwe avêti bûne ser wan leşkeran. Kawa jî hingê mezreba xwe rakir û bi ser Dehaq ve çû. Dema ku Kawa bi ser Dehaq ve çû, êdî wî jî şûrê xwe ji ber xwe kişand û kir ku hêrîşê Kawa bikê. Pişt re xwe gihandin hev û ketine şer de. Heyamekê bi hevdû re şer kirin. Çawa ku di derbeye dawiyê de, Dehaq şûre xwe dirêj dikê û digihenê mile Kawa û wî birîndar dike, êdî Kawa di wê heyamê de mezreba xwe dirakê û ta ku Xuda hêzê didiyê û jê tê, bi wê êşa ji birîna li milê wî têt, datîne ruyê Dehaq ji aliyê çepê ve. Dehaq çawa ku derbê ji Kawa dixwe, êdî bi wê derba ku dixwe, dikeve ser çogên xwe de li ber Kawa. Kawa, êdî keysê na de ku rabe ser xwe û derba dî lêdixe. Dehaq, êdî bi wê derbê re li erdê dirêj dibe. Dema ku Dehaq dikeve erdê û dirêj dibê leşkerên wî yên ku li wir bûn, weke ku ji qaram bikevin li wan têt û dilê wan tijî tirs dibe. Kawa Dehaq da erdê, êdî dike ku xwe bigehîne ser banê qesrê û agirê pîroz vêxe. Kawa bi Lepûr re, ku wan

leşkerên din jî dibuhurînin, êdî xwe digehînine ser balebanê qesrê û li ser qesrê agirê pîroz vêdixin.

Gava ku xelk dibînin ku wa ye agirê pîroz li ser serê balebane qesrê hatiye vêxistin, êdî fahm dikin, ku Dehaq hatiye kuştin. Dehaq hatibû kuştin. Lê Dehaq gelek xirakirin û kuştin bi xwe re hanîbû. Gelek mirovên wan hati bûn kuştin. Lê, êdî bi serketi bûn. Niştiman û xelkê xwe ji bindestiya Dehaq rizgar kiri bûn. Jiyan wan a koletiyê hew bûbû. Jiyaneke nuh û azad dest pê dikir.

Roja serketina wan jî, li gor salnama wan a ku li gor stêran dijimartin, dikete roja li serê haftiya sêyemîn ya heyva Adarê. Dehaq hatibû kuştin û êdî domaneke nû ji wan re ji bo wan dest pê dikir. Ew roj roja ku Ahura Mazda serkeftin xalatî wan kiribû bû. Rojêke ku nû bû. Rojêke Nû ji wan re dest pê dikir. Ew roj jî bi navê 'Newroz' bi nav bûbû. Ango Rojêke Nû û pîroz bû ku ji wan re êdî ji nuha ve bi azadî û serxwebûnê dida destpêkirin. Wateya wê rojê jî ev çend mazin bû.

Kawa, piştî ku Dehaq dabû erdê, êdî leşkerên wî jî hêdî hêdî ji şer diketin. Alîkariya ku ji wan re hati bû, tam di demê de giha bû wan. Hêzeke mazin hati bû alî wan. Li ser serê wê hêza mazin ji qralê mazin Kiyakser hebû. Kiyakser li ser serê wê hêza mazin hati bû bû.

Dema hêza mazin ku hatibû, êdî li gor wê rastkirina xwe ya ku ketibûne hundurû, di hundurû de ewlekarî kiribûna di destê xwe de. Di demeke kin de ku leşkerên Dehaq yên ku sax mabûn hatibûn girtin û ewlekarî hatibû cîbicîkirin.

Nînanî ji hati bû holê û çavên xwe li Kawa û li zarokên xwe yên digerland. Dema Kawa dîtî bû, êdî dilê wê rakeliya bû. Ji zarokên wê, di wê kêlikê de tenê çavên wê bi Êzîde ketibû. Pişt re dîtîbû ku wa ye Lepûr jî li rex Kawa ye. Êzîde jî, hati bû nig dayika xwe û li wir çavên we li Lepûr keti bû. Newnîga, zarokên wê û mêrê wê Manûm jî li nig wê rawestiya bûn û çavên wan li

Kawa bû û li wî dimeyizandin. Lê Manûn birîndar bû. Yakû ji bi Remildar Rajnû re xwe gahandî bû nig Kawa û li nig wî rawestiya bûn. Reşgal jî li nig Manûm û wan bû. Ew jî weke birîndar bû, dihate xuyakirin. Lê li ser xwe bû.

Hêza Dilşan jî, pirr kuştî dabû. Dilşan bi xwe ji gelekî giran birîndar bû bû. Reşbûq, ew li ser lingan bû. Lê gelekî bêrewş dihate xuyakirin. Wî jî ji hêza xwe gelek kuştî dabû. Li dawiyê tev serfiraz bû bûn.

Gava Kawa Dehaq kûştî bû, şer ber bi rawestanê ve çûbû. Pişt re, dema li paş şer ve dihate meyizandin, dihate dîtî ku wa ne gelek kûştî ji wan hene. Mirovên xwe yên ku li ser xwe bûn, di şer de winda kiribûn. Nextê azadiyê pirr buha bû. Piştî ku şer rawestiya bû û mirov ku derdiketine hole, êdî di serî de, tiştê ku pêşî dikirin bi mirovên xwe yên ku li erdê dirêjkirî bûn ve, diçûn. Kawa jî piştî ku çûbû bû ser qesrê û agirê pîroz vêxisti bû paşê gava ku hati bû xwarê bala wî tev li ser wan mirovên ku li erdê dirêjketî bû.

Kawa hîna jî bi hizir bû. Gava ku dimeyizand jî bêdeng dimeyizand. Akbetaniyan, nêvî ji wan bêhtir, wî li erdê dirêjkirî didîtî û ku didîtî jî, her weha bi dilêş dibû. Yakû û Remildar Rajnû jî çûbûn nig wî û li nig wî. Pişt re Kiyakser ji, tê nig wan nav qesrê. Gava rêve diçin, di rê de Kawa di rex Kiyakser de bû. Kawa û Kiyakser di rex hevdû de bi hev re diçûn. Domaneke nû dest pê kiri bû. Leşkerên Kiyakser hati bûn ewlakarîya li Akbetanê dikirin.

Leşkerên Dehaq, ew mirovên ku berê leşker bûn û ku girtî bûn, gelek wan dema ku rizgar bû bûn û keti bûne şer de, di şer de kûştî bûn. Lê gelekên wan jî rizgar bû bûn. Reşbûq rastkirinake qenc ji bo şer, bi leşkerên xwe re kiri bû. Ew rastkirina wî kiri bû, ji wî re û ji leşkerên wî re gelekî bû bû alikar. Bi saya serê wê rastkirina Reşbûq re gelek leşkerên wî sax mabûn. Li Akbetanê her der di wê kêfîkê de sor bû ji xwûne.

Argeş û Wanrok, ji wi re wek du zarokên wî bûn. Wi ew herdu jî winda kiribûn di şer de. Wi di çî demê de ew ji xwe qut ne kiribûn. Reşbûq, bi wan re gelekî êşîya bû. Dilê wî êşîya bû. Ew ji bîra wî ne derdiketin. Ji hişê wî ne diçûn. Hêstir ji çavên wî dihatin. Reşbuq du mirovên di dile xwe de winda kiribûn.

Dilşan jî gelekî giran birîndar bû bû. Jina wî Pelşûna ji li nig wî li ber serê wî bû. Dehaq hêza xwe ya mazin li ber devê derî danî bû. Ji ber vê yekê jî, di şer de bi pirryî jî hati bûne ser wî. Di şer de hinekî jê wir de, lê di nava leşkerên wî de jina wî Pelşûna jî hebû û gelekî alîkariyeka mazin dabû wî û li leşkerên wî. Di şer de, wek şêran şer kiri bû. Ew ji bavê xwe şervanî fêr bû bû. Bavê wê zadeganekî mazin bû. Her dem jî li qesrê li nig kral dima. Şêwirmend bû Navê wî ji Hêyekvîn bû. Ew fêrbûna wê, ya ji bavê wê, di şer de gelekî alî serkeftina wan kiri bû.

Akbetaniyan, şerekî gelekî mazin kiri bûn. Şervaniyeye mazin dabûn nîşandan. Gelek Akbetanî miri bûn, lê belê dawiyê bi ser jî keti bûn. Gelek kes jî birîndar bû bûn. Dilşan jî birîndar bû, lê wê baş bibûya. Leşkerên ku bi Kiyakser re hati bûn, bi wan ve mijûl dibûn, sexbêriya wan dikirin. Mirovên ku sax mabûn bi kesên birîndar re diçûn û dihatin. Akbataniyan dikirin ku birînen xwe bipêçin. Lê birîndarên wan ên xwedî birînen xedar, pîrr bûn. Ji bo Akbetaniyan, domaneke nuh dest pê dikir. Ji her awayî ve domaneke serketinê bû. Ev serketina ku Akbetaniyan bi dest xisti bûn, wê wan û navê wan mazin kiri bana. We welatê Mediya mazin kiri ba. Wê navê wan mazin derxisti ba û bilind kiri ba. Her weha, êdî Mediya, wê xwediyê dirokeke mazin ba bi vê serketina Akbetaniyan re. Wê xwediyê navekî mazin bana, ku wê her dem li ser zimanan ma ba.

Piştî serketin li Akbetanê çebû bû, êdî di hundurê demeke kin de li her derê Akbetanê agirê pîroz yê serketine hati bû vexistin. Êdî li Akbetanê ro ji nû ve veda bû û mazin jî veda bû. Êdî domaneke nû, ji her aliyên ve, li Akbetanê, li Mediya, li Welatê

kûrdan bi Kawa re dest pê kiribû. Serketina Kawa ya li Akbetanê, Akbatan kiribû navendeke mazintir li herême. Ji xwe berê navendeke mazin bû. Lê hê maztir bû bû. Pişt re Kiyakser jî, ew qesra Akbetanê ji nû ve mazin çê kiribû û li wir bi cih bû bû. Êdî serdemeke zêrîn dest pê kiri bû. Êdî jiyana ji nû ve weke dest pê kiri bû. Êdî ro jî weke ku ji nû ve ji bo wan dest pê kiri bû. Rojê nû dest pê dikir. Ew roj jî jê re digotin Newroz, roja nû. Her serê heftiya sêyem li meha Adarê ev roja xwe ya rizgarbûna ji bin destan pîroz dikirin. Ev bû kevneşopî û bi nifşên nuh re her berdewam kir û hat ta roja îroyîn.

DAWÎ